

T.C.

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM
TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ
ANABİLİMDALI

LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN UZAKTAN
EĞİTİME YÖNELİK TUTUMLARININ VE
MEMNUNİYETLERİNİN İNCELENMESİ VE
UZAKTAN EĞİTİM SÜREÇLERİNE YÖNELİK
İYİLEŞTİRME ÖNERİLERİ

TARIK YASİN ÇETİNER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR

2025

T.C.

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM
TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI

LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN UZAKTAN
EĞİTİME YÖNELİK TUTUMLARININ VE
MEMNUNİYETLERİNİN İNCELENMESİ VE
UZAKTAN EĞİTİM SÜREÇLERİNE YÖNELİK
İYİLEŞTİRME ÖNERİLERİ

TARIK YASİN ÇETİNER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Erhan GÜNEŞ

KIRŞEHİR

2025

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI
ETİK BEYANI

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesini okuduğumu ve anladığımı ve Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Tez olarak sunduğum bu çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda bu konuda hakkımda yapılacak tüm yasal işlemleri ve aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarımı kabullendiğimi beyan ederim.

19/12/2025

.....

Öğrenci

Tarık Yasin ÇETİNER

İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	I
TEŞEKKÜR.....	IV
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
TABLolar DİZİNİ.....	VII
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	VIII
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Uzaktan Eğitim.....	3
1.1.1. Uzaktan Eğitim Nedir?	4
1.1.2. Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi.....	4
1.1.3. Uzaktan Eğitimin Kavramsal Boyutu.....	5
1.1.4. Uzaktan Eğitimin Avantajları.....	5
1.1.5. Uzaktan Eğitimin Dezavantajları	6
1.1.6. Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitim	6
1.1.7. Uzaktan Eğitimin Geleceği	7
1.2. Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum	8
1.2.1. Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Önemi	9
1.2.2. Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları Etkileyen Faktörler	9
1.2.3. Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumun Ölçülmesi	10
1.3. Uzaktan Eğitime Yönelik Memnuniyet	10
1.3.1. Uzaktan Eğitimde Memnuniyeti Etkileyen Faktörler	11
1.3.2. Öğrenci Memnuniyetinin Ölçülmesi	12
1.3.3. Literatür Taraması	13
1.4. Problem Durumu	14
1.5. Tezin Amacı.....	15
1.6. Tezin Önemi	15
1.7. Çalışmanın Sınırlılıkları.....	16
1.7.1. Örneklem ile İlgili Sınırlılıklar.....	16
1.7.2. Veri Toplama Yöntemleri ile İlgili Sınırlılıklar	17
1.7.3. Zaman Sınırlılıkları	17
1.7.4. Uzaktan Eğitim Süreçlerine Özgü Sınırlılıklar	17

1.7.5. Kültürel ve Bölgesel Farklılıklar	17
1.7.6. Katılımcı Motivasyonu ile İlgili Sınırlılıklar.....	18
1.7.7. Teknolojik Araçlara Erişim Sınırlılıkları	18
1.8. Varsayımlar.....	18
1.8.1 Katılımcıların Verilere Dürüst ve Gerçekçi Yanıtlar Verdiği Varsayımı	18
1.8.2 Uzaktan Eğitim Süreçlerinin Katılımcılar Tarafından Benzer Şekilde Deneyimlendiği Varsayımı	18
1.8.3 Katılımcıların Uzaktan Eğitimle İlgili Yeterliliklere Sahip Olduğu Varsayımı	19
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	21
2.1. Türkiye'de Uzaktan Eğitime Yönelik Yapılan Çalışmalar	21
2.2. Uluslararası Literatürde Uzaktan Eğitime Yönelik Yapılan Çalışmalar ..	34
3. MATERYAL VE METOT	49
3.1 Veri Toplama Araçları	49
3.1.1. Demografik Bilgi Formu	49
3.1.2. Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği (UETÖ)	49
3.1.3. Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Memnuniyeti (ÜÖUEMÖ)	51
3.2. Metot.....	52
3.2.1 Araştırma Yöntemi ve Deseni	52
3.2.2. Çalışma Grubu.....	53
3.2.3 Verilerin Analiz Yöntemine Karar Verilmesi	54
3.2.4 Veri Toplama Süreci	56
3.2.5 Verilerin Analizi.....	56
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	59
4.1. Betimleyici İstatistikler.....	59
4.2. Ölçeklerin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi	60
4.2.1. Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi	60
4.2.2. Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Yönelik Memnuniyet Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi	61
4.2.3. Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Düzeylerinin Fakülte Değişkenine Göre İncelenmesi	62
4.2.4. Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Memnuniyet Düzeylerinin Fakülte Değişkenine Göre İncelenmesi	63
4.2.5. Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Düzeylerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi.....	64

4.2.6. Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Yönelik Memnuniyet Düzeylerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi.....	65
4.3. Uzaktan Eğitim Tutumu ile Memnuniyet Düzeyi Arasındaki İlişki Durumunun İncelenmesi	65
4.4. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecine İlişkin Görüşleri (Nitel Bulgular)	66
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	69
KAYNAKLAR.....	71
EKLER.....	78
ÖZGEÇMİŞ	81

TEŞEKKÜR

Öncelikle, yüksek lisans eğitimim boyunca ve üniversite hayatımın her aşamasında bana rehberlik eden, akademik bilgi birikimi ve manevi desteğiyle yol gösteren danışmanım Prof. Dr. Erhan GÜNEŞ'e en derin Őukranlarımı sunarım.

Bu zorlu süreçte her daim yanımda olan, sabırlarıyla bana güç veren sevgili anneme ve kardeşlerime sonsuz teşekkürlerimi iletiyorum. Onların varlığı ve destekleri olmasaydı, bu süreci başarıyla tamamlamam mümkün olmazdı.

Tez sürecinde ve genel olarak akademik hayatım boyunca bana moral kaynağı olan, dostluklarıyla yanımda olduklarını hissettiren tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim. Özellikle, bu süreçte hem entelektüel katkıları hem de içten desteğiyle yanımda olan sevgili arkadaşım Alperen F. SAY'a teşekkür ederim.

Ayrıca katkılarından dolayı sayın jüri üyeleri Prof.Dr. Mutlu Tahsin ÜSTÜNDAĞ ve Doç.Dr. Raziye SANCAR ÖZER hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Kasım, 2025

Tarık Yasin ÇETİNER

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN UZAKTAN EĞİTİME YÖNELİK TUTUMLARININ VE MEMNUNİYETLERİNİN İNCELENMESİ VE UZAKTAN EĞİTİM SÜREÇLERİNE YÖNELİK İYİLEŞTİRME ÖNERİLERİ

Tarık Yasin ÇETİNER

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Danışman: Prof. Dr. Erhan GÜNEŞ
Yıl: 2025 Sayfa: 80
Jüri: Prof. Dr. Erhan GÜNEŞ
Doç.Dr. Raziye SANCAR ÖZER
Prof.Dr. Mutlu Tahsin ÜSTÜNDAĞ

Bu araştırmanın amacı, lisans öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile bu süreçten duydukları memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi; bu iki değişkenin çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi ve öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak uzaktan eğitime yönelik iyileştirme önerilerinin ortaya konulmasıdır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak Demografik Bilgi Formu, “Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği” ve “Uzaktan Eğitim Memnuniyet Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma, uzaktan eğitim deneyimi bulunan 102 lisans öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Değişkenler arasındaki farkların incelenmesinde Bağımsız Örneklem t-Testi kullanılmıştır. Ayrıca, açık uçlu sorulardan elde edilen nitel veriler betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırmanın nicel bulgularına göre öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları genel olarak olumlu düzeyde, memnuniyet düzeyleri ise orta düzeyde bulunmuştur. Cinsiyet, fakülte ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre uzaktan eğitime yönelik tutum ve memnuniyetin değişip değişmediği incelenmiştir. Ayrıca, tutum ile memnuniyet arasında pozitif yönlü, orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Nitel bulgulara göre öğrenciler, sistemin en güçlü yönü olarak "ders kayıtlarını tekrar izleyebilme" imkanını görürken; teknik altyapı yetersizliği, etkileşim eksikliği ve odaklanma sorunlarını temel engeller olarak belirtmişlerdir. Özellikle tamamen uzaktan eğitim yerine hibrit (karma) modellerin tercih edilmesi yönünde güçlü bir eğilim olduğu gözlenmiştir. Sonuç olarak, uzaktan eğitimde öğrenci memnuniyetini artırmak için pedagojik açıdan daha etkileşimli içeriklerin geliştirilmesi, öğretim elemanlarının çevrim içi öğretim becerilerinin desteklenmesi ve öğrenci görüşlerinin sistemli olarak değerlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, Tutum, Memnuniyet

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

THE INVESTIGATION OF UNDERGRADUATE STUDENTS' ATTITUDES AND SATISFACTION TOWARDS DISTANCE EDUCATION AND IMPROVEMENT SUGGESTIONS FOR DISTANCE EDUCATION PROCESSES

Tarık Yasin ÇETİNER

KIRŞEHİR AHİ EVRAN UNIVERSITY
INSTITUTE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES
DEPARTMENT OF COMPUTER EDUCATION AND INSTRUCTIONAL
TECHNOLOGIES

Supervisor: Prof. Dr. Erhan GÜNEŞ
Year: 2025 **Pages:** 80
Juries: Prof. Dr. Erhan GÜNEŞ
Assoc.Prof.Dr. Raziye SANCAR ÖZER
Prof.Dr. Mutlu Tahsin ÜSTÜNDAĞ

The aim of this research is to determine undergraduate students' attitudes towards distance education and their satisfaction levels with this process; to examine these two variables in terms of various demographic variables; and to propose improvement suggestions for distance education based on students' opinions. The research employed a descriptive survey model from quantitative research methods. The Demographic Information Form, the "Distance Education Attitude Scale," and the "Distance Education Satisfaction Scale" were used as data collection tools. The study was conducted with the participation of 102 undergraduate students who had experience with distance education. Independent samples t-test was used to examine the differences between the variables. Additionally, qualitative data obtained from open-ended questions were evaluated using descriptive analysis methods. According to the quantitative findings of the research, students' attitudes towards distance education were generally positive, and their satisfaction levels were moderate. The study examined whether attitudes and satisfaction varied according to gender, faculty, and class level variables. In addition, a positive, moderately significant correlation was found between attitude and satisfaction. According to qualitative findings, students viewed the ability to rewatch lecture recordings as the system's strongest feature, while they cited inadequate technical infrastructure, lack of interaction, and concentration problems as the main obstacles. In conclusion, to increase student satisfaction in distance education, it is recommended to develop more interactive pedagogical content, support instructors' online teaching skills, and systematically evaluate student opinions.

Keywords: Distance education, Attitude, Satisfaction

TABLolar DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 3.1. Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeğinin Alt Boyut Maddeleri ve Güvenirlik Değerleri.	50
Tablo 3.2. Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Memnuniyet Ölçeğinin Alt Boyut Maddeleri ve Güvenirlik Değerleri	52
Tablo 3.3. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı	53
Tablo 3.4. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarına İlişkin Normallik Testi Analizi için Kolmogorov-Smirnov Değerleri	55
Tablo 3.5. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarına İlişkin Normallik Testi Analizi için Çarpıklık ve Basıklık Değerleri.....	56
Tablo 4.1. Ölçeklerin ve Alt Boyutlarının Betimsel İstatistikleri.....	59
Tablo 4.2. Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği Genel Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Levene's ve Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları.....	60
Tablo 4.3. Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Memnuniyet Ölçeği Genel Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Levene's ve Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları	61
Tablo 4.4. Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği Genel Puanlarının Fakülte Değişkenine Göre Levene's ve Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları.....	62
Tablo 4.5. Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Memnuniyet Ölçeği Genel Puanlarının Fakülte Değişkenine Göre Levene's ve Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları.....	63
Tablo 4.6. Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği Genel Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Levene's ve Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları.....	64
Tablo 4.7. Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Memnuniyet Ölçeği Genel Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Levene's ve Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları	65
Tablo 4.8. Uzaktan Eğitim Tutumu ile Uzaktan Eğitim Memnuniyet Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları	66
Tablo 4.9. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	67

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Simgeler	Açıklama
<i>Sig</i>	: Anlamlılık Değeri (Significance)
<i>p</i>	: Anlamlılık Düzeyi
\bar{x}	: Aritmetik Ortalama
<i>F</i>	: Dağılıma İlişkin Değer
<i>N</i>	: Gözlem Sayısı
<i>sd</i>	: Serbestlik Derecesi
<i>S</i>	: Standart Sapma

Kısaltmalar	Açıklama
BİT	: Bilgi ve İletişim Teknolojileri
BÖTE	: Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi
WWW	: Dünyayı Saran Ağ (World Wide Web)
E-öğrenme	: Elektronik ortam aracılığı ile yapılan öğretim
UETÖ	: Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği
ÜÖUEMÖ	: Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Memnuniyet Ölçeği

1. GİRİŞ

Son yüzyılın başlarından itibaren teknolojik yenilikler, hayatın pek çok alanında olduğu gibi eğitimde de köklü değişikliklere yol açmıştır. Özellikle dijital teknolojilerin hızlı gelişmesi ve internetin yaygınlaşması, eğitimde dijitalleşmeyi kaçınılmaz hale getirmiştir. Bu değişimle birlikte, geleneksel sınıf temelli eğitim modelleri, giderek daha fazla uzaktan eğitim yöntemlerine yerini bırakmaya başlamıştır. 2019 yılının sonlarında başlayan COVID-19 pandemisi ise bu geçişi hızlandırmış ve uzaktan eğitimi bir alternatiften çok, zorunlu bir eğitim modeli haline getirmiştir. Pandemi sürecinde dünya genelinde milyonlarca öğrenci eğitimlerine uzaktan devam etmek zorunda kalmış, bu durum da uzaktan eğitim süreçlerinin etkinliğinin, öğrenci memnuniyeti ve tutumları üzerindeki etkilerinin daha derinlemesine incelenmesini gerektirmiştir.

Uzaktan eğitim, öğrencilere zaman ve mekân bağımsızlığı sağlayarak öğrenme süreçlerinde önemli bir esneklik sunmakta ve farklı öğrenme ihtiyaçlarına cevap verme potansiyeli taşımaktadır. Bununla birlikte, bu esnekliğin eğitim kalitesinin olumsuz etkilenmemesi için bir dizi faktörün dikkate alınması gerekmektedir. Uzaktan eğitimde etkili bir öğrenme deneyimi sağlanabilmesi, yalnızca teknolojik altyapının yeterliliğine değil; aynı zamanda öğrenci-öğretim elemanı etkileşiminin niteliğine ve sunulan içeriklerin kalitesine de bağlıdır (Moore & Kearsley, 2011). Bu etkileşimlerin ve içeriklerin planlanması, öğrenme hedeflerinin açık bir biçimde belirlenmesi ve süreçlerin pedagojik olarak yapılandırılması, eğitim kalitesinin sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, uzaktan eğitim uygulamalarında özellikle öğrenci merkezli yaklaşımların benimsenmesi ve öğrenme süreçlerinin bu doğrultuda tasarlanması, öğrenenlerin motivasyonunu artırmak, öğrenme çıktılarına iyileştirmek ve eğitim sürecinin etkinliğini yükseltmek açısından kritik bir rol oynamaktadır.

Bununla birlikte, özellikle COVID-19 pandemisi sürecinde gerçekleştirilen hızlı geçişler, uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin bazı ek zorlukları da beraberinde getirmiştir. Pandemi döneminde ortaya çıkan dijital uçurum, öğrencilerin teknolojiye erişimindeki eşitsizlikler nedeniyle eğitimde fırsat eşitliğini olumsuz etkilemiş ve bu durumun öğrenci memnuniyeti ile akademik başarı üzerinde potansiyel etkileri bulunmuştur (Sezgin & Fırat, 2020). Özellikle altyapı eksiklikleri, cihaz ve internet erişiminde yaşanan kısıtlılıklar, öğrencilerin öğrenme süreçlerine etkin katılımını sınırlayabilmiş ve eğitim deneyiminin kalitesini doğrudan etkilemiştir. Bu bağlamda, uzaktan eğitimin etkinliğinin artırılabilmesi için yalnızca teknik altyapının

güçlendirilmesi değil; aynı zamanda eğitim sürecine yönelik erişilebilirlik önlemleri, kullanıcı dostu platformlar ve destek mekanizmalarının sistematik bir biçimde uygulanması kritik bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Böylece, öğrencilerin öğrenme süreçlerine tam katılımı sağlanarak eğitim kalitesinin korunması ve geliştirilmesi mümkün olabilmektedir. Ayrıca, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları, bu öğretim modelinin etkinliğini ve başarısını belirleyen en önemli faktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Sosyal öğrenme teorisi bağlamında, öğrencilerin birbirleriyle ve öğretim elemanlarıyla olan etkileşimleri, öğrenme süreçlerinin yapısını ve niteliğini doğrudan şekillendirmektedir (Anderson & Dron, 2011). Bu etkileşimlerin kalitesi ve sürekliliği, öğrencilerin motivasyonu, öğrenme deneyimleri ve bilgiye erişim biçimleri üzerinde belirleyici rol oynamaktadır. Araştırmalar, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik olumlu tutumlarının, yalnızca akademik başarıyı artırmakla kalmayıp; aynı zamanda eğitim sürecine ilişkin memnuniyeti de yükselttiğini göstermektedir. Bu nedenle, uzaktan eğitim uygulamalarının başarısında, öğrencilerin tutumlarının dikkate alınması ve öğrenme ortamlarının bu doğrultuda tasarlanması kritik bir öneme sahiptir.

Uzaktan eğitimin uygulanabilirliği ve etkinliği, büyük ölçüde teknik altyapı ve sunulan içeriklerin kalitesine bağlıdır. Uzaktan eğitim süreçlerinde, öğrencilerin yalnız hissetmemeleri ve öğrenme topluluklarının bir parçası olarak kendilerini tanımlamaları, hem eğitim sürecine katılımlarını artırmak hem de öğrenme çıktılarını iyileştirmek açısından kritik bir rol oynamaktadır. Özellikle öğrenci etkileşimi ve öğrenme topluluklarının oluşturulması, öğrencilerin memnuniyeti ve akademik başarıları üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir (Garrison & Cleveland-Innes, 2005). Bu bağlamda, uzaktan eğitim uygulamalarında sosyal etkileşimleri destekleyen mekanizmaların ve öğrenme topluluklarının planlanması, eğitim kalitesinin artırılması ve süreçlerin etkin bir şekilde yürütülmesi için büyük önem taşımaktadır.

Öğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerinde teknik altyapıya olan güvenleri, memnuniyet düzeylerini doğrudan etkilemektedir. Harmanlanmış öğrenme yaklaşımları, uzaktan eğitimin zayıf yönlerini güçlendirirken, öğrencilerin öğrenme süreçlerinde daha fazla etkileşimde bulunmalarını sağlamaktadır (Gedik vd., 2013). Öğrenci memnuniyeti ve tutumlarının şekillenmesinde, ölçme ve değerlendirme süreçlerinin adil, şeffaf ve geliştirici bir biçimde yürütülmesi büyük önem taşımaktadır. Uzaktan eğitim ortamlarında değerlendirme yalnızca bir başarı ölçütü değil, aynı zamanda öğrenme sürecini destekleyen önemli bir geri bildirim mekanizması olarak da işlev görmektedir. Etkili bir ölçme ve değerlendirme sürecinin, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini

zenginleştirdiği ve memnuniyet düzeylerini artırdığı ifade edilmektedir (Anderson vd., 2001). Özellikle, geri bildirim süreçlerinin sistematik biçimde iyileştirilmesi, öğrencilerin öğrenme sürecine daha aktif katılım göstermelerine olanak tanımakta ve öğrenme çıktılarının kalitesine doğrudan katkı sağlamaktadır.

Sonuç olarak, uzaktan eğitim, öğrenci memnuniyeti ve başarıları üzerinde doğrudan etkili olan birçok faktörü içinde barındıran karmaşık bir eğitim modelidir. Öğrenci-öğretim elemanı etkileşimi, teknik altyapı, içerik kalitesi ve değerlendirme süreçleri, bu modelin başarısını belirleyen başlıca unsurlar arasında yer almaktadır (Moore & Kearsley, 2011; Anderson & Dron, 2011; Garrison & Cleveland-Innes, 2005). Ulusal literatür ise, Türkiye’deki uzaktan eğitim uygulamalarında karşılaşılan zorlukları ve bu zorlukların üstesinden gelinmesi için geliştirilen stratejileri ortaya koymaktadır (Başaran vd., 2020; Sezgin & Fırat, 2020; Kurnaz vd., 2020). Bu bağlamda, uzaktan eğitim süreçlerinin iyileştirilmesi, öğrenci memnuniyeti ve tutumlarının olumlu yönde şekillenmesine katkı sağlayacaktır.

Bu tez çalışması, ulusal ve uluslararası literatürdeki bu bulgular ışığında, lisans öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını ve memnuniyet düzeylerini incelemeyi hedeflemektedir. Elde edilecek bulguların, uzaktan eğitim politikalarının geliştirilmesine katkı sağlayacağı ve gelecekteki eğitim uygulamalarına ışık tutacağı düşünülmektedir. Bu çalışma, uzaktan eğitimin etkinliğini artırmak için hem teorik hem de pratik öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, bu araştırmanın sonuçlarının, uzaktan eğitim süreçlerinin öğrenci memnuniyeti ve başarıları üzerindeki etkilerini anlamak ve iyileştirme stratejileri geliştirmek için önemli bir kaynak oluşturması beklenmektedir.

1.1. Uzaktan Eğitim

Geleneksel eğitim sistemlerinin sınırlarını aşmak amacıyla geliştirilen uzaktan eğitim, teknolojik gelişmelerin etkisiyle günümüzde giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Özellikle 21. yüzyılda dijitalleşmenin hız kazanması ve küresel krizlerin (örneğin COVID-19 pandemisi) eğitim süreçlerini sekteye uğratması, uzaktan eğitimi alternatif değil, çoğu zaman zorunlu bir yöntem hâline getirmiştir. Bu eğitim modeli, bireylerin zamandan ve mekândan bağımsız şekilde bilgiye erişimini kolaylaştırırken, öğrenme sürecini kişiselleştirme ve esneklik sağlama açısından da avantaj sunmaktadır. Bununla birlikte, uzaktan eğitim yalnızca teknik bir dönüşüm değil; aynı zamanda pedagojik, yönetsel ve sosyal boyutlarıyla da ele alınması gereken bütünsel bir eğitim

yaklaşımıdır. Bu nedenle, uzaktan eğitimin kapsamı ve tanımı, yalnızca dijital araçlarla değil, bu araçların nasıl kullanıldığıyla da yakından ilişkilidir.

1.1.1. Uzaktan Eğitim Nedir?

Uzaktan eğitim, öğrencilerin ve öğretmenlerin mekânsal olarak farklı yerlerde bulunduğu durumlarda, belirli bir teknoloji ve iletişim altyapısı kullanılarak eğitim-öğretim faaliyetlerinin sürdürüldüğü bir modeldir. Bu model, fiziksel bir sınıf ortamının gerekliliğini ortadan kaldırarak, öğrenme sürecini mekân ve zaman sınırlamalarından bağımsız hâle getirir. Uzaktan eğitim, yalnızca derslerin dijital ortamda sunulması anlamına gelmez; aynı zamanda, öğrenme materyallerinin hazırlanması, sunulması, değerlendirilmesi ve geri bildirim süreçlerini kapsayan çok yönlü bir yaklaşımı ifade eder (Moore, 1993).

Uzaktan eğitim, geleneksel yüz yüze eğitim modelinden farklı olarak, öğretim ve öğrenme süreçlerinin fiziksel bir sınıf ortamı dışında, dijital teknolojiler aracılığıyla gerçekleştirildiği bir eğitim biçimidir (Moore vd., 2011). Uzaktan eğitimin temel bileşenleri, öğretmen, öğrenci, içerik, teknolojik araçlar ve öğrenme ortamıdır (Anderson, 2004). Teknolojinin doğru kullanımı, öğrencilerin öğrenme süreçlerini daha verimli ve etkileşimli hale getirebilir.

Keegan (1996), uzaktan eğitimi “öğretmen ve öğrencinin fiziksel olarak ayrı olduğu durumlarda, çeşitli araçlarla öğrenme süreçlerinin desteklendiği bir sistem” olarak tanımlamıştır. Anderson (2008) ise uzaktan eğitimin temelinde, öğrenenlerin bağımsızlığı ve öğrenme süreçlerinin bireyselleştirilmesi fikrinin yattığını belirtmiştir. Bu model, öğrencilere kendi öğrenme hızlarında ilerleyebilme ve bireysel ihtiyaçlarına göre içeriklere erişebilme olanağı sunar.

1.1.2. Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Uzaktan eğitimin temelleri, 19. yüzyılın başlarında mektupla öğretim uygulamalarıyla atılmıştır. Bu dönemde, eğitim materyalleri posta yoluyla öğrencilere ulaştırılmış ve geri dönüşler yine posta aracılığıyla sağlanmıştır. İlk dönemlerde bireysel bir öğrenme biçimi olarak görülen uzaktan eğitim, 20. yüzyılın başlarında radyo ve televizyon gibi kitle iletişim araçlarının eğitimde kullanılmaya başlanmasıyla daha geniş bir kitleye hitap eden bir model hâline gelmiştir (Simonson vd., 2015).

1970’li yıllarda açık üniversite sistemlerinin yaygınlaşması, uzaktan eğitimin daha kurumsal bir yapıya kavuşmasını sağlamıştır. Özellikle İngiltere’de kurulan Açık

Üniversite, bu dönemde uzaktan eğitim uygulamalarında öncü bir rol üstlenmiştir. 1990'lı yıllarda internetin yaygınlaşması ve dijital teknolojilerin gelişmesiyle birlikte, uzaktan eğitim yeni bir boyut kazanmış ve çevrimiçi öğrenme platformları üzerinden erişilebilir hâle gelmiştir (Bates, 2005). Günümüzde ise uzaktan eğitim, mobil cihazlar, bulut teknolojileri ve yapay zekâ gibi yeni nesil teknolojilerle desteklenerek daha etkileşimli bir hâle gelmiştir.

1.1.3. Uzaktan Eğitimin Kavramsal Boyutu

Uzaktan eğitim, yalnızca fiziksel bir ayrılığı değil, aynı zamanda pedagojik, teknolojik ve yönetsel süreçleri de içeren bir sistemdir. Garrison ve Shale (1987), uzaktan eğitimin yalnızca bir teknoloji uygulaması olmadığını, aynı zamanda öğrenme-öğretme süreçlerini yeniden yapılandıran bir yaklaşım olduğunu ifade etmişlerdir. Bu kapsamda, uzaktan eğitimde kullanılan teknolojik araçların, pedagojik tasarım ilkeleriyle uyumlu olması gerektiği vurgulanmaktadır.

Bates (2005), uzaktan eğitimde başarılı bir öğrenme deneyimi sağlamak için dört temel boyutun önemini belirtmiştir:

1. Erişim: Öğrencilerin teknolojik araçlara ve öğrenme materyallerine kolayca ulaşabilmesi.
2. Etkileşim: Öğrenciler ve öğretmenler arasında etkin bir iletişim ve geri bildirim mekanizmasının kurulması.
3. Esneklik: Zaman ve mekân kısıtlamalarının aşılmasını sağlayan yapıların oluşturulması.
4. İçerik Kalitesi: Öğrenme materyallerinin bilimsel ve pedagojik açıdan nitelikli olması.

1.1.4. Uzaktan Eğitimin Avantajları

Uzaktan eğitimin avantajları, özellikle esneklik, erişilebilirlik ve maliyet etkinliği gibi özellikleriyle ön plana çıkmaktadır. Bu avantajlar, eğitim süreçlerini daha demokratik ve kapsayıcı bir hâle getirmektedir:

1. Mekânsal Esneklik: Öğrenciler, coğrafi konumlarından bağımsız olarak öğrenme süreçlerine katılabilir (Hrastinski, 2008).
2. Zaman Esnekliği: Ders materyallerine ve içeriklere istedikleri zaman erişebilme imkânı sunar.

3. Geniş Erişim: Geleneksel eğitim yöntemlerine kıyasla daha geniş kitlelere ulaşma potansiyeline sahiptir (Anderson, 2008).
4. Maliyet Avantajı: Fiziksel altyapıya olan ihtiyacı azaltarak, eğitim maliyetlerini düşürebilir.
5. Bireyselleştirilmiş Öğrenme: Öğrencilerin kendi hızlarına ve öğrenme stillerine uygun bir deneyim yaşamalarına olanak tanır (Moore, 1993)

1.1.5. Uzaktan Eğitimin Dezavantajları

Bununla birlikte, uzaktan eğitimin bazı dezavantajları bulunmaktadır. Bu dezavantajlar, teknolojik erişim sorunlarından pedagojik sınırlamalara kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır:

1. Teknolojik Erişim Sorunları: Öğrencilerin ve öğretmenlerin gerekli teknolojiye erişimde yaşadığı sorunlar, özellikle düşük gelirli bireyler için büyük bir engeldir (Bozkurt, 2020).
2. Motivasyon Eksikliği: Yüz yüze etkileşim eksikliği, öğrencilerin motivasyonunu olumsuz etkileyebilir (Garrison, 2007).
3. Etkileşim Eksikliği: Öğrenciler ve öğretmenler arasında sınırlı bir iletişim olması, öğrenme süreçlerini zayıflatabilir (Hrastinski, 2008).
4. Teknik Altyapı Gereklilikleri: Uzaktan eğitim sistemlerinin etkili bir şekilde çalışabilmesi için güçlü bir teknik altyapıya ihtiyaç duyulmaktadır.

1.1.6. Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitim

COVID-19 pandemisi, eğitim sistemlerinde köklü bir dönüşüm sürecini beraberinde getirmiştir. 2020 yılı itibarıyla birçok ülke, yüz yüze eğitimin durdurulmasıyla birlikte uzaktan eğitime hızlı bir geçiş yapmak zorunda kalmıştır. Bu dönemde uzaktan eğitim, sadece bir alternatif değil, eğitimin sürekliliğini sağlamak için zorunlu bir çözüm olarak benimsenmiştir. Eğitim kurumları, çok kısa bir süre içerisinde dijital platformlara uyum sağlamak durumunda kalmış, bu süreçte altyapı eksiklikleri ve pedagojik yetersizlikler önemli ölçüde görünür hâle gelmiştir (Hodges vd., 2020).

Pandemi sürecindeki ani dönüşüm, eğitimde acil uzaktan öğretim (emergency remote teaching) kavramını gündeme getirmiştir. Hodges vd., (2020), bu dönemde gerçekleştirilen uygulamaların, planlı bir uzaktan eğitimden farklı olarak kriz yönetimi kapsamında acil çözümler olarak değerlendirilebileceğini belirtmiştir. Bu durum, birçok kurumun teknolojik hazırlık düzeyinin düşük olmasından kaynaklanan bağlantı sorunları,

platform yetersizlikleri ve öğretim elemanlarının dijital yeterlilik eksiklikleri gibi problemleri de beraberinde getirmiştir.

Bunun yanı sıra, pandemi dönemi uzaktan eğitimin potansiyel fırsatlarını da ortaya koymuştur. Özellikle dijital öğrenme materyallerinin kullanımının artması, çevrimiçi değerlendirme araçlarının yaygınlaşması ve öğrencilerin kendi öğrenme hızlarına uygun biçimde ilerleyebilmesi, sürecin olumlu yönleri arasında değerlendirilmektedir. Bozkurt (2020), bu dönemin eğitimde dijital dönüşüm sürecini hızlandırdığını ve öğretim tasarımlarının geleceğe dönük olarak yeniden yapılandırılmasına zemin hazırladığını vurgulamaktadır.

Ancak bu süreçte ortaya çıkan en önemli tartışma konularından biri, uzaktan eğitimin sürdürülebilirliği ve kalite güvencesidir. Ani geçiş sürecinde birçok üniversite, öğretim kalitesini korumakta zorlanmış; öğrenci motivasyonu, değerlendirme süreçleri ve etkileşim düzeyi açısından önemli zorluklar yaşanmıştır. Özellikle internet erişimi sınırlı olan öğrenciler ve düşük gelirli bölgelerdeki üniversiteler açısından fırsat eşitsizlikleri belirginleşmiştir. Bu durum, dijital uçurumun eğitim alanındaki yansımalarını derinleştirmiştir (Bozkurt, 2020).

Pandemi sürecinde uzaktan eğitim, bir yandan eğitim faaliyetlerinin kesintisiz devam etmesini sağlayarak kriz dönemlerinde öğrenmenin sürdürülebilirliği konusunda önemli bir deneyim kazandırmış, diğer yandan sistemin yeniden yapılandırılması gerektiğini göstermiştir. Bu bağlamda, gelecekte olası krizlere karşı daha dayanıklı bir eğitim sistemi oluşturulabilmesi için hem teknik altyapının hem de pedagojik yeterliklerin güçlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

1.1.7. Uzaktan Eğitimin Geleceği

Uzaktan eğitimin geleceği, dijital dönüşümün hız kazandığı günümüzde, yalnızca bir zorunluluk değil aynı zamanda eğitimde kalıcılığı olan bir paradigma değişimi olarak değerlendirilmektedir. Eğitim teknolojilerindeki yenilikler, öğrenme süreçlerini yeniden şekillendirirken; bireylerin mekân ve zamandan bağımsız olarak bilgiye erişim olanaklarını da genişletmektedir. Bu durum, uzaktan eğitimin geleceğinin, teknolojik gelişmelerin yanı sıra pedagojik ve sosyoekonomik faktörlerle de yakından ilişkili olduğunu göstermektedir.

Geleceğe yönelik en dikkat çekici dönüşümlerden biri, yapay zekâ (AI) destekli öğrenme sistemlerinin yaygınlaşmasıdır. Yapay zekâ temelli algoritmalar, öğrencilerin öğrenme hızına, ilgi alanlarına ve eksik kaldıkları konulara göre kişiselleştirilmiş içerikler

sunarak daha etkili bir öğrenme deneyimi sağlamaktadır. Bu tür sistemler, öğretmenlerin öğrencilerin öğrenme süreçlerini bireysel olarak takip etmelerine olanak tanırken, aynı zamanda öğrenme analitiği yoluyla eğitimde veriye dayalı karar verme süreçlerini de güçlendirmektedir.

Bununla birlikte, artırılmış gerçeklik (AR) ve sanal gerçeklik (VR) teknolojileri, uzaktan eğitimin geleceğinde öne çıkan diğer yenilikçi araçlardır. Bu teknolojiler, öğrencilerin soyut kavramları somutlaştırmalarına, laboratuvar deneylerini simülasyonlar aracılığıyla gerçekleştirmelerine ve etkileşimli öğrenme ortamlarına katılmalarına olanak tanımaktadır. Özellikle tıp, mühendislik ve sanat gibi uygulamalı alanlarda, VR/AR tabanlı öğrenme ortamlarının uzaktan eğitimle bütünleştirilmesi, öğrenme deneyiminin kalitesini artırma potansiyeline sahiptir.

Ayrıca, geleceğin uzaktan eğitim modellerinde kapsayıcılık ve erişilebilirlik kavramlarının da ön plana çıkması beklenmektedir. Eğitimde fırsat eşitliğini artırmak, engelli bireylerin veya dezavantajlı bölgelerde yaşayan öğrencilerin eğitime katılımını kolaylaştırmak, teknolojik altyapı yatırımlarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda, devletlerin ve yükseköğretim kurumlarının, dijital uçurumu azaltmaya yönelik stratejik politikalar geliştirmesi büyük önem taşımaktadır.

Son olarak, uzaktan eğitimin geleceği, yalnızca teknolojik yeniliklerle değil, aynı zamanda pedagojik yaklaşımların evrimiyle de şekillenmektedir. Öğrenci merkezli, işbirliğine dayalı ve aktif öğrenmeyi teşvik eden öğretim tasarımlarının dijital ortama uyarlanması, öğrenme süreçlerinin kalitesini belirleyen temel etkenlerden biri olacaktır. Bu doğrultuda, öğretim elemanlarının dijital pedagojik yeterliliklerinin geliştirilmesi ve uzaktan eğitime yönelik mesleki eğitimlerin yaygınlaştırılması, sürdürülebilir bir uzaktan eğitim vizyonunun oluşmasında kritik rol oynamaktadır.

Sonuç olarak, uzaktan eğitimin geleceği; teknolojik yenilikler, pedagojik dönüşüm ve eğitimde eşitlik ilkelerinin bütünleştiği bir yapı olarak değerlendirilmektedir. Yapay zekâ, artırılmış gerçeklik, öğrenme analitiği ve kapsayıcı eğitim politikaları, bu dönüşümün temel bileşenlerini oluşturacaktır. Bu bağlamda, eğitim sistemlerinin geleceğe uyum sağlayabilmesi için hem teknolojik hem de pedagojik düzeyde bütüncül bir yaklaşımın benimsenmesi gerekmektedir.

1.2. Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum

Günümüzde eğitimde teknolojinin yaygınlaşması ile uzaktan eğitim modeli, öğrencilere esnek ve erişilebilir öğrenme olanakları sunmaktadır. Ancak bu esneklik,

öğrenme sürecinin niteliğini doğrudan etkileyen öğrenci tutumlarının önemini artırmaktadır. Örneğin, Kaban (2021) tarafından COVID-19 döneminde gerçekleştirilen bir araştırmada; Türkiye’de farklı üniversitelerde öğrenim gören 764 üniversite öğrencisinin uzaktan eğitime yönelik tutumları ölçülmüş ve elde edilen bulgular öğrencilerin bu modele karşı genellikle düşük düzeyde tutum sergilediklerini ortaya koymuştur. Ayrıca, internet ve bilgisayar erişimi olan öğrencilerin daha olumlu tutum geliştirdikleri; tutum düzeyinin başarının yanı sıra memnuniyeti de etkilediği vurgulanmıştır. Bu sonuçlar, uzaktan eğitimin etkinliğinin ve öğrenci başarısının; öğrencilerin bu modele karşı geliştirdiği tutumlarla yakından bağlantılı olduğunu göstermektedir.

1.2.1. Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Önemi

Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları, yalnızca onların eğitim süreçlerini değil, aynı zamanda bu eğitim modeline ilişkin memnuniyetlerini ve başarılarını da etkilemektedir. Olumlu tutumlar, öğrencilerin motivasyonlarını artırabilirken, olumsuz tutumlar öğrenme sürecinde çeşitli zorluklara yol açabilir (Venkatesh vd., 2003). Uzaktan eğitimde öğrencilerin karşılaştıkları zorluklar, bireysel teknolojik becerilerden kaynaklanabileceği gibi, öğretim yöntemlerinin etkinsizliği veya sosyal etkileşim eksikliklerinden de kaynaklanabilir.

1.2.2. Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları Etkileyen Faktörler

Teknolojik Yeterlilik: Öğrencilerin dijital okuryazarlık seviyeleri, uzaktan eğitimdeki başarılarını doğrudan etkileyen bir faktördür. Teknolojik yeterlilik, öğrencilerin online eğitim materyallerini etkili bir şekilde kullanabilmelerini sağlar (Venkatesh vd., 2003).

Etkili İletişim: Uzaktan eğitimde öğrencilerle öğretmen arasındaki iletişim, öğrencilerin bu eğitim modeline yönelik tutumlarını etkileyen kritik bir faktördür. Etkileşimli platformlar ve açık iletişim kanalları, öğrencilerin eğitim süreçlerinde daha aktif olmalarını teşvik edebilir (Garrison, 2011).

Öz-yönetim: Uzaktan eğitim, öğrencilere kendi öğrenme süreçlerini yönetme fırsatı sunar. Ancak bu, öğrencilerin öz-disiplin ve zaman yönetimi becerilerine sahip olmalarını gerektirir. Öz-yönetim becerileri güçlü olan öğrenciler, uzaktan eğitimde daha başarılı olabilir (Zimmerman, 2002).

1.2.3. Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumun Ölçülmesi

Uzaktan eğitimin etkinliğini değerlendirmede kullanılan ölçme araçları, öğrencilerin bu eğitim modeline yönelik tutum, motivasyon ve memnuniyet düzeylerini sistematik biçimde ortaya koymayı amaçlamaktadır. Öğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerine ilişkin algılarını anlamak, yalnızca bu sistemin işlevselliğini değil, aynı zamanda öğrenme çıktılarının kalitesini de değerlendirmek açısından önemlidir. Bu bağlamda, Likert tipi tutum ölçekleri, eğitim araştırmalarında en sık başvurulan ölçme araçlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Likert tipi ölçekler, bireylerin belirli bir konuya yönelik düşüncelerini ve duygularını sayısal veriler aracılığıyla ölçme olanağı sunar; böylece öznel değerlendirmelerin nesnel biçimde analiz edilmesine katkı sağlar (Büyüköztürk, 2017).

Uzaktan eğitim alanında geliştirilen ölçekler, genellikle öğrencilerin ders materyallerinin kalitesine, öğretim elemanlarının desteğine, teknik altyapıya, etkileşim düzeyine ve genel öğrenme deneyimine ilişkin değerlendirmelerini kapsamaktadır. Bu tür ölçekler aracılığıyla elde edilen veriler, uzaktan eğitimin güçlü ve zayıf yönlerini belirleme, öğrenci memnuniyetini artırmaya yönelik stratejiler geliştirme ve öğretim tasarımlarını iyileştirme açısından önemli bilgiler sunmaktadır. Ayrıca, ölçeklerin güvenilirlik ve geçerlilik analizleri, ölçülen değişkenlerin tutarlılığını ve bilimsel geçerliliğini destekleyerek araştırmaların metodolojik sağlamlığını artırmaktadır.

Sonuç olarak, uzaktan eğitime yönelik tutum ve memnuniyet ölçekleri, yalnızca nicel veri toplama araçları değil, aynı zamanda uzaktan eğitim sistemlerinin etkililiğini değerlendiren birer geri bildirim mekanizması olarak da değerlendirilebilir. Bu ölçeklerden elde edilen bulgular, eğitim kurumlarının uzaktan öğretim politikalarını geliştirmelerine ve öğrenme deneyimini daha nitelikli hale getirmelerine olanak tanımaktadır.

1.3. Uzaktan Eğitime Yönelik Memnuniyet

Uzaktan eğitim, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki ilerlemelerle birlikte eğitim sistemlerinde kalıcı bir yer edinmiştir. Başlangıçta mekânsal kısıtları ortadan kaldırmak ve eğitime erişimi artırmak amacıyla geliştirilen bu model, zamanla sadece bir alternatif değil, modern eğitim sistemlerinin vazgeçilmez bir bileşeni hâline gelmiştir. Özellikle COVID-19 pandemisi süreci, uzaktan eğitimin küresel ölçekte hızla benimsenmesine ve yaygınlaşmasına neden olmuştur. Bu dönemde birçok üniversite ve eğitim kurumu, yüz

yüze eğitimi çevrimiçi platformlara taşımak durumunda kalmış; böylece dijital öğrenme ortamları eğitimin temel uygulama alanlarından biri hâline gelmiştir.

Pandemiyle birlikte yaşanan bu hızlı dönüşüm, uzaktan eğitimin yalnızca teknolojik bir süreç değil, aynı zamanda pedagojik, psikolojik ve sosyal boyutları olan çok yönlü bir yapı olduğunu ortaya koymuştur. Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik memnuniyet düzeyleri, bu sürecin başarısını doğrudan etkileyen en kritik faktörlerden biridir. Çünkü öğrencilerin öğrenme motivasyonu, derse katılım isteği, öğretim elemanlarıyla kurdukları etkileşim ve öğrenme çıktıları büyük ölçüde memnuniyet düzeylerine bağlı olarak şekillenmektedir.

Bu bağlamda, uzaktan eğitimde öğrenci memnuniyeti yalnızca bir değerlendirme ölçütü değil, aynı zamanda eğitim kalitesinin göstergesi olarak da ele alınmaktadır. Memnuniyet düzeylerinin yüksek olması, öğrenme süreçlerinin daha etkili yürütülmesini ve öğrencilerin akademik başarılarının artmasını desteklemektedir. Buna karşın, teknik aksaklıklar, pedagojik uyumsuzluklar veya sosyal izolasyon gibi faktörler, öğrencilerin memnuniyet düzeylerini olumsuz yönde etkileyebilmekte ve uzaktan eğitimin verimliliğini azaltabilmektedir.

Sonuç olarak, uzaktan eğitimin sürdürülebilirliği ve niteliğinin artırılması, öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin düzenli olarak ölçülmesi ve elde edilen verilerin öğretim tasarımlarında kullanılmasına bağlıdır. Bu nedenle, uzaktan eğitim süreçlerinde öğrenci memnuniyetinin belirleyici bir bileşen olarak ele alınması, hem eğitim politikalarının geliştirilmesi hem de öğrenme deneyiminin iyileştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

1.3.1. Uzaktan Eğitimde Memnuniyeti Etkileyen Faktörler

Uzaktan eğitim, öğrencilere zaman ve mekan bağımsız öğrenme imkânı sunarken, öğrenci memnuniyetini belirleyen birçok faktörü de beraberinde getirmektedir. Memnuniyet düzeyi, öğrencilerin akademik performansı, motivasyonu ve öğrenme süreçlerine olan bağlılığı üzerinde doğrudan etkilidir. Uzaktan eğitimde memnuniyetin artırılması, eğitim süreçlerinin kalitesini yükseltmek ve öğrenme hedeflerine ulaşmak açısından kritik bir rol oynamaktadır (Talan, 2022).

Eğitim materyallerinin kalitesi ve öğretim yöntemleri, öğrenci memnuniyetini belirleyen temel unsurlardandır. Anlaşılır, güncel ve ilgi çekici materyaller öğrencilerin derse olan ilgisini ve motivasyonunu artırmakta, öğrenme sürecine aktif katılımı teşvik etmektedir. Benzer şekilde, etkileşimli öğretim yöntemleri ve öğretmen-öğrenci

arasındaki etkili iletişim, öğrencilerin sorularına hızlı yanıt alabilmeleri ve düzenli geri bildirim almalarını sağlayarak öğrenme deneyimini zenginleştirmekte ve memnuniyet düzeyini yükseltmektedir (Gök & Yıldırım, 2014).

Teknik altyapı ve destek, uzaktan eğitimde memnuniyet üzerinde bir diğer kritik faktördür. Sağlam bir altyapı ve etkin teknik destek, öğrencilerin karşılaştığı teknik sorunların hızlı ve etkin bir şekilde çözülmesini mümkün kılmakta, böylece öğrenme süreçlerinin kesintisiz devam etmesini sağlamaktadır. Bu durum, öğrencilerin genel memnuniyetini olumlu yönde etkilemekte ve uzaktan eğitimin etkinliğini artırmaktadır (Uyurdağ & Çerçi, 2023).

Öğrencilerin derslere aktif katılımı ve diğer öğrencilerle olan etkileşimleri, memnuniyet üzerinde önemli bir belirleyici rol oynamaktadır. Grup çalışmaları, tartışma forumları ve sosyal etkileşim platformları, öğrencilerin sosyal bağlarını güçlendirmekte ve öğrenme sürecine olan bağlılıklarını artırmaktadır. Bu faktörlerin bütüncül bir şekilde ele alınması, uzaktan eğitim süreçlerinde öğrencilerin memnuniyet düzeyinin yükseltilmesine ve eğitim kalitesinin artırılmasına katkı sağlamaktadır (Allen ve ark., 2002).

1.3.2. Öğrenci Memnuniyetinin Ölçülmesi

Uzaktan eğitime yönelik öğrenci memnuniyetini ölçmek amacıyla çeşitli ölçekler ve anketler geliştirilmiştir. Bu araçlar, öğrencilerin deneyimlerini sistematik şekilde değerlendirmeye olanak tanıyarak, uzaktan eğitim süreçlerinin kalite ve etkililiğinin artırılmasına yönelik geri bildirim sağlar. Çalışmada kullanılan “Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Memnuniyet Ölçeği” (Kafes & Yıldırım, 2021), özellikle yükseköğretim öğrencilerinin uzaktan eğitim deneyimlerini ölçmek üzere tasarlanmıştır. Ölçek, öğrencilerin eğitim materyalleri, öğretim elemanı etkileşimi, teknoloji kullanımı ve genel memnuniyet gibi farklı boyutlardaki deneyimlerini kapsamlı biçimde değerlendirmektedir. Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları sonucunda, ölçeğin faktör yapısının uygun olduğu ve Cronbach’s alpha değerlerinin yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Bu özellikleri sayesinde, ölçek hem akademik araştırmalarda hem de uzaktan eğitim uygulamalarının değerlendirilmesinde güvenilir bir araç olarak kullanılabilir. Literatürde benzer ölçeklerle karşılaştırıldığında bu ölçek, öğrenci memnuniyetini ölçmede kapsamlı ve sistematik bir yaklaşım sunması bakımından öne çıkmaktadır.

1.3.3. Literatür Taraması

Uzaktan eğitimin öğrenci tutumları üzerindeki etkileri, alanyazında geniş bir şekilde ele alınan önemli bir konudur. Öğrencilerin bu eğitim modeline yönelik algı ve tutumları, öğrenme süreçlerinin etkinliği ve eğitimin genel başarısı üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Anderson (2004), uzaktan eğitimin başarısının büyük ölçüde öğrenci-öğretim elemanı arasındaki iletişimin niteliğine bağlı olduğunu vurgulamıştır. Benzer şekilde, Moore vd. (2011) teknolojiye olan aşinalığın öğrencilerin çevrimiçi öğrenme deneyimlerini kolaylaştırarak başarı düzeylerini artırabileceğini belirtmişlerdir. Venkatesh vd. (2003) ise dijital okuryazarlık becerilerinin, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını doğrudan etkileyen kritik bir unsur olduğunu ifade etmektedir. Bu bulgular, öğrencilerin teknolojik yeterlilikleri ile öğrenme süreçlerine aktif katılımlarının, uzaktan eğitimin verimliliğini artırmada temel etkenler olduğunu göstermektedir.

Uzaktan eğitim, zaman ve mekân esnekliği sağlayarak geniş öğrenci kitlelerine erişim imkânı sunmakta; ancak bu avantajların öğrenme çıktısına yansiyabilmesi, öğrencilerin sürece yönelik tutumlarının olumlu olmasına bağlıdır. Öğrencilerin uzaktan eğitime karşı geliştirdikleri tutum, derslere katılım düzeylerini, motivasyonlarını ve akademik performanslarını doğrudan etkileyebilmektedir. Bu nedenle, öğretim süreçlerinde kullanılan yöntemlerin etkileşimli, öğrenci merkezli ve motive edici olması; aynı zamanda teknolojinin pedagojik amaçlara uygun biçimde kullanılması önem taşımaktadır. Sosyal etkileşimi destekleyen öğrenme ortamları, öğrencilerin aidiyet duygusunu güçlendirerek uzaktan eğitim deneyiminden duydukları memnuniyeti artırmaktadır.

Yapılan araştırmalar, öğrenci memnuniyetinin çok boyutlu bir olgu olduğunu ve teknik, pedagojik ve psikososyal faktörlerden etkilendiğini göstermektedir. Eygü ve Karaman (2015) tarafından yürütülen çalışmada, öğrencilerin uzaktan eğitimdeki memnuniyet düzeylerinin özellikle teknik altyapının yeterliliği, öğretim yöntemlerinin niteliği ve öğrenci-öğretim elemanı etkileşimiyle yakından ilişkili olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde, eğitim materyallerinin kalitesi, erişilebilirliği ve güncelliği; öğrencilerin öğrenme sürecine yönelik algılarını ve genel memnuniyet düzeylerini doğrudan etkilemektedir. Bu kapsamda, uzaktan eğitim uygulamalarının planlanmasında içerik tasarımı, teknik destek sistemleri, etkileşim mekanizmaları ve öğrenen ihtiyaçlarının bütüncül biçimde ele alınması gerekmektedir. Öğrenci memnuniyetinin yalnızca bir

sonuç değişkeni değil, aynı zamanda eğitimin sürdürülebilir başarısı için stratejik bir belirleyici olduğu söylenebilir.

1.4. Problem Durumu

Eğitimde dijitalleşme ve bilgi iletişim teknolojilerinin entegrasyonu, öğrenme süreçlerinde önemli dönüşümlere yol açmış ve eğitim uygulamalarına yeni boyutlar kazandırmıştır. Bu bağlamda, uzaktan eğitim, geleneksel eğitim modellerini tamamlayıcı bir şekilde gelişmiş ve öğrencilere mekân ve zamandan bağımsız öğrenme olanağı sağlamıştır. Uzaktan eğitim, esneklik, erişilebilirlik ve bireyselleştirilmiş öğrenme imkânları sunması nedeniyle eğitimde giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bununla birlikte, bu eğitim modelinin yaygınlaşması, öğretim tasarımı, teknik altyapı, öğrenci-öğretim elemanı etkileşimi ve dijital beceriler gibi birçok faktörün dikkate alınmasını gerekli kılmakta ve hem avantajlar hem de bazı zorluklar ortaya çıkarmaktadır.

Uzaktan eğitim, özellikle 2020 yılında dünya genelinde yaşanan COVID-19 pandemisiyle birlikte daha önce görülmemiş bir şekilde hızla uygulanmaya başlanmıştır. Pandemi koşullarında zorunlu bir hale gelen bu model, eğitimde sürekliliği sağlama açısından önemli bir çözüm sunmuştur. Ancak, bu ani geçiş süreci, öğrenciler ve öğretim elemanları için çeşitli uyum sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Öğrencilerin bu yeni eğitim modeli karşısındaki tutumları, motivasyon düzeyleri ve öğrenme deneyimleri, uzaktan eğitimin etkinliği hakkında önemli ipuçları vermektedir.

Araştırmalar, uzaktan eğitimin öğrenciler üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkiler yaratabildiğini göstermektedir. Olumlu etkiler arasında öğrencilerin daha esnek bir öğrenme ortamına sahip olması, bireysel öğrenme hızlarına uygun şekilde çalışabilmesi ve coğrafi kısıtlamaların ortadan kalkması bulunmaktadır. Ancak, öğrencilerin dijital platformlara erişimindeki teknik yetersizlikler, sosyal etkileşim eksikliği ve motivasyon kaybı gibi olumsuz faktörler de dikkat çekmektedir. Ayrıca, uzaktan eğitim sırasında karşılaşılan internet bağlantısı sorunları, uygun cihaz eksiklikleri ve dijital okuryazarlık düzeylerindeki farklılıklar, bu eğitim modelinin etkisini sınırlayabilmektedir.

Türkiye bağlamında ele alındığında, uzaktan eğitim uygulamalarının, özellikle lisans öğrencileri açısından farklı sonuçlar doğurduğu görülmektedir. Öğrencilerin bu süreçteki memnuniyet düzeyleri ve uzaktan eğitime yönelik tutumları, eğitim kalitesinin değerlendirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte, Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarının uzaktan eğitim altyapıları ve dijital dönüşüm kapasiteleri,

öğrencilerin bu süreçte yaşadığı deneyimleri doğrudan etkilemektedir. Üniversiteler arasında altyapı farklarının bulunması, eğitimde fırsat eşitliği sorunlarını daha belirgin hale getirebilmektedir.

Uzaktan eğitimin gelecekte eğitim politikaları içinde daha fazla yer alacağı öngörülmektedir. Ancak, bu modelin sürdürülebilir bir şekilde uygulanabilmesi için öğrencilerin tutumları ve memnuniyet düzeylerinin doğru bir şekilde analiz edilmesi gerekmektedir. Lisans öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik deneyimlerinin kapsamlı bir şekilde incelenmesi hem mevcut uygulamaların iyileştirilmesine hem de gelecekteki uzaktan eğitim politikalarının şekillendirilmesine katkı sağlayacaktır.

Lisans öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının ve memnuniyetlerin ne düzeyde olduğu, uzaktan eğitime yönelik tutumun ve memnuniyetin arasında bir ilişkinin var olup olmadığı ve öğrencilerin yaşadıkları uzaktan eğitim deneyimleri sonucu görüşlerinin neler olduğu soruları araştırma problemini oluşturmaktadır.

1.5. Tezin Amacı

Bu araştırmanın amacı, lisans öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile bu süreçten duydukları memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi; bu iki değişkenin çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi ve öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak uzaktan eğitime yönelik iyileştirme önerilerinin ortaya konulmasıdır. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

- Lisans öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları nasıldır?
- Lisans öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik memnuniyetleri ne düzeydedir?
- Lisans öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları ve memnuniyet düzeyleri cinsiyet, sınıf düzeyi ve fakülte değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Lisans öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları ve memnuniyetleri arasında bir ilişki var mıdır?
- Lisans öğrencilerinin deneyimledikleri uzaktan eğitim süreçlerine yönelik görüşleri nelerdir?

1.6. Tezin Önemi

Eğitim, bireylerin topluma uyum sağlaması, mesleki yeterlilikler kazanması ve entelektüel birikim edinmesi açısından hayati bir role sahiptir. Son yıllarda, dijital

teknolojilerin gelişimi ve erişim olanaklarının artması, eğitim süreçlerini önemli ölçüde dönüştürmüş ve özellikle uzaktan eğitim uygulamalarını ön plana çıkarmıştır. Uzaktan eğitim, eğitimde mekân ve zaman sınırlamalarını aşarak öğrencilere esnek öğrenme fırsatları sunarken, beraberinde bazı yapısal ve pedagojik zorluklar da getirmektedir. Bu bağlamda, uzaktan eğitim süreçlerinin öğrenciler tarafından nasıl algılandığını ve bu süreçlerin öğrenci memnuniyeti üzerindeki etkilerini anlamak, eğitimde sürdürülebilirlik ve kaliteyi artırma açısından büyük bir öneme sahiptir.

Bu çalışmanın önemi, öncelikle uzaktan eğitimin Türkiye bağlamında lisans öğrencileri üzerindeki etkilerini ele almasıdır. Türkiye'deki yükseköğretim kurumları, özellikle pandemi sürecinde hızlı bir dijital dönüşüm sürecine girmiştir. Ancak, bu süreçte uygulanan uzaktan eğitim sistemlerinin etkinliği, öğrenci ihtiyaçlarını ne ölçüde karşıladığı ve eğitim hedeflerine ne derece ulaşılabilirdiği konusunda sınırlı bir literatür bulunmaktadır. Bu çalışma, lisans düzeyindeki öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını ve memnuniyet düzeylerini araştırarak, bu konuda hem akademik hem de pratik bilgi birikimine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Eğitim sistemlerinin başarılı olabilmesi için öğrencilerin eğitim süreçlerine yönelik olumlu tutumlar geliştirmesi ve bu süreçten memnuniyet duyması kritik bir gerekliliktir. Olumlu tutumlar, öğrencilerin motivasyonunu ve öğrenme süreçlerine aktif katılımını artırırken, memnuniyet düzeyinin düşük olması eğitim çıktılarının olumsuz etkilenmesine yol açabilir. Bu tez, uzaktan eğitimin öğrenciler üzerindeki etkilerini derinlemesine inceleyerek, eğitim süreçlerinin geliştirilmesine yönelik somut öneriler sunmayı hedeflemektedir.

Lisans öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını ve memnuniyetlerini anlamak, bu modelin daha etkili ve öğrenci odaklı hale getirilmesi için temel bir gerekliliktir. Elde edilen bulgular, üniversitelerin uzaktan eğitim uygulamalarını iyileştirmesi ve bu süreçte karşılaşılan sorunlara yönelik daha etkili çözümler geliştirilmesi için yol gösterici olacaktır.

1.7. Çalışmanın Sınırlılıkları

1.7.1. Örneklem ile İlgili Sınırlılıklar

Bu araştırma, Türkiye'deki belirli bir üniversitede eğitim gören lisans öğrencilerini kapsamaktadır. Örneklem bu şekilde sınırlandırılması, bulguların tüm lisans öğrencilerine veya farklı eğitim düzeylerine genellenmesini zorlaştırabilir. Ayrıca,

öğrencilerin demografik özellikleri, sosyoekonomik durumları ve teknolojik altyapıya erişim düzeyleri gibi faktörler, araştırmanın sonuçlarını etkileyebilecek değişkenler arasında yer almaktadır. Örneklemin bu değişkenler açısından homojen olmaması, sonuçların yorumlanmasında dikkate alınması gereken bir sınırlılık oluşturur.

1.7.2. Veri Toplama Yöntemleri ile İlgili Sınırlılıklar

Araştırmada kullanılan anket ve ölçekler, öğrencilerin tutumlarını ve memnuniyet düzeylerini ölçmek için etkili araçlar olsa da bu yöntemler bireylerin davranışlarını ve düşüncelerini tam anlamıyla yansıtmayabilir. Katılımcılar, anketlerde sosyal beklentiye uygun cevaplar verme eğiliminde olabilirler. Bu durum, elde edilen sonuçların doğruluğunu kısmen etkileyebilir.

1.7.3. Zaman Sınırlılıkları

Çalışma, belirli bir dönemde toplanan verilerle sınırlandırılmıştır. Eğitim süreçleri, zamanla değişen ve gelişen dinamiklere sahiptir. Bu nedenle, çalışmanın bulguları, araştırmanın yapıldığı döneme özgü olabilir ve farklı zamanlarda gerçekleştirilen çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilebilir. Özellikle uzaktan eğitim alanında sürekli gelişen teknolojiler ve eğitim politikaları, bulguların uzun vadeli geçerliliğini sınırlayabilir.

1.7.4. Uzaktan Eğitim Süreçlerine Özgü Sınırlılıklar

Bu çalışma, uzaktan eğitim sürecinin yalnızca öğrencilerin tutumları ve memnuniyet düzeyleri üzerindeki etkilerini incelemektedir. Ancak, uzaktan eğitimde öğretim üyelerinin pedagojik yaklaşımları, kullanılan dijital platformların özellikleri, teknik altyapının kalitesi gibi diğer önemli faktörler bu araştırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu durum, uzaktan eğitim süreçlerinin bütüncül bir değerlendirmesinin yapılmasını sınırlandırabilir.

1.7.5. Kültürel ve Bölgesel Farklılıklar

Araştırma, Türkiye bağlamında gerçekleştirilmiştir ve sonuçlar, bu bağlamın kültürel, sosyoekonomik ve teknolojik koşulları ile şekillenmiştir. Ancak, uzaktan eğitimin etkileri, farklı ülkelerde veya bölgelerde değişiklik gösterebilir. Bu nedenle, araştırmanın bulguları, uluslararası bağlamda genellenemez ve farklı kültürel dinamikler dikkate alınarak yorumlanmalıdır.

1.7.6. Katılımcı Motivasyonu ile İlgili Sınırlılıklar

Katılımcıların araştırmaya gönüllü olarak katılım göstermesi, bir başka sınırlılığı beraberinde getirmektedir. Gönüllü katılım, daha çok uzaktan eğitim hakkında olumlu ya da olumsuz görüşlere sahip bireylerin çalışmaya katılma eğilimini artırabilir. Bu durum, araştırmanın sonuçlarında yanlılık oluşturma riski taşımaktadır.

1.7.7. Teknolojik Araçlara Erişim Sınırlılıkları

Araştırma, katılımcıların uzaktan eğitim deneyimlerini büyük ölçüde etkileyen teknolojik araçlara erişim durumlarını kapsamamaktadır. Öğrencilerin internet bağlantı kalitesi, kullanılan cihazların yeterliliği ve dijital okuryazarlık düzeyleri gibi faktörler, araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu durum, uzaktan eğitim deneyimlerinin tam anlamıyla anlaşılmasını sınırlayabilir.

1.8. Varsayımlar

Bu araştırmada, lisans öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları ve memnuniyet düzeyleri incelenirken belirli varsayımlardan yola çıkılmıştır. Varsayımlar, araştırmanın temelini oluşturarak, verilerin yorumlanmasını ve elde edilen bulguların geçerliliğini desteklemektedir. Aşağıda bu çalışmaya özgü varsayımlar detaylı bir şekilde açıklanmaktadır:

1.8.1 Katılımcıların Verilere Dürüst ve Gerçekçi Yanıtlar Verdiği Varsayımı

Araştırmanın temel varsayımlarından biri, katılımcıların anket ve ölçeklere dürüst ve samimi yanıtlar verdiğiidir. Katılımcıların uzaktan eğitim süreçleriyle ilgili deneyimlerini ve algılarını objektif bir şekilde paylaşmaları, çalışmanın sonuçlarının doğruluğunu ve güvenilirliğini artırmaktadır. Ancak sosyal beklenti etkisinin, bireylerin gerçek tutumlarını ve memnuniyetlerini kısmen gizleyebileceği de göz önünde bulundurulmuştur.

1.8.2 Uzaktan Eğitim Süreçlerinin Katılımcılar Tarafından Benzer Şekilde Deneyimlendiği Varsayımı

Araştırmada, lisans öğrencilerinin, uzaktan eğitim süreçlerini büyük ölçüde benzer koşullar altında deneyimlediği varsayılmıştır. Bu varsayım, öğrencilerin kullandıkları dijital platformlar, teknik altyapıya erişim imkanları ve öğretmenlerin pedagojik yaklaşımlarında büyük farklılıklar bulunmadığını öngörmektedir.

1.8.3 Katılımcıların Uzaktan Eğitimle İlgili Yeterliliklere Sahip Olduğu Varsayımı

Bu araştırmada, öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin değerlendirmelerinde sadece yaşadıkları deneyimlere değil; aynı zamanda bu deneyimleri anlamlandırabilecek bilişsel farkındalık ve duyuşsal yeterlilik düzeyine sahip oldukları varsayılmıştır. Katılımcıların çevrim içi ders tasarımı, öğretim elemanı etkileşimi, materyal kullanımı ve teknik yeterlik gibi unsurları değerlendirme kapasitelerinin yeterli olduğu düşünülmektedir. Bu varsayım, elde edilen yanıtların anlamlılığını ve yorumlanabilirliğini desteklemektedir.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Bu bölümde, araştırma konusuna ilişkin olarak yapılmış ulusal ve uluslararası çalışmalar incelenmiş ve özetlenmiştir.

2.1. Türkiye'de Uzaktan Eğitime Yönelik Yapılan Çalışmalar

Adıgüzel (2020) tarafından gerçekleştirilen “Salgın Sürecinde Uzaktan Eğitim ve Öğrenci Başarısını Değerlendirmeye İlişkin Öğretmen Görüşleri” adlı çalışma, COVID-19 döneminde yürütülen uzaktan eğitim uygulamalarında öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktadır. Araştırma, öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde öğrenci başarısını değerlendirme biçimlerini, tercih ettikleri yöntemleri ve bu yöntemlerin güvenilirliği konusundaki düşüncelerini derinlemesine incelemiştir. Çalışmada, öğrenci-öğretim elemanı etkileşimi, teknik altyapı, içerik kalitesi ve değerlendirme süreçleri uzaktan eğitimin başarısını belirleyen temel unsurlar arasında ele alınmış; öğretmenlerin bu faktörlere yönelik algıları detaylandırılmıştır. Araştırma, nitel yöntem kapsamında gerçekleştirilmiş olup veriler yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Çalışmaya hem yüz yüze hem de uzaktan eğitim uygulamalarını deneyimlemiş olan 20 gönüllü öğretmen katılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, öğretmenler büyük ölçüde yüz yüze eğitimde kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntemlerini uzaktan eğitimde de sürdürme eğilimindedir. Katılımcılar, ödevlerin iyi yapılandırılması ve güvenirliliğin sağlanması durumunda bu yöntemin uzaktan eğitimde öğrenci başarısının ölçülmesi açısından etkili bir araç olabileceğini belirtmişlerdir. Ayrıca, açık uçlu klasik yazılı sınavlar, çoktan seçmeli testler ve kısa cevaplı testlerin, teknoloji ve internet altyapısının güvenilir olduğu durumlarda uzaktan eğitimde kullanılabilir ölçme araçları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Akça ve Akgün (2024) “Essential Learner Characteristics in Distance Education According to Experts” başlıklı çalışmasında, uzaktan eğitim alanında görev yapan uzmanların görüşlerinden yararlanarak çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrenci tutumlarının akademik başarı üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırmada, öğrenci başarısını etkileyen değişkenlerin öncelik sıralarını belirlemek amacıyla kapsamlı bir literatür taraması yapılmış ve uzman görüşlerine dayalı bir anket uygulanmıştır. Çalışma kapsamında 2010–2022 yılları arasında Web of Science veri tabanında “online learning” ve “distance education” anahtar kelimeleriyle taranan WoS indeksli dergilerde yer alan çalışmalar incelenmiş, bu doğrultuda değişkenlerin araştırmalarda yer alma sıklıkları

hesaplanmıştır. Uzaktan eğitim alanında çalışan 15 akademisyenin görüşleri alınarak başarıyı etkileyen öğrenci özellikleri sıralanmıştır. Bulgular, uzaktan eğitimde öğrenen başarısı açısından en önemli değişkenin öz-düzenleme becerisi olduğunu göstermiştir. Bunu sırasıyla öğrenme özyeterliliği, motivasyon, teknoloji özyeterliliği, bilişsel öğrenme stratejileri, hedef belirleme, üstbilişsel beceriler, e-öğrenmeye yönelik tutum, kontrol odağı ve akademik benlik kavramı izlemiştir. Sonuç olarak, bu değişkenlerin öğretim tasarımı süreçlerinde dikkate alınması, uzaktan eğitim öğrencilerinde izlenmesi ve geliştirilmesi gerektiği önerilmiştir. Çalışma, öğrencilerin tutum ve bireysel özelliklerinin uzaktan eğitimdeki akademik başarıyı doğrudan etkilediğini ortaya koyarak literatüre önemli katkılar sağlamıştır.

Başaran vd. (2020) tarafından gerçekleştirilen “Koronavirüs (COVID-19) Pandemi Sürecinin Getirisi Olan Uzaktan Eğitimin Etkililiği Üzerine Bir Çalışma” başlıklı araştırma, Türkiye’de COVID-19 pandemisi sürecinde uygulamaya konulan uzaktan eğitim sistemine ilişkin öğrenci, öğretmen ve veli görüşlerini inceleyerek bu dönemdeki eğitim sürecinin verimliliğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, pandeminin getirdiği zorunlu sosyal mesafe ve izolasyon önlemleri sonucunda yüz yüze eğitime ara verilmesiyle birlikte Milli Eğitim Bakanlığı tarafından başlatılan uzaktan eğitim uygulamalarının, eğitim kalitesi ve öğrenci memnuniyeti üzerindeki etkilerini ortaya koymaktadır. Nitel araştırma deseni kapsamında yürütülen çalışmada durum çalışması modeli kullanılmış; veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmış olup, katılımcılar Gaziantep ilinde yer alan devlet okullarında öğrenim gören 80 öğrenci, 80 veli ve 80 öğretmenden oluşmaktadır. Bulgular, uzaktan eğitimin pandemi sürecinde eğitimin devamlılığını sağlaması açısından faydalı bulunduğunu, ancak etkileşimin kısıtlı olması, öğrencilerin derse aktif katılım sağlayamaması, bireysel farklılıklara yeterince hitap edememesi, teknik aksaklıklar ve altyapı yetersizlikleri gibi sorunların sürecin verimliliğini olumsuz etkilediğini göstermektedir. Katılımcılar ayrıca, fırsat eşitsizliği, içerik kalitesi ve materyal desteği konularında iyileştirmelere ihtiyaç olduğunu ifade etmişlerdir. Çalışma genel olarak, Türkiye’de uzaktan eğitimin acil bir çözüm olarak uygulanmasına rağmen, uzun vadede sürdürülebilir bir eğitim modeli haline gelebilmesi için teknik altyapının güçlendirilmesi, etkileşimli öğrenme ortamlarının geliştirilmesi ve pedagojik desteklerin artırılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Bununla birlikte, öğretmenler bireysel gelişim dosyaları, öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi gibi alternatif ölçme yöntemlerini uzaktan eğitim koşullarında uygulanabilir bulmamışlardır. Çalışma genel olarak, öğretmenlerin değerlendirme süreçlerinde alışkanlıklarına bağlı kaldıklarını ve uzaktan eğitimin ölçme-değerlendirme boyutunda güvenilirliğin sağlanabilmesi için teknik ve pedagojik altyapının geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Demir ve Eren (2021), “Üniversite Öğrencilerinin Çevrimiçi Öğrenme Ortamına İlişkin Memnuniyet Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” başlıklı çalışmalarında, Türkiye’de bir vakıf üniversitesinin meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin çevrimiçi öğrenme ortamlarına yönelik memnuniyet düzeylerini farklı değişkenler açısından ele almıştır. Tarama modelinde desenlenen araştırma, 2020–2021 eğitim-öğretim yılı güz döneminde İngilizce I dersini alan 970 birinci sınıf ön lisans öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir. Veriler, kişisel bilgi formu ile “E-Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği” aracılığıyla toplanmış; betimsel analizler, bağımsız gruplar t-testi ve varyans analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma bulguları, öğrencilerin çevrimiçi öğrenme ortamına ilişkin memnuniyet düzeylerinin ölçeğin geneli ve tüm alt boyutlarında yüksek olduğunu göstermektedir. Cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre kadın öğrenciler ile yaşı daha büyük olan öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar saptanırken, derse erişimde kullanılan araçlara göre memnuniyet düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Buna karşılık, ders sürecinde kullanılan iletişim kanalları açısından tartışma forumu ve çoklu iletişim kanallarından yararlanan öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrenme yönetim sisteminde geçirilen süre arttıkça öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin de anlamlı biçimde yükseldiği ortaya konmuştur. Çalışma, çevrimiçi öğrenme ortamlarında teknolojiye erişim, içerik kalitesi ve öğrenci-öğretim elemanı etkileşiminin memnuniyet üzerinde belirleyici olduğunu vurgulamakta; sistem kalitesinin ve etkileşim olanaklarının geliştirilmesinin öğrencilerin akademik katılımı, memnuniyeti ve başarısı açısından kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Duha vd., (2022) tarafından yürütülen “The Role of Prior Online Learning Experience on Student Community of Inquiry, Engagement, and Satisfaction Scores” adlı araştırma, öğrencilerin önceki çevrimiçi eğitim deneyimlerinin, öğrenme süreçlerine katılım düzeyleri, topluluk etkileşimi ve genel memnuniyet algıları üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmada, ABD’nin orta batısında bulunan büyük bir üniversitede eğitim gören toplam 878 öğrencinin çevrimiçi ders deneyimleri ile ilgili

arşivsel veriler kullanılmıştır. Bu veriler arasında Community of Inquiry (CoI) ölçeği alt boyutları, öğrenci katılımı ve memnuniyet ölçümleri yer almaktadır. Araştırma bulguları, öğrencilerin önceki çevrimiçi ders deneyimlerinin sosyal varlık (social presence) ve duygusal katılım (emotional engagement) boyutlarında anlamlı fakat küçük bir etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Buna karşılık, bilişsel varlık (cognitive presence), öğretim varlığı (teaching presence), genel katılım ve memnuniyet algıları üzerinde önceki deneyimlerin belirgin bir etkisi gözlenmemiştir. Araştırma, öğrencilerin çevrimiçi derslerdeki sosyal varlık ve duygusal katılım algılarının, aldıkları çevrimiçi ders sayısına bağlı olarak kademeli bir şekilde geliştiğini göstermektedir. Bu bulgu, öğrencilerin çevrimiçi öğrenme ortamına olan aşinalıkları arttıkça, topluluk etkileşimi ve duygusal bağ kurma kapasitelerinin de artabileceğini işaret etmektedir. Ayrıca, çalışmada farklı deneyim düzeylerine sahip öğrenciler arasında belirgin profillerin oluştuğu ve deneyimi fazla olan öğrencilerin daha yüksek sosyal varlık ve etkileşim puanları aldığı belirtilmiştir. Elde edilen veriler, çevrimiçi ders tasarımında öğretim stratejilerinin farklı öğrenci gruplarının ihtiyaçlarına göre uyarlanması gerekliliğini vurgulamaktadır. Özellikle çevrimiçi öğrenmeye yeni başlayan öğrenciler için, etkileşimi ve sosyal varlığı teşvik eden etkinliklerin kademeli olarak artırılması önerilmektedir; bu sayede öğrenciler, öğrenme ortamına ve sorumluluklarına daha hızlı ve doğal bir biçimde uyum sağlayabilmektedir. Deneyimli öğrenciler için ise daha fazla etkileşim ve sosyal varlık gerektiren uygulamaların planlanması, öğrenme motivasyonu ve katılımı artırma potansiyeline sahiptir. Sonuç olarak, araştırma, önceki çevrimiçi eğitim deneyimlerinin öğrencilerin algıladığı bilişsel ve öğretim varlığı ile genel memnuniyet düzeyleri üzerinde sınırlı bir etkisi olduğunu, ancak sosyal ve duygusal etkileşim boyutlarında önemli katkılar sağladığını ortaya koymaktadır. Bu durum, öğretim tasarımcıları ve öğretmenler için, çevrimiçi derslerde öğrencilerin önceki deneyimlerini dikkate alarak farklı stratejiler geliştirmesi gerektiğine işaret etmektedir. Çalışma, ayrıca çevrimiçi öğrenmenin dinamik bir süreç olduğunu ve öğrencilerin deneyimlerinin, etkileşim ve memnuniyet algılarını zamanla değiştirebileceğini göstermesi açısından önemli bulgular sunmaktadır.

Efe vd. (2022) tarafından yürütülen “Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Sistemine Yönelik Memnuniyetlerinin Kullanılabilirlik, Kalite ve Değer Algılarına Göre İncelenmesi” adlı çalışma, üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim sistemlerine yönelik memnuniyet düzeylerini çeşitli boyutlar üzerinden kapsamlı biçimde incelemeyi amaçlamaktadır. Covid-19 pandemisi döneminde uzaktan eğitime zorunlu olarak devam eden 400 öğrenciyle gerçekleştirilen çalışmada, memnuniyet düzeylerinin

belirlenmesinde algılanan kullanılabilirlik ve kalite algılarının önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir. Kullanılan ölçeklerin geçerliliği faktör analizi, güvenilirliği ise Cronbach's Alpha katsayısı ile test edilmiştir. Elde edilen bulgular, öğrencilerin ders materyallerine kolay erişebilmesi ve bu materyallerin eğitsel değerinin yüksek olmasının memnuniyet düzeyini artıran başlıca unsurlar olduğunu göstermiştir. Araştırma sonucunda, uzaktan eğitim sistemlerinde içerik kalitesinin yükseltilmesi ve erişilebilirliğin artırılmasının öğrenci memnuniyetini güçlendireceği önerilmiştir.

Geçer ve Bağcı (2022) tarafından yürütülen “Culture and Education Examining students' attitudes towards online education during COVID-19: evidence from Turkey” adlı çalışma, farklı üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerine ilişkin tutumlarını kapsamlı bir biçimde incelemektedir. Araştırma, öğrencilerin uzaktan eğitim deneyimlerinin genel tutum düzeyleri üzerindeki etkilerini anlamayı amaçlarken, derslere düzenli katılım, eğitim materyallerine ve teknik altyapıya erişim imkânları ile demografik özellikler ve akademik program türleri gibi faktörleri değerlendirmiştir. Çalışmada, öğrencilerin ders içerikleriyle olan etkileşimlerinin, eğitim materyallerine erişim kolaylığının ve teknik altyapının memnuniyet ve tutum üzerinde belirleyici olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca, öğrencilerin farklı akademik programlarda yer almalarının ve derslere ilişkin deneyimlerinin, uzaktan eğitim tutumları üzerinde anlamlı farklılıklar yarattığı vurgulanmıştır. Araştırma, Türkiye’de çeşitli üniversitelerde öğrenim gören 1.007 öğrenci ile gerçekleştirilmiş olup, veriler anket yöntemi ile toplanmış ve istatistiksel analizler aracılığıyla değerlendirilmiştir. Bulgular, öğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerine ilişkin tutumlarının genel olarak orta düzeyde olumlu olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, öğrencilerin katılım düzeyleri ve teknik imkânlarla erişimleri ile tutumları arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Çalışma, uzaktan eğitim uygulamalarının planlanması ve yürütülmesi sürecinde öğrencilerin farklı gereksinimlerinin dikkate alınmasının, eğitim kalitesini ve etkinliğini artırmada kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Gül vd (2024) tarafından yürütülen “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Çevrimiçi Öğrenme Öz-Yeterlik Algıları, Çevrimiçi Derslere Yönelik Memnuniyetleri ve Çevrimiçi Derslere Katılım Durumlarının İncelenmesi” başlıklı çalışmada, üniversite öğrencilerinin uzaktan öğretim sürecine uyumları ve bu süreçteki öğrenme deneyimlerini etkileyen bireysel ve katılıma dayalı değişkenler ele alınmıştır. Araştırma, Fırat Üniversitesi ve Harran Üniversitesi Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerle yürütülmüş olup, uygun örnekleme yöntemiyle seçilen ve ağırlıklı olarak 2., 3. ve 4. sınıflarda öğrenim

gören toplam 680 öğrenci araştırmanın nihai örneklemini oluşturmuştur. Birinci sınıf öğrencileri, çevrimiçi ders deneyimlerinin sınırlı olması nedeniyle araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. İlişkisel tarama modeline göre desenlenen araştırmada veriler; çevrimiçi öğrenci katılım ölçeği, çevrimiçi öğrenme öz-yeterlik ölçeği ve çevrimiçi öğrenci memnuniyet ölçeği aracılığıyla toplanmış, verilerin analizinde karşılaştırmaya dayalı istatistiksel testler kullanılmıştır. Araştırma bulguları, öğrenim görülen üniversite, bölüm ve çevrimiçi derslere katılım sıklığına göre öğrencilerin memnuniyet, katılım ve öz-yeterlik algılarında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermiştir. Üniversite değişkenine göre ortaya çıkan anlamlı farkların etki büyüklüğünün düşük düzeyde olduğu, bunun ise kullanılan uzaktan öğretim platformlarının ve öğretici becerilerinin benzerliğiyle ilişkili olabileceği belirtilmiştir. Araştırmada ayrıca, çevrimiçi derslere katılım, çevrimiçi öğrenme öz-yeterliği ve çevrimiçi öğrenci memnuniyeti arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler tespit edilmiştir. Özellikle çevrimiçi derslere katılım sıklığının artmasının, öğrencilerin uzaktan öğretim ortamlarına uyumlarını ve bu ortamlardaki memnuniyetlerini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular, çevrimiçi öğrenme deneyiminin öğrenci algıları üzerinde belirleyici bir role sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda çalışmada, uzaktan öğretimin teknolojik altyapı ve kriz dönemlerinde sunduğu olanaklar dikkate alınarak, bazı seçmeli derslerin çevrimiçi yürütülmesinin öğrencilerin deneyim kazanmaları ve çevrimiçi öğrenme becerilerini geliştirmeleri açısından yararlı olacağı vurgulanmaktadır.

Kaban (2021) tarafından gerçekleştirilen “University Students' Attitudes towards Distance Education” adlı uluslararası çalışmada, üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmada, COVID-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitim alan 764 üniversite öğrencisinden çevrim içi anket yoluyla veri toplanmıştır. Veriler, “Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılarak elde edilmiş ve çeşitli istatistiksel analizlerle değerlendirilmiştir. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının genel olarak düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre tutum puanlarında anlamlı farklılıklar görülmüştür. Ayrıca, evde bilgisayar ve internet bağlantısına sahip olmanın ve sanal sınıflara düzenli katılımın öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir. Çalışmada, pandemi sürecinde zorunlu hâle gelen uzaktan eğitimin etkinliğini artırmak için eğitim süreçlerinin iyi planlanması ve kalite odaklı stratejilerin uygulanması gerektiği önerilmiştir.

Kaçan ve Gelen (2020) tarafından yürütülen “Türkiye’deki Uzaktan Eğitim Programlarına Bir Bakış” başlıklı çalışmada, yaşam boyu öğrenme anlayışının yaygınlaşmasıyla birlikte Türkiye’deki uzaktan eğitim uygulamalarının mevcut durumu kapsamlı biçimde incelenmiştir. Araştırmada, uzaktan eğitimin bireylerin örgün eğitim sonrası öğrenme süreçlerini sürdürmelerinde önemli bir araç haline geldiği vurgulanmış; bu doğrultuda devlet ve vakıf üniversiteleri ile kamu kurumları ve özel uzaktan eğitim merkezlerinin sundukları programlar ele alınmıştır. Çalışma kapsamında, Türkiye’de uzaktan eğitim veren 59’u devlet, 16’sı vakıf olmak üzere toplam 75 üniversitenin yanı sıra 4 kamu kurumu ve 3 özel uzaktan eğitim merkezinin web sayfaları incelenmiş; bu kurumların yürüttükleri program türleri, kullanılan teknolojiler, eğitimlerin yürütüldüğü birimler ve programların kapsamı analiz edilmiştir. Bulgular, üniversitelerin uzaktan eğitim kapsamında ön lisans, lisans, lisans tamamlama, yüksek lisans, sertifika ve ortak dersler gibi farklı programlar sunduğunu; kamu kurumları ve özel uzaktan eğitim merkezlerinin ise ağırlıklı olarak sertifika ve hizmet içi eğitim programlarına odaklandığını ortaya koymuştur. Bununla birlikte, üniversitelerde uzaktan eğitim yoluyla verilen derslerin sayısının sınırlı olduğu, bu durumun hem öğrenciler hem de kurumlar açısından uzaktan eğitimin sunduğu zaman, mekân ve maliyet avantajlarının yeterince kullanılmasını engellediği belirtilmiştir. Araştırma, uzaktan eğitim programlarının bireylerin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda ve çağın gerektirdiği becerileri kazandıracak şekilde geliştirilmesinin, yaşam boyu öğrenmeyi desteklemede kritik bir rol oynadığını vurgulamaktadır.

Kuluşaklı (2024) tarafından yürütülen “Distance Education Students’ Attitudes Towards Online Exams in Higher Education” başlıklı çalışmada, COVID-19 pandemisi sürecinde yükseköğretimde yaygın olarak kullanılan çevrim içi sınavlara yönelik lisans öğrencilerinin tutumları incelenmiştir. Araştırmanın amacı, uzaktan eğitim yoluyla öğrenim gören lisans öğrencilerinin çevrim içi sınavlara yönelik tutumlarını belirlemek ve bu tutumların cinsiyet, bölüm (major) ve çevrim içi sınav deneyimine sahip olma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymaktır. Araştırmanın örneklemini, Türkiye’de bir devlet üniversitesinde farklı fakülte ve meslek yüksekokullarında öğrenim gören ve birinci sınıf düzeyinde tüm derslerini uzaktan eğitim yoluyla alan toplam 130 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Veriler çevrim içi ortamda toplanmış ve SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin büyük bir bölümünün çevrim içi sınavlara yönelik tutumlarının olumsuz olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet ve öğrencilerin ilk kez çevrim içi sınava girip girmeme durumlarının, çevrim içi

sınavlara yönelik tutumlar üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu; buna karşın öğrenim görülen bölümün öğrencilerin tutumları üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir. Çalışmada, bireysel özelliklerin çevrim içi ölçme ve değerlendirme sürecine yönelik algıları şekillendirmede önemli bir rol oynadığı vurgulanmakta ve çevrim içi sınav uygulamalarında karşılaşılan sorunların belirlenerek bu sorunları azaltmaya yönelik yeni araştırmaların yapılması önerilmektedir. Bu yönüyle çalışma, uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme süreçlerine ilişkin öğrenci tutumlarını ele alması bakımından alanyazına katkı sağlamaktadır.

Kurnaz vd. (2020) tarafından gerçekleştirilen “Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri” başlıklı çalışma, COVID-19 salgını sürecinde uzaktan eğitimin öğretmenler tarafından nasıl değerlendirildiğini ve bu değerlendirmelerin eğitim süreçlerine yansımalarını incelemektedir. Araştırma, uzaktan eğitimin hızla yaygınlaştığı pandemi döneminde öğretmenlerin sürece ilişkin deneyimlerini, karşılaştıkları zorlukları ve bu zorlukları aşmak için geliştirdikleri stratejileri kapsamlı biçimde ortaya koymaktadır. Çalışmada, öğretmenlerin uzaktan eğitimin uygulanabilirliği, etkinliği ve sürdürülebilirliği konusundaki görüşleri değerlendirilmiş; bu görüşlerin gelecekteki uzaktan eğitim uygulamaları için yol gösterici olabileceği vurgulanmıştır. Karma yöntem deseni kullanılarak yürütülen araştırmada hem nitel hem de nicel veriler toplanmış; çalışma grubunu, COVID-19 nedeniyle uzaktan eğitim sürecine katılan farklı sınıf seviyelerinde görev yapan 418 öğretmen oluşturmuştur. Katılımcılar, uygun/kazara örnekleme yöntemi ile seçilmiş olup, veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen “Öğretmenlerin Uzaktan Eğitim Algıları Ölçeği” aracılığıyla çevrim içi anket yoluyla toplanmıştır. Bulgular, öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin olumlu ya da olumsuz görüşlerinin; okul türü, görev yapılan il veya ilçe, cinsiyet, kıdem yılı, branş veya ders verilen sınıf seviyesi gibi değişkenler açısından anlamlı farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Çalışma genel olarak, öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik algılarının homojen bir yapı sergilediğini ve bu durumun gelecekte yapılacak uzaktan eğitim planlamalarında dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca araştırma, öğretmen görüşlerinden elde edilen verilerin, ilerleyen dönemlerde yürütülecek uzaktan eğitim uygulamalarının geliştirilmesi ve iyileştirilmesi açısından yol gösterici olabileceğini ortaya koymaktadır.

Mercan'ın (2018) Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nde öğrenim gören lisans öğrencileriyle yürüttüğü “Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim ile ilgili görüşleri ve hazırbulunuşlukları” başlıklı çalışma, uzaktan eğitim sürecine ilişkin

memnuniyet ve hazırbulunuşluk düzeylerini belirlemeyi amaçlamıştır. Dört farklı lisans programında yer alan öğrencilerin Türk Dili I ve Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I derslerini uzaktan eğitim yöntemiyle almaları kapsamında gerçekleştirilen çalışmada, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik algıları, bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) kullanımı, zaman yönetimi ve uzaktan öğrenmeye (UÖ) yönelik tutumları detaylı biçimde incelenmiştir. Araştırmada iç içe geçmiş tek durum deseni kullanılmış, nicel veriler 100 öğrenciyle yapılan anketlerden, nitel veriler ise 20 öğrenciyle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilmiştir. Elde edilen nicel veriler istatistiksel yöntemlerle, nitel veriler ise söylem analiziyle çözümlenmiştir. Bulgular, öğrencilerin genel olarak uzaktan eğitime ve özellikle BİT, zaman ve UÖ boyutlarında hazır olduklarını göstermiştir. Katılımcıların yaklaşık yarısı uzaktan eğitim derslerini almaya istekli olduklarını belirtmiştir. Görüşmeler sonucunda öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin düşünceleri “olumlu” ve “olumsuz” olmak üzere iki ana tema altında toplanmıştır. Olumlu görüşlerin, öğrenme süreci, ortam ve teknoloji olanakları açısından şekillendiği; olumsuz yaklaşımların ise aktif katılım eksikliği, teknik problemler, devam zorunluluğunun olmaması ve etkileşim azlığı gibi nedenlerden kaynaklandığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, öğrencilerin büyük çoğunluğunun uzaktan eğitime karşı genel olarak olumlu bir tutum sergilediği, ancak etkileşim ve katılımın artırılmasına yönelik düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öztaş (2023) tarafından yürütülen “Satisfaction Levels of Undergraduate Students with Distance Education during the COVID-19 Pandemic” adlı çalışmada, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi'nde öğrenim gören lisans öğrencilerinin pandemi sürecinde uzaktan eğitime yönelik memnuniyet düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında 1605 öğrenciden elde edilen veriler, Baltacı vd. (2021) tarafından geliştirilen ve geçerlik-güvenirliliği sağlanmış “Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Memnuniyet Düzeyleri Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Bulgulara göre öğrencilerin genel olarak uzaktan eğitimden memnun oldukları belirlenmiş; memnuniyet düzeylerinin cinsiyet, bölüm, bilgisayar kullanma becerileri ve erişim sorunları gibi değişkenlere göre anlamlı biçimde farklılaştığı saptanmıştır. Buna karşın yaş, sınıf düzeyi, düzenli internet erişimi ve pandemi öncesi uzaktan eğitim deneyimi değişkenlerinin memnuniyet üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Çalışma sonucunda, uzaktan eğitim süreçlerinde erişim problemlerinin azaltılması ve öğrencilerin dijital yeterliliklerinin geliştirilmesi gerektiği önerilmiştir.

Şener vd. (2020) tarafından gerçekleştirilen “Online Teaching Experiences of ELT Instructors” başlıklı çalışma, COVID-19 salgını sürecinde acil uzaktan öğretim kapsamında çevrimiçi öğretim yürüten üniversite düzeyindeki İngilizce öğretim elemanlarının deneyimlerini incelemektedir. İstanbul’da bir vakıf üniversitesinde görev yapan 39 İngilizce okutmanının katılımıyla yürütülen bu kesitsel tarama desenli araştırmada, öğretim elemanlarının çevrimiçi öğretime ilişkin teknik, pedagojik ve kurumsal sorunlara yönelik algıları ele alınmıştır. Veri toplama sürecinde Likert tipi maddeler ile açık uçlu sorulardan oluşan bir anket kullanılmış; nicel veriler frekans analizleriyle, nitel veriler ise içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma bulguları, öğretim elemanlarının sanal derslerde teknik donanım eksikliği, artan iş yükü, kurumsal düzeyde yetersiz finansal destek, etkileşim ortamlarının oluşturulmasında yaşanan güçlükler, öğrencilerin düşük motivasyonu ve özerklik eksikliği gibi sorunlarla karşılaştıklarını ortaya koymuştur. Bununla birlikte, katılımcıların önemli bir bölümünün meslektaşlarından duygusal destek aldıkları ve karşılaşılan zorluklara rağmen çevrimiçi öğretime yönelik genel tutumlarının olumlu olduğu belirlenmiştir. Çalışma, acil uzaktan öğretim sürecinin planlı bir çevrimiçi öğretimden farklılıklar taşımasına rağmen, teknik altyapının güçlendirilmesi, öğretmen iş yükünün dengelenmesi, öğrenci etkileşimi ve özerkliğinin desteklenmesi gibi unsurların gelecekteki çevrimiçi öğretim uygulamaları için yol gösterici nitelikte olduğunu vurgulamaktadır.

Şimşek ve Gümüşeli (2022) tarafından yürütülen “Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Öğretime İlişkin Hazır Bulunuşluk ve Memnuniyet Düzeylerinin İncelenmesi” başlıklı çalışmada, COVID-19 pandemisi sürecinde İstanbul’daki vakıf üniversitelerinde lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin çevrim içi öğrenme ortamlarına yönelik bireysel yeterlikleri ile uzaktan öğretim uygulamalarından duydukları memnuniyet düzeyleri bütüncül bir çerçevede ele alınmıştır. Araştırmada, öğrencilerin çevrim içi öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerinin, uzaktan öğretim sürecine ilişkin algı ve deneyimlerini nasıl etkilediği incelenmiş; özellikle teknik yeterlikler, öğrenen kontrolü ve sistemin kullanılabilirliği gibi boyutların memnuniyet üzerindeki rolü değerlendirilmiştir. Çalışmanın verileri, çevrim içi öğrenmeye yönelik hazır bulunuşluk ölçeği ile e-öğrenme sürecine ilişkin memnuniyet ölçeği kullanılarak toplanmış ve 2019–2020 eğitim-öğretim yılında İstanbul ilinde faaliyet gösteren vakıf üniversitelerinde öğrenim gören 381 lisans öğrencisinden elde edilen veriler istatistiksel analizlerle çözümlenmiştir. Analizler sonucunda, öğrencilerin genel hazır bulunuşluk düzeyleri ile uzaktan öğretime ilişkin genel memnuniyet düzeyleri arasında doğrudan ve güçlü bir ilişki bulunmadığı

belirlenmiştir. Bununla birlikte, ölçeklerin alt boyutları incelendiğinde, bilgisayar ve internet kullanımı öz-yeterliği ile öğrenen kontrolü değişkenlerinin, özellikle iletim ve kullanılabilirlik boyutuna yönelik memnuniyet üzerinde anlamlı etkiler oluşturduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular, teknolojik becerileri gelişmiş ve kendi öğrenme süreçlerini planlayabilen öğrencilerin, öğrenme yönetim sistemleri aracılığıyla yürütülen uzaktan öğretim uygulamalarını daha işlevsel ve verimli algıladıklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca, çevrim içi öğrenme ortamlarının kullanımına ilişkin önceki deneyimlerin, sistem arayüzüne uyum sağlama, ders içeriklerine erişim ve öğrenme etkinliklerine katılım açısından öğrencilerin memnuniyet düzeylerini olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Çalışma, uzaktan öğretimde yalnızca pedagojik düzenlemelerin değil, aynı zamanda öğrencilerin teknik yeterliklerinin ve öğrenen özerkliğinin desteklenmesinin de memnuniyetin artırılması açısından kritik öneme sahip olduğunu vurgulamaktadır. Bu yönüyle araştırma, uzaktan öğretim uygulamalarının planlanması ve geliştirilmesine yönelik önemli çıkarımlar sunmaktadır.

Talan (2022) tarafından yürütülen “Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Memnuniyet Algıları Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışma, üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik görüşlerini değerlendirmeyi ve uygulamaya ilişkin memnuniyet düzeylerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmaya, Türkiye’nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde yer alan bir üniversitede ortak ve zorunlu dersleri uzaktan eğitim yoluyla alan 2224 öğrenci katılmıştır. Çalışmada, öğrencilerin genel olarak uzaktan eğitim derslerini ilgi çekici buldukları ve bu derslerin öğrenme süreçlerine olumlu katkı sağladığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, öğretim elemanları ile öğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerine yönelik memnuniyet düzeyleri karşılaştırıldığında, öğretim elemanlarının sürece daha fazla uyum gösterdiği; ancak öğrencilerin özellikle etkileşim eksikliği nedeniyle daha düşük memnuniyet düzeyine sahip oldukları saptanmıştır. Ayrıca, öğrencilerin yaşı, bilgisayar kullanma düzeyi ve günlük bilgisayar kullanım süresi ile memnuniyet faktörleri arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, öğrenci-öğretim elemanı etkileşiminin artırılmasına yönelik stratejilerin geliştirilmesi ve ders tasarımlarında etkileşimi destekleyen uygulamalara yer verilmesi önerilmiştir.

Taşkın vd. (2023) tarafından gerçekleştirilen “University Student Satisfaction and Behavioural Engagement During Emergency Remote Teaching” başlıklı çalışma, acil uzaktan öğretim sürecinde üniversite öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmeye yönelik memnuniyet düzeylerini ve davranışsal katılımlarını incelemektedir. Karma yöntem

kapsamında eşzamanlı üçgenleme deseniyle yürütülen araştırmada, nicel veriler 2020–2021 akademik yılı güz döneminde Türkiye’de bir devlet üniversitesinin farklı fakülte ve yüksekokullarında öğrenim gören 2663 öğrenciden, nitel veriler ise açık uçlu sorulara görüş bildiren 494 öğrenciden elde edilmiştir. Öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeye ilişkin memnuniyet düzeyleri e-memnuniyet ölçeği ile belirlenirken, canlı derslere giriş sayısı, kayıtlı ders izleme sıklığı ve öğrenme yönetim sistemine (LMS) giriş sayıları davranışsal katılım göstergeleri olarak ele alınmıştır. Araştırma bulguları, öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeye yönelik memnuniyetlerinin orta düzeyde olduğunu ve farklı memnuniyet düzeylerine sahip öğrenciler arasında akademik başarı ve katılım açısından anlamlı farklılıklar bulunduğunu ortaya koymaktadır. Nitel bulgular, öğrencilerin yüz yüze eğitime duydukları özlemi, LMS’nin yararlılığına ilişkin algılarını, ölçme-değerlendirme süreçlerinin yetersizliğini, çevrimiçi öğrenmenin etkililiğine dair sorgulamaları, teknik sorunları ve öğretim elemanlarının yeterliliğine ilişkin eleştirileri ön plana çıkarmaktadır. Çalışma, pandemi sürecindeki hızlı geçiş nedeniyle çevrimiçi derslerin pedagojik açıdan yeterince yapılandırılmamasının ve yüz yüze eğitime özgü ölçme-değerlendirme uygulamalarının çevrimiçi ortama doğrudan aktarılmasının öğrenci memnuniyetini olumsuz etkilediğini vurgulamaktadır. Bu yönüyle araştırma, acil uzaktan öğretim sürecinde öğrenci memnuniyetinin mevcut durumunu ortaya koymanın yanı sıra, çevrimiçi öğrenme ortamlarının niteliğini artırmaya yönelik düzenlemeler için önemli ipuçları sunmaktadır.

Üstündağ vd. (2022) tarafından yürütülen “Developing and Implementing a Student Satisfaction Scale for the Emergency Remote Teaching in Higher Education” başlıklı çalışmada, COVID-19 pandemisiyle birlikte yükseköğretimde zorunlu olarak uygulanan acil uzaktan öğretim sürecinde öğrencilerin memnuniyet düzeylerini belirlemeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada ölçek maddeleri alan yazın taramasına dayalı olarak oluşturulmuş, kapsam ve görünüş geçerliği uzman görüşleriyle sağlanmıştır. Geliştirilen ölçek, 2020–2021 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde bir devlet üniversitesinde öğrenim gören ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeydeki toplam 6540 öğrenciye öğrenme yönetim sistemi aracılığıyla çevrim içi olarak uygulanmıştır. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda toplam varyansın %71,35’ini açıklayan ve 29 maddeden oluşan dört faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Ölçeğin faktörleri; öğretim elemanının rolü, tutum, bilgi ve iletişim teknolojileri altyapısı ile kullanılabilirlik ve erişim olarak belirlenmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği doğrulayıcı faktör analizi ile test edilmiş ve modelin kabul edilebilir uyum

değerlerine sahip olduğu görülmüştür. Güvenirlik analizleri sonucunda ölçeğin Cronbach alfa katsayısının 0,975 olduğu ve yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca öğrenci memnuniyet düzeyleri cinsiyet, alan ve öğrenim düzeyi değişkenlerine göre incelenmiş; memnuniyet ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunurken, alan ve öğrenim düzeyi açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bulgular, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik memnuniyet düzeylerinin genel olarak orta düzeyde ancak yüksek düzeye yakın olduğunu göstermektedir. Çalışmada geliştirilen ölçeğin, pandemi dönemiyle sınırlı kalmaksızın üniversitelerde yürütülen farklı uzaktan eğitim uygulamalarında da kullanılabileceği ve bu bağlamda yapılacak yeni geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının ölçeğin genellenebilirliğini artıracacağı vurgulanmaktadır.

Yakar ve Yıldırım Yakar (2021) tarafından gerçekleştirilen “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Karşı Tutumlarının ve E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluklarının İncelenmesi” adlı çalışmada, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları çeşitli demografik değişkenler bağlamında incelenmiştir. Araştırmada, farklı bölümlerde öğrenim gören toplam 333 öğrenciden veri toplanmış ve betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama araçları olarak “Uzaktan Eğitime Karşı Tutum Ölçeği” ve “E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Ölçeği” uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde betimsel istatistikler, normal dağılım varsayımlarına göre Kruskal Wallis, Mann Whitney U, bağımsız örneklem t testi ve Anova testleri kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları kararsız düzeyde olup, e-öğrenmeye hazır bulunuşlukları ise orta-yüksek düzeyde belirlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin tutumları üzerinde sınıf düzeyi, bölüm, bilgisayar ve internet erişimi gibi değişkenlerin etkili olduğu görülmüştür. E-öğrenmeye hazır bulunuşluk üzerinde ise sınıf düzeyi, bilgisayar ve internet erişimi, akıllı telefon kullanımı ve önceki deneyimler etkili bulunmuştur. Bunun yanı sıra, uzaktan eğitime karşı tutum ile e-öğrenmeye hazır bulunuşluk arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki saptanmıştır. Alt boyutlar incelendiğinde, motivasyon boyutunun tutumla yüksek düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. Çalışmada, öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde etkileşim ve destek mekanizmalarına duydukları ihtiyacın önemi vurgulanmış, e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerinin artırılmasına yönelik stratejilerin geliştirilmesi önerilmiştir. Sonuç olarak, araştırma, öğrencilerin uzaktan eğitim deneyimlerini ve bu süreçteki tutumlarını ayrıntılı olarak ortaya koymakta ve eğitim ortamlarının iyileştirilmesine yönelik somut veriler sunmaktadır.

Türkiye’de uzaktan eğitime yönelik yapılan araştırmalar genel olarak değerlendirildiğinde, öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin tutum ve memnuniyet düzeylerinin, teknik altyapının yeterliliği, öğretim elemanlarının çevrimiçi ortamlardaki rehberlik rolleri ve ders içeriklerinin niteliğiyle yakından ilişkili olduğu görölmektedir. Bulgular, uzaktan eğitimin yalnızca teknolojik bir dönüşüm değil, aynı zamanda pedagojik bir yeniden yapılanma süreci olduğunu göstermektedir. Çalışmalar, öğrencilerin uzaktan eğitim deneyimlerinin dijital yeterlilik, motivasyon ve etkileşim düzeyi gibi bireysel faktörlerden önemli ölçüde etkilendiğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, Türkiye’de uzaktan eğitimin kalıcı ve etkili bir öğrenme modeli hâline gelebilmesi için teknolojiye erişim eşitsizliklerinin azaltılması, öğrenci merkezli öğretim tasarımlarının yaygınlaştırılması ve etkileşime dayalı öğrenme ortamlarının güçlendirilmesi gerektiği söylenebilir.

2.2. Uluslararası Literatürde Uzaktan Eğitime Yönelik Yapılan Çalışmalar

Ali ve Ahmad (2011) tarafından yürütölen “Key Factors for Determining Students’ Satisfaction in Distance Learning Courses: A Study of Allama Iqbal Open University” adlı çalışma, Pakistan’daki Allama Iqbal Open University öğrencilerinin uzaktan eğitim memnuniyetini etkileyen faktörleri kapsamlı biçimde incelemektedir. Araştırmanın amacı, öğrenci memnuniyeti ile öğretmen performansı, ders değerlendirmesi ve öğrenci-öğitmen etkileşimi arasındaki ilişkileri ortaya koymaktır. Çalışmada, 245 öğrenciye yapılandırılmış bir anket uygulanmış ve veriler frekans analizi, korelasyon matrisi ve regresyon analizleri ile değerlendirilmiştir. Bulgular, öğrencilerin AIOU’da uzaktan eğitim sırasında, geleneksel eğitimde olduğu gibi, öğretmenlerle yeterli düzeyde etkileşimde bulduklarını, derslerin güncel ve iyi tasarlanmış olduğunu ve öğretmenlerin gerekli bilgi, beceri ve motivasyona sahip olduklarını göstermektedir. Ayrıca, öğrencilerin memnuniyet düzeyleri; öğrenci-öğitmen etkileşimi, öğretmen performansı ve ders değerlendirmesi boyutları üzerinden ölçölmüş ve bu boyutların güvenilirliği ile geçerliliği doğrulanmıştır. Araştırma, AIOU’nun sunduğu uzaktan eğitim programlarının öğrencilerin ihtiyaçlarını karşıladığını, ders içeriklerine erişim kolaylığı sağladığını ve etkileşimi desteklediğini ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, çalışmanın sonuçları, Pakistan’daki olumsuz uzaktan eğitim algılarını değiştirebileceğini ve üniversitenin uzak bölgelerdeki şubelerini artırmasının, eğitime erişimi sınırlı olan öğrencilerin öğrenim fırsatlarını geliştirebileceğini vurgulamaktadır. Çalışma, uzaktan eğitimde öğrenci

memnuniyetini artırmak için eğitimci performansı, ders tasarımı ve öğrenci-eğitmen etkileşiminin stratejik olarak planlanmasının önemini göstermektedir.

Aristovnik vd. (2020) tarafından yürütülen “Impacts of the COVID-19 Pandemic on Life of Higher Education Students: A Global Perspective” başlıklı çalışmada, COVID-19 pandemisinin ilk dalgası sürecinde uzaktan eğitime geçişin yükseköğretim öğrencilerinin akademik yaşamları, duygusal durumları ve günlük yaşantıları üzerindeki etkileri küresel ölçekte incelenmiştir. Araştırma, 62 ülkeden 30.383 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiş olup, bu yönüyle alan yazındaki en kapsamlı çalışmalardan biri olarak değerlendirilmektedir. Çalışma bulguları, öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde öğretim elemanları ve üniversitelerin sağladığı akademik ve kurumsal destekten genel olarak memnun olduklarını; buna karşın yetersiz bilgisayar becerileri ve artan iş yükü algısının, öğrencilerin kendi akademik performanslarını olumlu değerlendirmelerini engellediğini ortaya koymuştur. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun pandemi sürecinde gelecekteki mesleki kariyerleri ve eğitim yaşamlarına ilişkin yoğun kaygılar yaşadığı; sıkılma, kaygı ve hayal kırıklığı gibi olumsuz duyguların yaygınlaştığı belirlenmiştir. Ayrıca pandeminin öğrencilerin günlük yaşam alışkanlıklarında ve hijyen davranışlarında önemli değişimlere yol açtığı; maske kullanımı ve el yıkama gibi koruyucu davranışların arttığı, sosyal temas içeren rutinlerin ise azaldığı tespit edilmiştir. Sosyo-demografik değişkenler açısından değerlendirildiğinde, erkek, yarı zamanlı, lisans düzeyinde öğrenim gören, uygulamalı bilimler alanındaki, yaşam standardı düşük ve Afrika ile Asya bölgelerinde yaşayan öğrencilerin akademik yaşamdan daha düşük düzeyde memnuniyet bildirdikleri görülmüştür. Buna karşılık, kadın, tam zamanlı ve finansal güçlük yaşayan öğrencilerin pandemi sürecinden duygusal açıdan daha fazla etkilendikleri belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca üniversitelerin pandemi sürecindeki rolüne ilişkin öğrenci memnuniyetini etkileyen faktörler incelenmiş; daha umutlu, daha az sıkılmış, akademik yaşamından memnun, sosyal bilimler alanında öğrenim gören ve yaşam standardı daha yüksek olan öğrencilerin üniversitelerinin aldığı önlemleri daha olumlu değerlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular, pandemi gibi kriz dönemlerinde yükseköğretim kurumlarının özellikle kırılgan öğrenci gruplarına yönelik destekleyici politikalar geliştirmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Bali ve Liu (2018) tarafından gerçekleştirilen “Students’ perceptions toward online learning and face-to-face learning courses” adlı uluslararası çalışmada, çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrencilerin memnuniyetini etkileyen faktörler araştırılmıştır. Çalışmanın amacı, öğrencilerin çevrimiçi ve yüz yüze öğrenmeye yönelik algılarını,

sosyal varlık, sosyal etkileşim ve memnuniyet boyutlarında değerlendirmektedir. Araştırmada, Endonezya Açık Üniversitesi Tayvan şubesinde öğrenim gören 107 öğrenci incelenmiştir. Bulgular, öğretim tasarımı, teknolojik altyapı ve öğrenci-etkileşim seviyelerinin memnuniyet üzerinde belirleyici olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle etkileşimli içeriklerin ve bireysel öğrenme yollarının, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik olumlu tutumlarını artırdığı saptanmıştır. Çalışma ayrıca, yüz yüze öğrenmenin sosyal varlık, sosyal etkileşim ve memnuniyet açısından çevrimiçi öğrenmeye göre daha yüksek algılandığını göstermiştir. Bununla birlikte, öğrenme tercihlerinde öğrencilerin düzeyine bağlı olarak istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırma, bazı öğrencilerin bilgisayar teknolojisini kullanarak yenilikçi olabilme imkânı bulduklarından çevrimiçi öğrenme ortamlarında oldukça rahat olduklarını da vurgulamaktadır.

Bolliger ve Martindale (2004) tarafından yürütülen “Key Factors for Determining Student Satisfaction in Online Courses” adlı çalışmada, çevrimiçi derslerde öğrenci memnuniyetini etkileyen temel faktörler incelenmiştir. Araştırmanın amacı, öğrencilerin çevrimiçi öğrenme deneyimlerinden duydukları memnuniyeti belirleyen unsurları ortaya koymaktır. Çalışmada, öğrenci-öğretmen ve öğrenci-öğrenci etkileşimleri, öğrenme desteği ve teknoloji kullanımının memnuniyet düzeyleri üzerinde belirleyici olduğu görülmüştür. Özellikle, öğretmenlerin iletişim becerileri, geri bildirim sağlama, ders hazırlığı, konu bilgisi, öğretim yöntemleri, teşvik etme, erişilebilirlik ve profesyonellik gibi özelliklerinin öğrencilerin çevrimiçi derslerden memnuniyetini artırdığı belirlenmiştir. Araştırma kapsamında, ABD’deki bir devlet üniversitesinde çeşitli çevrimiçi derslere kayıtlı 507 lisansüstü öğrenciden rastgele seçilen 303 öğrenciye Online Course Satisfaction Survey (OCSS) uygulanmıştır; bunlardan 105’i yanıt vermiştir. Katılımcıların çoğunluğunu kadın öğrenciler (yüzde 71) ve 30–49 yaş aralığındaki öğrenciler (yüzde 59) oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde her katılımcıya kişisel şifre verilmiş ve OCSS’in tamamlanması yaklaşık 20 dakika sürmüştür. Ölçek, çevrimiçi derslerde öğrenci memnuniyetini ölçmede geçerli ve güvenilir bulunmuştur. Araştırma bulgularına göre, çevrimiçi ortamlarda öğrenci memnuniyetini en çok etkileyen faktör öğretmen değişkenleri olarak belirlenmiştir. Ayrıca teknolojiye erişim ve etkileşim, öğrencilerin memnuniyetini açıklayan diğer önemli faktörler olarak ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin güvenilir donanıma sahip olmaları, katılım ve etkileşim için kullanılabilir araçlara erişimleri ve bu araçların erken ve sık kullanılması memnuniyeti artırmaktadır. Çalışma, öğrencilerin çevrimiçi derslerde aktif olarak tartışmalara katılmalarının, sürece dahil olma ve motivasyonlarını sürdürme açısından kritik olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, Bolliger ve Martindale'in çalışması, uzaktan eğitim programlarının tasarımında etkileşimin artırılmasının, teknoloji kullanımının iyileştirilmesinin ve eğitmen niteliklerinin güçlendirilmesinin öğrenci memnuniyetini artırmada kritik rol oynadığını vurgulamaktadır. Bu bulgular, çevrimiçi dersler ve uzaktan eğitim uygulamalarının planlanması ve yürütülmesinde hem araştırmacılara hem de eğitim uygulayıcılarına kapsamlı bir rehber sunmaktadır.

Eom vd., (2006) tarafından yürütülen "The Determinants of Students' Perceived Learning Outcomes and Satisfaction in University Online Education: An Empirical Investigation" adlı çalışmada, çevrimiçi üniversite eğitiminde öğrencilerin algıladıkları öğrenme çıktıları ve memnuniyet düzeylerini etkileyen faktörler incelenmiştir. Araştırmanın amacı, öğretim tasarımı, öğrenci katılımı, teknoloji kullanımı, değerlendirme yöntemleri, öz-düzenleme becerileri ve etkileşimin öğrenme çıktıları ve memnuniyet üzerindeki belirleyici rollerini ortaya koymaktır. Çalışma, orta Batı bölgesindeki bir üniversitede en az bir çevrimiçi ders almış 397 öğrenciden elde edilen geçerli yanıtlar üzerinden yapısal eşitlik modeli (SEM) ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları, öğretim tasarımı, öğretim elemanı geri bildirim, öz-motivasyon, öğrenme stili, etkileşim ve öğretim elemanı desteği gibi değişkenlerin öğrencilerin memnuniyetini anlamlı şekilde etkilediğini göstermiştir. Algılanan öğrenme çıktıları üzerinde ise yalnızca öğretim elemanı geri bildirim ve öğrenme stiline anlamlı etkisi olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, öğrenci memnuniyetinin öğrenme çıktılarının güçlü bir belirleyicisi olduğu ortaya konmuştur. Bu bulgular, çevrimiçi eğitimin öğrencilerin öğrenme stillerine uygun şekilde yapılandırıldığında ve öğretim elemanlarının çeşitli ve zamanında geri bildirim sağladığında daha etkili bir öğrenme deneyimi sunabileceğini göstermektedir. Çalışma, yükseköğretim kurumlarının çevrimiçi eğitim süreçlerini tasarlarlarken bireysel öğrenme stratejilerini güçlendirmeye ve etkileşim odaklı öğretim yaklaşımlarını uygulamaya önem vermesi gerektiğini vurgulamaktadır.

González vd. (2020) tarafından yürütülen "Influence of COVID-19 Confinement on Students' Performance in Higher Education" başlıklı çalışmada, COVID-19 pandemisi sürecinde uygulanan zorunlu kapanma döneminin yükseköğretim öğrencilerinin öğrenme performansları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma, İspanya'da Universidad Autónoma de Madrid'de öğrenim gören ve üç farklı derste kayıtlı olan toplam 458 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada deneysel bir alan araştırması deseni kullanılmış; öğrenciler, yüz yüze eğitimin kesintiye uğramadığı 2017/2018 ve 2018/2019 akademik yıllarındaki öğrencilerden oluşan kontrol grubu ile COVID-19 kapanma

sürecini yaşayan 2019/2020 akademik yılı öğrencilerinden oluşan deney grubu şeklinde karşılaştırılmıştır. Araştırma bulguları, COVID-19 kapanma sürecinin öğrencilerin akademik performansları üzerinde anlamlı ve pozitif bir etki yarattığını göstermektedir. Bu etkinin, kapanma sonrasında biçimi değişmeyen ölçme-değerlendirme etkinliklerinde dahi devam ettiği; hem ölçme etkinliklerinin sayısının artırıldığı derslerde hem de öğrenci iş yükünde herhangi bir değişikliğe gidilmeyen derslerde benzer biçimde ortaya çıktığı belirlenmiştir. Ayrıca, kapanma öncesi döneme ilişkin öğrenme stratejileri incelendiğinde, öğrencilerin derslere düzenli ve sürekli bir çalışma alışkanlığıyla yaklaşmadıkları tespit edilmiştir. Çalışmada, COVID-19 kapanma sürecinin öğrencilerin öğrenme stratejilerini daha sürekli ve düzenli bir çalışma biçimine dönüştürdüğü, bu durumun ise öğrenme verimliliğini artırarak akademik başarıya olumlu yansıdığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacılar, öğrencilerin bu süreçte dersleri takip edememe kaygısı, akademik yılı kaybetme endişesi ve belirsiz bir ortamda sorumluluk duygusunun artması gibi çeşitli içsel motivasyonlarla daha disiplinli çalıştıklarını ifade etmektedir. Elde edilen bulgular, uzaktan eğitim koşullarında öğrencilerin öğrenme performanslarının yalnızca öğretim biçiminden değil, aynı zamanda öğrenme stratejilerindeki değişimden de etkilendiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda çalışma, pandemi sürecinde uzaktan eğitimin öğrencilerin akademik performansı üzerindeki etkilerini açıklamada önemli katkılar sunmaktadır.

Hu vd., (2024) tarafından yürütülen “Study on the influence of online course design on Students’ online learning satisfaction -- The moderating effect of MOOC platform quality” adlı çalışma, çevrimiçi kurs tasarımının öğrencilerin çevrimiçi öğrenme memnuniyeti üzerindeki etkilerini kapsamlı biçimde incelemektedir. Araştırma, özellikle MOOC (Massive Open Online Courses) platformlarının kalitesinin, çevrimiçi kurs tasarımının memnuniyet üzerindeki etkisini nasıl güçlendirdiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmada, etkili bir kurs tasarımının öğrencilere öğretim materyallerine kolay erişim, interaktif öğrenme imkânları ve öğretmenle etkili iletişim gibi olanaklar sağladığında memnuniyet düzeylerini artırdığı saptanmıştır. Ayrıca, MOOC platformlarının teknik altyapı kalitesinin ve kullanıcı dostu olmasının, öğrencilerin kurs tasarımı ile etkileşimlerini güçlendirdiği ve dolayısıyla genel memnuniyet düzeylerini yükselttiği bulgulanmıştır. Araştırma, 265 geçerli anket verisi üzerinden SPSS 26.0 programı ile analiz edilmiş ve çevrimiçi etkileşimin kurs tasarımı ile memnuniyet arasındaki ilişkide kısmi aracılık rolü oynadığı; platform kalitesinin ise bu ilişkiyi pozitif yönde güçlendirdiği ortaya konmuştur. Çalışma, öğrenci memnuniyetini artırmak için

çevrimiçi kurs tasarımının pedagojik ilkeler doğrultusunda yapılandırılması, interaktif öğrenme fırsatlarının sunulması ve MOOC platformlarının teknik altyapısının güçlendirilmesinin önemini vurgulamaktadır. Araştırmanın bulguları, çevrimiçi eğitimde tasarım ve platform kalitesinin öğrenci memnuniyetini artırmada kritik rol oynadığını göstermekte ve çevrimiçi öğretim stratejileri geliştiren eğitimciler için rehber niteliği taşımaktadır.

Kaspar, vd. (2023) tarafından gerçekleştirilen “Online learning during the Covid-19 pandemic: How university students’ perceptions, engagement, and performance are related to their personal characteristics” başlıklı çalışma, COVID-19 pandemisinin ilerleyen aşamalarında üniversite öğrencilerinin çevrim içi öğrenme deneyimlerini etkileyen bireysel faktörleri çok boyutlu olarak incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma, özellikle pandemi sürecinin ilk dönemlerinde ortaya çıkan acil uzaktan eğitim uygulamalarının ötesine geçerek, çevrim içi öğrenmenin görece kalıcı hâle geldiği bir dönemde öğrencilerin algı, katılım ve performans düzeylerini açıklamaya odaklanması bakımından alanyazına önemli katkılar sunmaktadır. İlişkisel tarama modelinde desenlenen araştırmanın örneklemini, Almanya’daki çeşitli üniversitelerde öğrenim gören ve farklı akademik disiplinlerden gelen toplam 413 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak çevrim içi anket kullanılmış; öğrencilerin çevrim içi öğrenmeye yönelik algıları beş farklı boyutta değerlendirilmiştir. Bunun yanında öğrencilerin derslere katılım düzeyleri ve akademik performansları ile demografik özellikleri (yaş, cinsiyet), kişilik özellikleri (Beş Faktör Kişilik Modeli), öz-düzenleme becerileri, akademik öz-yeterlik, dijital medya öz-yeterliği ve durumluk kaygı düzeyleri ölçülmüştür. Bu yönüyle çalışma, çevrim içi öğrenme deneyimini yalnızca teknolojik ya da pedagojik faktörlerle değil, öğrencinin bireysel özellikleri çerçevesinde ele alması bakımından kapsamlı bir yapıya sahiptir. Elde edilen veriler çoklu regresyon analizleri kullanılarak çözümlenmiş ve öğrencilerin çevrim içi öğrenme deneyimlerini yordayan değişkenlerin görece önemleri ortaya konulmuştur. Bulgular, öğrencilerin yaşlarının çevrim içi öğrenmeye yönelik algıların tüm boyutları ile derslere katılım düzeyi üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Buna göre, yaşı daha büyük olan öğrencilerin çevrim içi öğrenme ortamlarını daha olumlu algıladıkları ve bu ortamlara daha yüksek düzeyde katılım gösterdikleri belirlenmiştir. Bu bulgu, çevrim içi öğrenme süreçlerinde genç yaştaki lisans öğrencilerinin daha fazla desteklenmesi gerektiğine işaret etmektedir. Çalışmanın bir diğer önemli bulgusu, öğrencilerin öz-düzenleme becerileri ile akademik ve dijital medya öz-yeterlik algılarının

çevrim içi öğrenme deneyimlerinin en güçlü yordayıcıları arasında yer almasıdır. Öz-düzenleme becerileri yüksek olan öğrencilerin, çevrim içi öğrenme ortamlarında daha etkili zaman yönetimi sağladıkları, öğrenme süreçlerini daha iyi planladıkları ve derslere daha aktif katılım gösterdikleri tespit edilmiştir. Benzer şekilde, akademik öz-yeterliği ve dijital medya öz-yeterliği yüksek olan öğrencilerin çevrim içi derslerde kendilerini daha yetkin hissettikleri, öğrenme sürecine daha fazla dahil oldukları ve akademik performanslarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, çevrim içi öğrenmenin başarısında öğrencilerin bireysel öğrenme becerilerinin ve teknolojiye yönelik yeterli algılarının belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Buna karşılık, kişilik özellikleri ile durumluk kaygının çevrim içi öğrenme algıları üzerindeki etkisinin sınırlı olduğu görülmüştür. Çoklu regresyon analizleri, bazı kişilik özelliklerinin çevrim içi öğrenme algıları ile ikili ilişkilerde anlamlı olmasına rağmen, diğer değişkenler kontrol altına alındığında bu etkilerin büyük ölçüde ortadan kalktığını göstermiştir. Bu durum, çevrim içi öğrenme deneyimlerinin değerlendirilmesinde bireysel özelliklerin tek tek değil, bir bütün olarak ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, yüksek düzeyde durumluk kaygının çevrim içi öğrenmeye yönelik algıları olumsuz etkilediği belirlenmiş, bu durum özellikle pandemi gibi belirsizlik dönemlerinde öğrencilerin psikolojik destek ihtiyaçlarının önemini vurgulamıştır. Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, üniversite öğrencilerinin çevrim içi öğrenme süreçlerinde en belirleyici faktörlerin geliştirilebilir ve müdahale edilebilir bireysel özellikler olduğu görülmektedir. Özellikle öz-düzenleme becerileri ile akademik ve dijital medya öz-yeterliğinin desteklenmesi, öğrencilerin çevrim içi öğrenmeye yönelik tutumlarını, memnuniyet düzeylerini ve akademik başarılarını artıracak önemli unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda çalışma, çevrim içi öğrenme ortamlarının tasarlanmasında yalnızca teknolojik altyapının değil, öğrencilerin bireysel öğrenme becerilerini geliştirmeye yönelik pedagojik düzenlemelerin de dikkate alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Kuo, vd., (2014) tarafından yürütülen “A Case Study of Integrating Interwise: Interaction, Internet Self-Efficacy, and Satisfaction in Synchronous Online Learning Environments” adlı çalışmada, çevrimiçi eşzamanlı öğrenme ortamlarında öğrenci memnuniyetini etkileyen unsurlar incelenmiştir. Araştırmanın amacı, öğrenci-öğretim elemanı etkileşimi, öğrenci-öğrenci etkileşimi, öğrenme yönetim sisteminin kullanılabilirliği ve öğrenci motivasyonunun memnuniyet üzerindeki etkilerini değerlendirmektir. Çalışma, Tayvan’daki bir üniversitede endüstri teknolojileri dersi alan

lisans öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada, öğrencilerin öğretim elemanlarıyla ve sınıf arkadaşlarıyla etkileşimlerini, internet kullanma yeterliklerini ve Interwise platformu üzerinden gerçekleştirdikleri eşzamanlı öğrenme sürecinde algıladıkları memnuniyet düzeylerini ölçmek amacıyla hem çevrimiçi hem de kağıt tabanlı anketler uygulanmıştır. Veriler korelasyon ve çoklu regresyon analizleriyle değerlendirilmiştir. Sonuçlar, öğrencilerin genel olarak Interwise platformunu kullanmanın orta derecede kolay olduğunu düşündüklerini ve öğretim elemanlarıyla etkileşim kurmayı sınıf arkadaşlarıyla etkileşime tercih ettiklerini göstermiştir. Öğrencilerin internet üzerinden bilgi toplama ve destek alma konusunda yüksek güvene sahip oldukları, ancak internetle ilgili teknik sorunları çözmede kendilerini yeterince yeterli hissetmedikleri görülmüştür. Analizler, öğrenci-öğretim elemanı ve öğrenci-öğrenci etkileşimlerinin memnuniyetin anlamlı belirleyicileri olduğunu, internet öz-yeterliklerinin ise memnuniyeti anlamlı şekilde etkilemediğini ortaya koymuştur. Araştırma bulguları, özellikle öğrenci-öğretim elemanı etkileşiminin çevrimiçi eşzamanlı öğrenme ortamlarında memnuniyetin en güçlü belirleyicisi olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin ders sürecine aktif katılımını sağlayan, etkileşim odaklı öğrenme ortamlarının tasarlanmasının ve uygulanmasının memnuniyet düzeyini artırmada kritik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma, çevrimiçi eşzamanlı derslerde etkileşimin ve motivasyonun artırılmasının, öğrenci memnuniyetini güçlendirmek açısından önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Martin ve Bolliger (2022) tarafından gerçekleştirilen “Developing an Online Learner Satisfaction Framework in Higher Education through a Systematic Review of Research” adlı çalışmada, çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrenci memnuniyetini etkileyen temel faktörler belirlenmiştir. Araştırmanın amacı, çevrimiçi öğrenme süreçlerinde memnuniyet düzeylerini şekillendiren öğretim tasarımı, teknolojik altyapı ve öğrenci-öğretim elemanı etkileşimi gibi unsurları incelemektir. Çalışmada, 98 farklı makale sistematik bir şekilde taranmış ve yayın desenleri, araştırma bağlamı, metodolojisi, kullanılan araçlar ile memnuniyeti etkileyen faktörler analiz edilmiştir. Analizler, öğrenci özelliklerinin en çok incelenen tema olduğunu, bunu etkileşim ve ders sunumu konularının takip ettiğini göstermiştir. Araştırmanın bulgularına göre, çevrimiçi öğrenme deneyiminin kalitesi, öğrencilerin tutumlarını ve akademik motivasyonlarını doğrudan etkilemektedir. Ayrıca, program kalitesi, değerlendirme süreçleri ve öğrenci desteği gibi bazı unsurların daha az incelendiği tespit edilmiştir. Bu sistematik derleme, yükseköğretimde çevrimiçi eğitim uygulamalarını yürüten öğretim elemanları ve

araştırmacılar için öğrenci memnuniyetini artırmaya yönelik kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Sonuç olarak, çalışmada, çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrenci memnuniyetini yükseltmek için öğretim tasarımı, teknolojik altyapı ve etkileşim stratejilerinin dikkate alınması önerilmiştir.

Means ve Neisler (2021) tarafından yürütülen “Teaching and Learning in the Time of COVID: The Student Perspective” başlıklı çalışmada, COVID-19 pandemisi sürecinde yüz yüze başlayan üniversite derslerinin ani biçimde uzaktan öğretime geçmesi sonrasında lisans öğrencilerinin uzaktan öğrenme deneyimlerine ilişkin algıları incelenmiştir. Araştırma, 2020 bahar döneminde ABD genelinde krediye dayalı derslere kayıtlı olan 1.008 lisans öğrencisinden elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir. Çalışma bulguları, derslerin çevrim içi ortama taşınmasının ardından öğrencilerin ders memnuniyet düzeylerinde belirgin bir düşüş yaşandığını ortaya koymuştur. Öğrencilerin önemli bir bölümü uzaktan öğretim sürecinde öğrenmelerini sürdürmelerini zorlaştıran çeşitli engellerle karşılaştıklarını ifade etmiştir. Özellikle internet bağlantı sorunları ile donanım ve yazılım kaynaklı teknik problemler, öğrencilerin derslere düzenli katılımını olumsuz etkilemiştir. Bunun yanı sıra öğrenciler, motivasyonlarını korumakta zorlandıklarını, öğretim elemanlarından anında geri bildirim alamamayı ve akranlarıyla etkileşim kuramamayı uzaktan öğretimin temel sınırlılıkları arasında değerlendirmiştir. Araştırmada, öğrencilerin sosyoekonomik özelliklerine göre yaşadıkları güçlüklerin farklılaştığı da belirlenmiştir. Düşük gelirli ailelerden gelen öğrenciler ile etnik azınlık gruplarına mensup öğrencilerin, uzaktan öğretim sürecinde diğer öğrencilere kıyasla daha fazla sorun yaşadığı tespit edilmiştir. Buna karşın, plansız ve ani bir geçiş süreci yaşanmasına rağmen, öğrencilerin çoğunluğunun derslerinden en azından kısmen memnun oldukları görülmüştür. Özellikle çevrim içi öğretimde etkili olduğu literatürde vurgulanan öğretim uygulamalarının daha yoğun kullanıldığı derslerde öğrenci memnuniyetinin anlamlı biçimde arttığı belirlenmiştir. Araştırma sonuçları, çeşitli çevrim içi öğretim stratejilerinin sistemli biçimde uygulanmasının, uzaktan öğretim sürecinde öğrenci memnuniyetini artırabileceğini ve bu uygulamaların öğretim elemanları tarafından erişilebilir ve uygulanabilir nitelikte olduğunu göstermektedir.

Muñoz González ve Quiroz Vieyra (2019) tarafından yürütülen “Instructional Design in Online Education: a Systemic Approach” adlı çalışma, çevrimiçi eğitimde öğretim tasarımının sistematik bir yaklaşım çerçevesinde ele alınması gerekliliğini vurgulamaktadır. Araştırma, çevrimiçi öğretim tasarımının yalnızca ders içeriğini sunmaktan ibaret olmadığını, aynı zamanda öğrenci etkileşimi, öğretmen geri bildirimi,

öğrenme araçlarının çeşitliliği ve platformun teknolojik olanaklarının etkin kullanımını kapsadığını ortaya koymaktadır. Çalışmada, çevrimiçi öğrenme ortamlarının verimli ve etkili olabilmesi için öğretim tasarımının pedagojik hedefler, öğrenme stratejileri ve platform kaynaklarıyla uyumlu şekilde yapılandırılması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca, öğretim tasarımının sistematik biçimde planlanmasının öğrencilerin ders içeriğine ilgisini ve katılımını artırdığı, böylece öğrenme sürecinin genel verimliliğini yükselttiği belirtilmiştir. Araştırmada, ADDIE, ASSURE ve Dick & Carey gibi öğretim tasarım modellerinin, çevrimiçi eğitimde teknolojik platform kaynaklarıyla entegre edilerek uygulanması önerilmektedir. Bu modeller, eğitim içeriğinin sürekli güncellenmesini ve pedagojik açıdan zenginleştirilmesini sağlayacak yöntemlerle desteklenebilir; örneğin DevOps yaklaşımıyla içerik sürekli teslim edilerek güncel tutulabilir. Sonuç olarak, çalışma, çevrimiçi eğitimde öğrencilerin daha etkili öğrenme deneyimleri yaşamaları ve öğrenme süreçlerinin optimize edilmesi için öğretim tasarımının sistematik, stratejik ve bütüncül bir yaklaşım çerçevesinde planlanmasının önemini ortaya koymaktadır.

Qi vd., (2024) tarafından yürütülen “The impact of online education on academic performance of undergraduates” adlı çalışma, çevrimiçi eğitimin lisans öğrencilerinin akademik başarıları üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde incelemektedir. Araştırma, çevrimiçi öğrenme ortamlarının, öğrencilerin akademik performanslarını nasıl dönüştürdüğünü ve geleneksel yüz yüze eğitimle karşılaştırıldığında başarı düzeylerini nasıl etkilediğini analiz etmektedir. Çalışma bulgularına göre, çevrimiçi eğitim, öğrencilerin öğrenme motivasyonlarını, zaman yönetimi becerilerini ve ders materyallerine erişim kolaylıklarını doğrudan etkileyerek akademik başarılarını iyileştirmektedir. Ayrıca, etkileşimli öğretim yöntemlerinin kullanıldığı çevrimiçi dersler, öğrencilerin öğrenme süreçlerine katılım düzeylerini artırmakta ve dolayısıyla genel akademik performansı olumlu yönde etkilemektedir. Araştırmada, iyi yapılandırılmış çevrimiçi öğrenme ortamlarının ve öğrencilerin öz-yönetimli öğrenme yeteneklerinin akademik başarıyı güçlendirdiği vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra, öğretmenlerin ders anlatımında uyguladıkları çeşitli ve kişiselleştirilmiş öğretim yöntemlerinin, öğrencilerin öğrenme becerilerini geliştirdiği tespit edilmiştir. Çalışma, eğitim kurumlarının ve öğretim elemanlarının çevrimiçi eğitim yöntemlerini daha etkin kullanarak öğrencilerin adaptasyon yeteneklerini artırabileceğini ve uzun vadede öğrencilerin akademik performanslarını yükseltebileceğini göstermektedir. Ayrıca, çevrimiçi eğitimin sunduğu esneklik, düşük maliyet, farklı platformlarda erişim ve kişiselleştirilmiş öğrenme olanakları, öğrencilerin bu öğrenme modeline alışmasını ve

onu tercih etmesini kolaylaştırmaktadır. Araştırma, Çin'deki ulusal politika yönelimlerinin de çevrimiçi eğitimi desteklediğini ve bu modelin gelecekte eğitim alanında kalıcı bir yer edineceğini ortaya koymaktadır. Çalışma sonuçları, çevrimiçi eğitim uygulamalarının sürekli geliştirilmesinin ve çeşitlendirilmesinin, yükseköğretimde öğrencilerin başarılarını artırmada kritik öneme sahip olduğunu göstermektedir.

Richardson ve Swan (2003) tarafından yürütülen “Examining Social Presence in Online Courses in Relation to Students’ Perceived Learning and Satisfaction” adlı çalışmada, çevrimiçi derslerde sosyal varlık hissini öğrencilerin algıladıkları öğrenme çıktıları ve memnuniyetleri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Çalışmanın amacı, öğretmenlerin ve diğer öğrencilerin varlığının çevrimiçi öğrenme ortamlarında sosyal varlık hissini nasıl etkilediğini ve bunun öğrencilerin ders algısı ile memnuniyet düzeylerine katkısını ortaya koymaktır. Araştırmada, Empire State College’in çevrimiçi derslerini tamamlayan öğrencilerden elde edilen veriler kullanılmış ve korelasyon tasarımı uygulanmıştır. Çalışmada toplam 97 öğrencinin yanı sıra, dönem boyunca aktif kalan 369 öğrencinin verileri de dikkate alınmıştır. Bulgular, yüksek düzeyde sosyal varlık hissi yaşayan öğrencilerin, algıladıkları öğrenme ve öğretmen memnuniyeti puanlarının anlamlı şekilde daha yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca, sosyal varlık algısı, öğrencilerin genel öğrenme algısını tahmin eden değişkenler arasında önemli bir rol oynamaktadır. Araştırma, öğrencilerin çevrimiçi derslerde öğretmen ve diğer öğrencilerle etkileşim düzeylerinin, derslere katılım motivasyonlarını artırdığını ve yalnızlık hissini azalttığını ortaya koymuştur. Demografik analizler, cinsiyetin sosyal varlık algısındaki farklılıklara kısmen katkıda bulunduğunu, yaş ve kazanılan kredi sayısının ise anlamlı bir etkisi olmadığını göstermiştir. Çalışma ayrıca, çevrimiçi programın olgunluğu ve Empire State College’in deneyimli uygulamaları sayesinde öğrencilerin sosyal varlık algısının doğru bir şekilde ölçülebildiğini vurgulamaktadır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu, çevrimiçi derslere katılırken sosyal varlık hissini güçlü olmasının öğrenme sürecine dahil olmayı ve memnuniyet düzeyini artırdığını belirtmiştir. Araştırma, öğretmenlerin derslerde aktif rol almasının ve öğrenci katılımını teşvik edici stratejiler kullanmasının, sosyal varlık hissini güçlendirdiğini ve böylece öğrencilerin ders deneyimini iyileştirdiğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, sosyal varlık hissini artırılması, çevrimiçi öğrenme ortamlarının etkili ve verimli olabilmesi için kritik bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Bu bulgular, çevrimiçi eğitim tasarımında etkileşimi önceliklendiren yaklaşımların ve öğrencilerin aktif katılımını destekleyen stratejilerin önemini desteklemektedir.

Shea vd., (2003) tarafından yürütülen “A Follow-Up Investigation of ‘Teaching Presence’ in the SUNY Learning Network” adlı çalışmada, SUNY Öğrenme Ağı’ndaki çevrimiçi derslerde öğretim varlığının öğrenci memnuniyeti ve algılanan öğrenme üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırmada öğretim varlığı, tasarım ve organizasyon, kolaylaştırma ve doğrudan öğretim boyutlarıyla ele alınmıştır. Bulgular, öğretim varlığının yüksek olduğu derslerde öğrencilerin memnuniyet ve öğrenme algılarının belirgin şekilde yüksek olduğunu göstermektedir. Çalışma, öğretim varlığının çevrimiçi öğrenme topluluklarının gelişiminde kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Araştırma sürecinde, her dönem öğrenciler ve öğretim elemanları web tabanlı anketlerle değerlendirilmiş; 2003 Bahar döneminde öğrencilerden 6088 yanıt alınmıştır. Bu oran, önceki çalışmalardaki %15’lik yanıt oranının iki katından fazla olmasına rağmen, sonuçların genellenebilirliği konusunda temkinli olunması gerektiğini göstermektedir. Öğrencilere, anketin gönüllü olduğu ve cevaplarının notlarını etkilemeyeceği belirtilmiştir. Anket, öğretim varlığı göstergelerine dayalı olarak hazırlanmış ve öğrencilerin tüm soruları yanıtlamaları sağlanmıştır. Araştırma, pedagojik uygulamalar ve öğretim elemanı gelişiminin öğrenci memnuniyeti ve öğrenme çıktılarıyla ilişkisini de ele almıştır. Elde edilen bulgular, yüksek öğretimde çevrimiçi öğrenme ortamlarının tasarımında öğretim varlığının önemini vurgulamaktadır. Öğrenciler, öğretim elemanlarının aktif katılımı, dersin yapılandırılması ve etkileşimi teşvik edici uygulamalar sayesinde daha yüksek memnuniyet ve öğrenme algısı bildirmiştir. Çalışma, özellikle tasarım, kolaylaştırma ve doğrudan öğretim boyutlarının, öğrencilerin çevrimiçi derslerdeki deneyimlerini geliştirmede belirleyici olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, çevrimiçi öğrenme programlarının başarısı için öğretim varlığının sistematik olarak desteklenmesi gerektiği ortaya konmuştur. Araştırma, yükseköğretim kurumlarının çevrimiçi eğitimde öğretim varlığını artıracak stratejiler geliştirmesi gerektiğini önermektedir. Çalışma ayrıca, anket yöntemi, web tabanlı veri toplama altyapısı ve katılımcı geri bildirimlerinin çevrimiçi öğrenme kalitesini değerlendirmede kullanılabileceğini göstermektedir. Sonuçlar, çevrimiçi derslerde pedagojik tasarım ve öğretim elemanı katılımının, öğrencilerin ders deneyimi, motivasyonu ve öğrenme çıktıları üzerinde doğrudan etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, öğretim varlığının güçlendirilmesi, öğrencilerin çevrimiçi eğitimden elde ettiği memnuniyet ve öğrenme çıktılarının artırılmasında kritik bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Suhandiah vd., (2022) tarafından yürütülen “Online learning satisfaction in higher education: what are the determining factors?” adlı çalışma, yükseköğretimde çevrimiçi

öğrenme memnuniyetini etkileyen unsurları kapsamlı bir biçimde incelemektedir. Araştırma, öğrencilerin çevrimiçi öğrenme deneyimlerinin genel memnuniyet düzeyleri üzerindeki etkilerini anlamayı amaçlarken, algılanan öğretim kalitesi, teknoloji altyapısı, ders materyallerine erişim ve öğretmen-öğrenci etkileşimi gibi faktörleri değerlendirmiştir. Çalışmada, öğrencilerin ders içerikleriyle olan etkileşimlerinin, öğretim elemanlarından aldıkları geri bildirimlerin ve sunulan teknik desteğin memnuniyet üzerinde doğrudan belirleyici olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca, çevrimiçi öğrenme sürecinde karşılaşılan teknik zorlukların, öğrencilerin genel memnuniyetini olumsuz yönde etkileyebileceği vurgulanmıştır. Araştırma, Endonezya'daki devlet ve özel yükseköğretim kurumlarından 439 öğrenci ile gerçekleştirilmiş olup, veriler Google Form aracılığıyla toplanmış ve yapısal eşitlik modellemesi (SEM) ile analiz edilmiştir. Bulgular, öğrencilerin çevrimiçi öğrenme deneyimleri, çevrimiçi öğrenmeye hazırlıkları ve öğretim elemanlarının varlığının, memnuniyet üzerinde pozitif etkili olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, çevrimiçi öğrenmeye hazırlığın, öğrencilerin deneyimleri ile memnuniyet arasındaki ilişkiyi aracılaştırabildiği, ancak teknolojik karmaşıklık ile memnuniyet arasındaki ilişkiyi etkileyemediği saptanmıştır. Çalışma, yükseköğretim kurumlarına, çevrimiçi tabanlı işbirlikçi modellerin geliştirilmesini teşvik ederek öğrencilere sürekli ve etkin bir öğrenme deneyimi sağlama yönünde öneriler sunmaktadır. Araştırma ayrıca, Endonezya'da internet erişiminin yoğun olduğu bölgelerde öğrencilerin çevrimiçi öğrenme ortamlarında daha aktif katılım gösterdiğini ve ders dışı çevrimiçi etkinliklere de rahatlıkla dahil olabildiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgular, çevrimiçi öğrenme memnuniyeti literatürüne katkı sağlamasının yanı sıra, öğrenci memnuniyetini artırmak için uygulanabilecek stratejilere de ışık tutmaktadır.

Sun vd., (2008) tarafından gerçekleştirilen “What drives a successful e-Learning? An empirical investigation of the critical factors influencing learner satisfaction” adlı çalışmada, uzaktan eğitimin başarısını belirleyen kritik faktörler incelenmiştir. Araştırmanın amacı, eğitmen tutumu, kurs esnekliği, teknoloji kalitesi ve öğrenci algılarının e-öğrenme memnuniyetini nasıl etkilediğini belirlemektir. Çalışmada, dünya genelinde e-öğrenme kullanıcılarının memnuniyet düzeylerini etkileyen çeşitli unsurlar değerlendirilmiş ve özellikle öğrencilerin teknolojiye olan aşinalıkları ile öz-yeterliliklerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını önemli ölçüde etkilediği görülmüştür. Araştırma, e-öğrenme ortamlarında memnuniyet üzerinde etkili olan yedi temel değişkeni ortaya koymaktadır: öğrenci bilgisayar kaygısı, eğitmen tutumu, ders esnekliği, ders kalitesi, algılanan fayda, kullanım kolaylığı ve değerlendirmelerde çeşitlilik. Çalışmanın

bulgularına göre, bu değişkenler öğrencilerin e-öğrenme memnuniyetinin %66,1'ini açıklamaktadır (adjusted $R^2 = 66.1\%$, $F = 82.96$, $p < .001$). Sonuç olarak, araştırma, teknolojik altyapının ve eğitmen desteğinin güçlendirilmesinin, öğrencilerin memnuniyet düzeyini artırmada ve e-öğrenme sistemlerinin etkin kullanımını sağlamakta kritik rol oynadığını göstermektedir.

Tuckel ve Pok-Carabalona (2023) tarafından gerçekleştirilen “Student Attitudes Towards Distance Learning at a Large Urban Public College” adlı çalışmada, ABD’de bir devlet üniversitesinde öğrencilerin çevrimiçi ve yüz yüze derslere yönelik tutumları incelenmiştir. Araştırmanın amacı, öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeye ilişkin tutumlarını, derslerin senkron ve asenkron işleyiş biçimlerini, yüz yüze ders tercihlerini ve gelecekte çevrimiçi ders alma eğilimlerini değerlendirmektir. Çalışmada, bahar döneminde 531 ve güz döneminde 483 öğrencinin katıldığı iki anonim çevrimiçi anket uygulanmıştır. Bulgular, öğrencilerin internet erişiminde ve ev ortamında bazı sınırlılıklarla karşılaştıklarını ortaya koymuştur. Katılımcılar, çevrimiçi derslerde asenkron yöntemi senkron yöntemle göre biraz daha fazla tercih etmişlerdir. Bununla birlikte, yüz yüze derslerin, öğrencilerin derse konsantre olma, öğrenme motivasyonu ve arkadaşlık ilişkileri geliştirme açısından daha avantajlı olduğunu düşündükleri belirlenmiştir. Araştırma ayrıca, yüz yüze dersleri tercih eden öğrencilerin genellikle daha genç olduklarını (birinci ve ikinci sınıf öğrencileri), daha yüksek stres düzeyine sahip olduklarını ve ev ortamlarının öğrenmeye uygun olmadığını göstermiştir. Bununla birlikte, katılımcıların çoğunluğu gelecekte daha fazla çevrimiçi ders alma eğiliminde olduklarını belirtmiştir. Sonuç olarak, çalışmada çevrimiçi ve yüz yüze öğrenme ortamlarına yönelik öğrenci tutumlarının farklı boyutları ortaya konmuş ve çevrimiçi derslerin gelecekteki tercih edilebilirliği vurgulanmıştır.

Yamson vd. (2025) tarafından gerçekleştirilen “Online Learning in the New Normal: University Students’ Perceptions, Experiences and Challenges in the Post-COVID-19 Era” başlıklı çalışmada, COVID-19 pandemisi sonrasında üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik algıları, deneyimleri ve karşılaştıkları sorunlar kapsamlı biçimde ele alınmıştır. Gana’daki yükseköğretim kurumları bağlamında yürütülen araştırma, pandemi öncesinde büyük ölçüde yüz yüze öğretime dayalı olan eğitim sisteminin, çevrim içi öğrenmeye geçiş sürecinde önemli altyapısal ve pedagojik zorluklarla karşılaştığını ortaya koymaktadır. Kesitsel tarama deseniyle yürütülen çalışmada, 346 üniversite öğrencisinden elde edilen veriler analiz edilmiş; öğrencilerin çevrim içi derslere erişim, ders materyallerini edinme, ölçme ve değerlendirme

süreçlerine katılım ve öğretim elemanlarıyla etkileşim kurma konularında çeşitli güçlükler yaşadığı belirlenmiştir. Bulgular, sınırlı internet erişimi, yüksek veri maliyetleri, teknik aksaklıklar ve dijital kaynaklara erişimde yaşanan yetersizliklerin, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik memnuniyet düzeylerini olumsuz etkilediğini göstermektedir. Bununla birlikte çalışmada, çevrim içi eğitimin zaman ve mekân esnekliği sunması nedeniyle yükseköğretim açısından önemli bir potansiyel taşıdığı, ancak bu potansiyelin sürdürülebilir ve etkili biçimde kullanılabilmesi için teknolojik altyapının güçlendirilmesi, akademik destek hizmetlerinin artırılması ve öğrencilerin dijital yeterliklerinin geliştirilmesine yönelik kurumsal düzenlemelere ihtiyaç olduğu vurgulanmaktadır.

Yukarıda özetlenen çalışmalar bütüncül olarak değerlendirildiğinde, öğrencilerin uzaktan eğitime dair olumlu tutum geliştirmelerinde; teknolojik altyapıya erişim, dijital araçlara aşinalık, ders içeriklerinin kalitesi ve öğretim elemanlarıyla etkileşim düzeyi belirleyici faktörler olarak öne çıkmaktadır. Memnuniyet düzeyi ise çoğunlukla öğretim tasarımı, etkileşim olanakları ve bireyselleştirilmiş öğrenme deneyimlerinin yeterliliğine bağlı olarak değişmektedir. Ayrıca, demografik değişkenler (cinsiyet, sınıf düzeyi, önceki deneyim vb.) öğrencilerin uzaktan eğitime bakış açılarını etkileyebilmekte, ancak bu etkiler araştırmalar arasında tutarlılık göstermemektedir. Genel olarak literatürde, etkili bir uzaktan eğitim deneyiminin oluşturulabilmesi için teknolojik yeterlilik, pedagojik tasarım ve etkileşim temelli öğrenme ortamlarının birlikte değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

3. MATERYAL VE METOT

Bu bölümde, araştırmada kullanılan model, çalışma grubunun özellikleri, veri toplama araçları ile veri toplama süreci ayrıntılı biçimde açıklanmıştır. Ayrıca verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemlere ilişkin süreç sunulmuştur.

3.1 Veri Toplama Araçları

Üniversite ğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının ve memnuniyet düzeylerinin incelendiği bu çalışmada “Demografik Bilgi Formu”, “Uzaktan Eğitim Tutum leği (Korucuk, 2023)” ve “niversite ğrencilerinin Uzaktan Eğitim Memnuniyeti leği (Kafes ve Yıldırım, 2021)” kullanılmıştır. Bu araçlar (lekler ve demografik bilgi formu) bir araya getirilerek, araştırmada kullanılan lme aracı oluşturulmuştur. Bu biçimde yapılandırılan lme aracı, araştırma sorularına uygun verilerin sistematik, güvenilir ve geçerli bir şekilde toplanmasını ve analiz edilmesini sağlamıştır.

3.1.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırma için kullanılan “Demografik Bilgi Formu” ilgili alanyazın incelemesi sonucu araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Uzman görüşü alındıktan sonra forma son şekli verilmiştir. Formun amacı, araştırmaya katılan öğrencilerin belirli demografik özelliklerini belirlemektir. Bu kapsamda form; öğrencilerin yaş, cinsiyet, öğrenim gördükleri fakülte, sınıf düzeyi, uzaktan eğitim deneyim süreleri ve internet erişim durumları gibi temel bilgilerini içermektedir.

3.1.2. Uzaktan Eğitim Tutum leği (UET)

Araştırmada niversite ğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Korucuk (2023) tarafından geliştirilen Uzaktan Eğitim Tutum leği (UET) kullanılmıştır. Ölçek, ğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerine ilişkin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal tepkilerini ölçmeyi amaçlayan, 5’li Likert tipinde derecelendirilen toplam 32 maddeden oluşan bir lme aracıdır. Maddeler “1-Kesinlikle Katılmıyorum” ile “5-Kesinlikle Katılıyorum” aralığında puanlanmakta olup, ölçekten elde edilen yüksek puanlar öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu göstermektedir.

Ölçek üç alt boyut içermektedir: Bilişsel Alan (13 madde), Duyuşsal Alan (15 madde) ve Davranışsal Alan (4 madde). Ölçekte yer alan 30. ve 32. maddeler (Davranışsal

boyuttaki 2. ve 4. maddeler) olumsuz ifadeler içerdiği için ters kodlanarak değerlendirilmektedir.

Ölçeğin yapı geçerliği Korucuk (2023) tarafından Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile incelenmiş ve uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu rapor edilmiştir ($\chi^2/df=1.971$, RMSEA=.05, CFI=.92, GFI=.86). Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ölçeğin tamamı için .94; alt boyutlar için ise Bilişsel Alan'da .90, Duyuşsal Alan'da .91 ve Davranışsal Alan'da .86 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular, UETÖ'nün üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını ölçmede yüksek derecede güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Bu kapsamda, ölçeğin kullanımı için geliştiricisi Doç. Dr. Murat Korucuk'tan gerekli izinler alınmıştır (EK-2).

3.1.2.1. Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeğinin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçeklerin güvenilirlik düzeylerinin yorumlanmasında George ve Mallery (2019) tarafından önerilen derecelendirme kriterleri esas alınmıştır. Buna göre Cronbach Alfa katsayısının; .90 ve üzeri olması “mükemmel”, .80-.90 arası “iyi”, .70-.80 arası “kabul edilebilir”; .60-.70 arası ise “zayıf/sorgulanabilir” güvenilirlik düzeyini ifade etmektedir.

Güvenirlik analizleri öncesinde, UETÖ'nde yer alan UT30 ve UT32 maddeleri olumsuz ifadeler içermesi nedeniyle ters kodlanarak analizlere dâhil edilmiştir. Araştırma kapsamında kullanılan ölçme araçlarının mevcut çalışma grubuna ilişkin güvenilirlik düzeyleri, Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanarak incelenmiştir. Analiz sonucunda UETÖ'ye ilişkin elde edilen güvenilirlik katsayıları ve madde sayıları Tablo 3.1'de sunulmuştur.

Tablo 3.1. Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeğinin Alt Boyut Maddeleri ve Güvenirlik Değerleri

	Madde Sayısı	Güvenirlik Katsayısı (Cronbach's α)
Bilişsel Boyut (Madde 1-13)	13	.94
Duyuşsal Boyut (Madde 14-28)	15	.96
Davranışsal Boyut (Madde 29-32)	2	.151
UETÖ Genel Toplam	30	.95

Tablo 3.1 incelendiğinde, UETÖ geneli ve alt boyutlarına ilişkin güvenilirlik analiz sonuçları görülmektedir. Ölçeğin Bilişsel Boyutu ($\alpha = .94$) ve Duyuşsal Boyutu ($\alpha = .96$) için hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayılarının oldukça yüksek olduğu ve mükemmel düzeyde güvenilirlik sağladığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte, Davranışsal

Boyut için hesaplanan güvenilirlik katsayısının ($\alpha = .151$) literatürde kabul gören .70 sınırının altında kaldığı görülmektedir (George ve Mallery, 2016; Hair vd., 2014). İstatistik literatüründe, Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısının madde sayısına karşı oldukça duyarlı olduğu; madde sayısı azaldıkça (özellikle 10 maddenin altındaki ölçümlerde) güvenilirlik katsayısının matematiksel olarak düşme eğilimi gösterdiği belirtilmektedir (Pallant, 2020; Field, 2013). Bu çalışmadaki Davranışsal Boyutun sadece dört maddeden oluşması nedeniyle elde edilen düşük güvenilirlik değerinin, ölçüm hatasından ziyade ölçeğin yapısal özelliğinden kaynaklandığı ve az maddeli ölçekler için beklenen bir durum olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca, ölçeğin bütününe ilişkin Genel Toplam Cronbach Alfa katsayısının .95 gibi oldukça yüksek bir düzeyde olması nedeniyle; ölçme aracının bir bütün olarak tutarlı ve güvenilir olduğu kabul edilmiştir.

3.1.3. Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Memnuniyeti (ÜÖUEMÖ)

Araştırmada üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecindeki memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla Kafes ve Yıldırım (2021) tarafından geliştirilen Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Memnuniyet Ölçeği (ÜÖUEMÖ) kullanılmıştır. Eğitimde iletişim ve etkileşim kuramına dayandırılarak geliştirilen ölçek, öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin memnuniyet düzeylerini “Etkileşim” ve “Ulaşılabilirlik” olmak üzere iki boyutta değerlendirmektedir. Beşli Likert tipinde derecelendirilen toplam 8 maddeden oluşan ölçek; “1-Hiç Katılmıyorum” ile “5-Tamamen Katılıyorum” aralığında puanlanmakta olup, ters kodlanan madde içermemektedir.

Ölçekten alınan puanın artması, öğrencilerin uzaktan eğitimden duydukları memnuniyetin yükseldiğini ifade etmektedir. Ölçeğin alt boyutları Etkileşim (4 madde) ve Ulaşılabilirlik (4 madde) şeklinde yapılandırılmıştır.

Kafes ve Yıldırım’ın (2021) ölçek geliştirme çalışmasında yapı geçerliği hem Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) hem de DFA ile incelenmiştir. AFA sonucunda ölçeğin toplam varyansın %63.04’ünü açıkladığı, DFA sonucunda ise uyum iyiliği indekslerinin mükemmel ve kabul edilebilir düzeyde olduğu rapor edilmiştir ($\chi^2/df = 2.92$, RMSEA = .032, KMO = .88, CFI = 1.00, GFI = .99).

Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı genel ölçek için .85; alt boyutlar için Etkileşim boyutunda .82 ve Ulaşılabilirlik boyutunda .77 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca test yarılama yönteminden elde edilen güvenilirlik katsayısının .87 olması, ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Bu

kapsamda, ölçeğin kullanımı için geliştiricisi Doç. Dr. Ali Yasin Kafes'ten gerekli izinler alınmıştır (EK-2).

3.1.3.1. Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Memnuniyet Ölçeğinin Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Tablo 3.2' de araştırmadan elde edilen güvenirlilik analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 3.2. Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Memnuniyet Ölçeğinin Alt Boyut Maddeleri ve Güvenirlilik Değerleri

	Madde Sayısı	Güvenirlilik Katsayısı (Cronbach's α)
Etkileşim (Madde 1,3,5,7)	4	.84
Ulaşılabilirlik (Madde 2,4,6,8)	4	.85
ÜÖUEMÖ Genel Toplam	8	.92

Tablo 3.2 incelendiğinde, ÜÖUEMÖ geneline ve alt boyutlarına ait güvenirlilik katsayılarının oldukça yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Ölçeğin geneline ilişkin iç tutarlılık katsayısı .92 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutlar incelendiğinde; Etkileşim boyutu için güvenirlilik katsayısı .84, Ulaşılabilirlik boyutu için ise .85 olarak bulunmuştur.

Alanyazında Cronbach Alpha güvenirlilik katsayısının .70 ve üzerinde olması, ölçeğin güvenilir kabul edilmesi için yeterli bir ölçüt olarak görülmektedir (Büyüköztürk, 2017). Araştırma bulgularına göre; hem ölçeğin genelinin hem de alt boyutlarının .70 sınırının oldukça üzerinde ve yüksek düzeyde güvenilir olduğu görülmüştür.

Araştırma bulgularına göre hem ölçeklerin genelinin (UETÖ: .95; ÜÖUEMÖ: .92) hem de alt boyutlarının (davranışsal boyut hariç) .70 eşik değerinin oldukça üzerinde olduğu; genel toplam puanları bazında ise “mükemmel” düzeyde güvenirlilik sağladığı belirlenmiştir (George ve Mallery, 2019).

3.2. Metot

3.2.1 Araştırma Yöntemi ve Deseni

Bu araştırma, nicel araştırma yöntemi kullanarak ilişkisel tarama modelinde desenlenmiştir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2020). İlişkisel tarama modeli ise iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve (varsa) bu değişimin derecesini belirlemeyi amaçlayan bir araştırma modelidir (Büyüköztürk vd., 2018).

Araştırmada üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları ve memnuniyet düzeyleri mevcut durumlarıyla betimlenmiştir. Ayrıca bu iki değişken arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyi incelenmiştir. Çalışmada herhangi bir müdahalede bulunulmamış, veriler katılımcıların doğal ortamlarından elde edilmiştir. Bu bağlamda araştırma, değişkenlerin mevcut durumunu ortaya koyması bakımından betimsel, değişkenler arası ilişkileri incelemesi bakımından ise ilişkisel bir nitelik taşımaktadır.

3.2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2023-2024 akademik yılında bir devlet üniversitesinin farklı fakültelerinde öğrenim gören lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde, olasılığa dayalı olmayan örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabılır durum örnekleme (convenience sampling) kullanılmıştır. Çalışma grubunun oluşturulmasında öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik deneyimlerinin çeşitliliği esas alınmış olup, farklı fakülte ve sınıf düzeylerinden katılımcılarla temsil çeşitliliği sağlanmasına dikkat edilmiştir.

Veri toplama sürecinde anket formu çevrimiçi olarak uygulanmış ve toplamda 102 katılımcıya ulaşılmıştır. Eksik veya hatalı doldurulan formlar ayıklandıktan sonra analizlere geçerli 94 katılımcının verisi dâhil edilmiştir. Araştırma kapsamındaki katılımcıların uzaktan eğitim geçmişleri incelendiğinde; grubun %93.6'sının (n=88) üniversite öğrenimi sürecinde uzaktan eğitim yoluyla ders aldığı, ayrıca %69.1'inin (n=65) üniversite dışında da çeşitli platformlar aracılığıyla uzaktan eğitim deneyimine sahip olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, çalışma grubunun uzaktan eğitim sürecine ilişkin yeterli deneyime sahip olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin dağılımlar Tablo 3.3'te sunulmuştur.

Tablo 3.3. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Fakülte	Sınıf Düzeyi	N(Kişi)		%(Yüzde)		Toplam Kişi	Toplam Yüzde	Fakülte Toplam Kişi Sayısı	Fakülte Toplam Kişi Yüzde
		Kadın	Erkek	Kadın	Erkek				
Eğitim	2.Sınıf	26	6	27.7%	6.4%	32	34.0%	60	63.8%
	3.Sınıf	19	9	20.2%	9.6%	28	29.8%		
Diğer	2.Sınıf	9	4	9.6%	4.3%	13	13.8%	34	36.2%
	3.Sınıf	18	3	19.1%	3.2%	21	22.3%		

Tablo 3.3 incelendiğinde, çalışma grubunun %63.8'ini Eğitim Fakültesi, %36.2'sini ise Diğer Fakültelerde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Sınıf düzeylerine göre dağılımda, katılımcıların %47.9'unun 2. sınıf, %52.1'inin ise 3. sınıf

öğrencisi olduğu görülmektedir. Cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında ise kadın katılımcıların (%76.6) erkek katılımcılara (%23.4) oranla çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir.

3.2.3 Verilerin Analiz Yöntemine Karar Verilmesi

3.2.3.1 Örneklem Büyüklüğü

İstatistiksel analizlerde elde edilecek bulguların güvenilirliği, çalışma grubunun büyüklüğü ile doğrudan ilişkilidir. Alanyazında, parametrik testlerin (t-testi, ANOVA vb.) kullanılabilmesi için örneklem büyüklüğünün belirli bir sayının üzerinde olması gerektiği vurgulanmaktadır. Büyüköztürk (2017), özellikle alt gruplarda yapılacak karşılaştırmalarda grup büyüklüğünün 30'un altına düşmemesi gerektiğini, aksi takdirde verilerin normal dağılım varsayımını karşılama ihtimalinin zayıflayacağını belirtmektedir. Örneklem sayısının yetersiz olduğu durumlarda parametrik test varsayımları ihlal edilebileceğinden, daha zayıf istatistiksel güce sahip olan non-parametrik testlerin kullanılması zorunlu hale gelmektedir. Nicel araştırmaların temel amacı, değişkenler arasındaki ilişkileri ve farkları istatistiksel olarak en doğru yöntemle ortaya koymaktır.

Bu teorik çerçevede; Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu Başkanlığı'ndan alınan izinler doğrultusunda yürütülen bu araştırmada, verilerin toplanması sürecinde gönüllülük esas alınmıştır. Bu araştırmada ulaşılan 94 kişilik örneklem grubu, $N > 30$ kriterini karşılamaktadır. Araştırma grubunun 2. ve 3. sınıf düzeyindeki öğrencilerden oluşması ve Eğitim Fakültesi ile Diğer fakülteler şeklinde iki temel kategoride ele alınması, verilerin alt gruplar bazında karşılaştırılmasına (t-testi vb.) olanak tanımaktadır. Bu sayısal büyüklük ve çeşitlilik, elde edilen verilerin istatistiksel gücünün analizler için yeterli düzeyde olduğunu ve parametrik test varsayımlarının karşılandığını göstermektedir.

3.2.3.2 Normallik Testi

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin istatistiksel analizlere uygunluğunu belirlemek amacıyla normallik varsayımı detaylı olarak incelenmiştir. Verilerin dağılım özelliğinin belirlenmesinde, alanyazında sıklıkla başvurulan grafiksel yöntemlerin (histogram, Q-Q grafikleri) yanı sıra normallik testleri de kullanılmıştır.

Alanyazında, örneklem büyüklüğünün 50’den küçük olduğu durumlarda Shapiro-Wilk, 50’den büyük olduğu durumlarda ise Kolmogorov-Smirnov (Lilliefors) testinin daha güçlü sonuçlar verdiği belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2017; McKillup, 2012). Bu araştırmada çalışma grubu 94 katılımcıdan oluştuğu için ($N > 50$), normallik analizlerinde Kolmogorov-Smirnov testi sonuçları esas alınmıştır. Değişkenlere ve alt boyutlara ait elde edilen Kolmogorov-Smirnov test sonuçları Tablo 3.4’te sunulmuştur.

Tablo 3.4. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarına İlişkin Normallik Testi Analizi için Kolmogorov-Smirnov Değerleri

Değişkenler	Kolmogorov-Smirnov (Statistic)	p (Sig.)
Bilişsel Boyut (UETÖ)	.126	.001
Duyuşsal Boyut (UETÖ)	.072	.695*
Davranışsal Boyut (UETÖ)	.161	.013
UETÖ Genel Toplam	.098	.029
Etkileşim (ÜÖUEMÖ)	.103	.257*
Ulaşılabilirlik (ÜÖUEMÖ)	.090	.414*
ÜÖUEMÖ Genel Toplam	.105	.233*

Not: * $p > .05$ (Normal dağılım göstermektedir)

Tablo 3.4 incelendiğinde, veri setinin normallik dağılımına ilişkin Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarının değişkenlik gösterdiği görülmektedir. ÜÖUEMÖ Genel Toplam puanları ($p=.233$), Etkileşim alt boyutu ($p=.257$), Ulaşılabilirlik alt boyutu ($p=.414$) ve UETÖ Duyuşsal alt boyutu ($p=.695$) için hesaplanan p değerlerinin .05 anlamlılık düzeyinden büyük olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, ilgili boyutların istatistiksel olarak normal dağılım gösterdiğini kanıtlamaktadır.

Diğer taraftan, UETÖ genel toplam puanı ile Bilişsel ve Davranışsal alt boyutlarına ait p değerlerinin .05’ten küçük olduğu görülmüştür. İstatistiksel analizlerde, özellikle Likert tipi ölçeklerde elde edilen veriler kesikli (1,2,3,4,5 gibi) bir yapıya sahipken, normallik testleri verilerin sürekli (ondalık) dağıldığını varsayar. Bu yapısal durum, örneklem sayısı aşırı büyük olmasa dahi ($N=94$) normallik testlerinin sapma sinyali vermesine ve “dağılım normal değil” sonucunu üretmesine neden olabilmektedir (Field, 2013). Bu nedenle, verilerin normalliğine karar verilirken sadece anlamlılık testlerine (p değeri) bağlı kalmak yerine; dağılımın şeklini gösteren Çarpıklık (Skewness) ve Basıklık (Kurtosis) katsayılarının incelenmesi daha güvenilir bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Araştırmada kullanılan ölçeklerin ve alt boyutların normallik dağılımına kanıt oluşturan Çarpıklık ve Basıklık değerleri Tablo 3.5’te sunulmuştur.

Tablo 3.5.Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarına İlişkin Normallik Testi Analizi için Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Ölçek / Boyutlar	N	Ortalama (\bar{X})	Std. Sapma (SS)	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
Bilişsel Boyut (UETÖ)	94	3.90	11.00	-1.250	2.020
Duyuşsal Boyut (UETÖ)	94	3.29	15.40	-0.217	-0.376
Davranışsal Boyut (UETÖ)	94	3.00	2.73	0.031	1.870
UETÖ Genel Toplam	94	3.66	15.80	-0.779	1.420
Etkileşim (ÜÖUEMÖ)	94	3.18	4.41	-0.011	-0.710
Ulaşılabilirlik (ÜÖUEMÖ)	94	3.04	4.51	0.153	-0.602
ÜÖUEMÖ Genel Toplam	94	3.11	8.62	0.127	-0.515

Verilerin normal dağılıma uygunluğunu belirlemek amacıyla Çarpıklık (Skewness) ve Basıklık (Kurtosis) katsayıları incelenmiştir. Alanyazında, bu katsayıların +1.5 ile -1.5 aralığında olması normal dağılım için ideal kabul edilirken (Tabachnick ve Fidell, 2013); +2 ile -2 aralığındaki değerlerin de kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu belirtilmektedir (George ve Mallery, 2010).

Tablo 3.5'teki analiz sonuçları incelendiğinde; ÜÖUEMÖ ve alt boyutlarının tamamının çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1.5 sınırları içerisinde mükemmel bir dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. UETÖ'nün genel toplamı ile Duyuşsal boyutunda ± 1.5 aralığında olduğu; Bilişsel ve Davranışsal boyutlarda ise literatürde kabul gören ± 2 sınırları içerisinde olduğu (George ve Mallery, 2010) belirlenmiştir.

Bu bulgular ışığında, Merkezi Limit Teoremi ($N > 30$) gereği veri setinin çarpıklık ve basıklık değerlerinin parametrik test varsayımlarını karşıladığı görülmüş ve analizlerde parametrik testlerin (t-testi, Korelasyon gibi) kullanılmasına karar verilmiştir.

3.2.4 Veri Toplama Süreci

Araştırma verileri, 2024-2025 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde çevrimiçi anket tekniği (Google Forms) kullanılarak toplanmıştır. Anket formunun erişim bağlantısı; kurumsal e-posta, sosyal iletişim ağları ve öğrenci topluluk grupları aracılığıyla hedef kitleye ulaştırılmıştır. Veri toplama sürecinde gönüllülük esası temel alınmış; katılımcıların kimlik bilgileri talep edilmeyerek gizlilik ilkelerine riayet edilmiştir. Çalışmanın amacı ve kapsamı hakkında anketin giriş bölümünde gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır (EK-1).

3.2.5 Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler, bilgisayar ortamına aktarılarak IBM SPSS Statistics 25.0 paket programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Veri hazırlık sürecinde,

toplam 102 katılımcıdan elde edilen formlar incelenmiş; eksik veya hatalı veri içerenler ayıklandıktan sonra analizler 94 katılımcıya ait geçerli veriler üzerinden yürütülmüştür. Ölçekte yer alan 30. ve 32. maddeler, olumsuz ifadeler içermesi nedeniyle analiz öncesinde ters kodlanmıştır. Ters kodlama işlemi 5'li Likert derecelendirmesine uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Ölçeklerin güvenilirlik düzeyleri Cronbach Alfa katsayıları ile test edilmiştir. Verilerin dağılım özelliğinin belirlenmesinde, Kolmogorov-Smirnov testinin örneklem büyüklüğüne olan hassasiyeti (Field, 2013) göz önünde bulundurularak Çarpıklık (Skewness) ve Basıklık (Kurtosis) katsayıları esas alınmıştır. Hesaplanan değerlerin literatürde kabul gören referans aralıklarına (± 1.5 ve ± 2.0) uygunluğu (Tablo 3.5) ve örneklem büyüklüğünün Merkezi Limit Teoremi ($N > 30$) koşulunu sağlaması dikkate alınarak verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir.

Normallik varsayımının yanı sıra, parametrik testlerin bir diğer önemli ön koşulu olan varyansların homojenliği varsayımı da Levene Testi ile incelenmiştir. Analizlerde, varyansların homojen olduğu ($p > .05$) durumlarda standart t-testi sonuçları; homojenliğin sağlanmadığı durumlarda ise varyansların eşitlenmediği (Equal variances not assumed) duruma göre hesaplanan test istatistikleri ve anlamlılık değerleri esas alınmıştır. Tüm bu varsayımların (normallik ve gerekli düzeltmelerle homojenlik) sağlanması üzerine, araştırma problemlerinin çözümünde parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Bu doğrultuda ölçek puanlarının genel düzeyinin ve dağılımının belirlenmesinde Aritmetik Ortalama (\bar{X}) ve Standart Sapma (SS) gibi betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır.

Değişkenler arasındaki farkların incelenmesinde Bağımsız Örneklem t-Testi (Independent Samples t-test) kullanılmıştır. Gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların tespit edildiği durumlarda, mevcut farkın büyüklüğünü ve pratik anlamlılığını belirlemek amacıyla etki büyüklüğü (effect size) değerleri hesaplanmıştır. Bu kapsamda Cohen's d katsayısı temel alınmış olup; elde edilen değerlerin yorumlanmasında Cohen (1988) tarafından önerilen sınıflandırma kriterleri ($.20 =$ küçük, $.50 =$ orta, $.80 =$ büyük etki) esas alınmıştır. Ayrıca, değişkenler arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyinin belirlenmesinde Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Yürütülen tüm istatistiksel işlemlerde anlamlılık düzeyi $.05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın nitel boyutunu oluşturan açık uçlu sorulardan elde edilen verilerin analizinde ise içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Bu süreçte, katılımcıların açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar araştırmacı tarafından detaylı bir şekilde okunmuş, birbirine benzeyen ifadeler belirli kodlar altında toplanmış ve bu kodlar bir araya getirilerek ana temalar (kategoriler) oluşturulmuştur. Elde edilen temalar ve kodlar, frekans (f) değerleri ile sayısallaştırılarak sunulmuştur. Ayrıca, bulguların geçerliğini ve inandırıcılığını artırmak amacıyla katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Analiz sürecinde araştırma etiği gereği katılımcıların kimlikleri gizli tutulmuş ve her bir katılımcı “K” (Katılımcı) harfi ile kodlanarak (Örn: K1, K5...) raporlanmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırma problemlerine yanıt aramak amacıyla toplanan verilerin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Bulgular sunulurken sırasıyla; ölçeklerden elde edilen puanlara ilişkin betimsel istatistikler, katılımcıların demografik özelliklerine (cinsiyet, fakülte, sınıf düzeyi) göre ölçek puanlarının karşılaştırılması, uzaktan eğitim tutumu ile memnuniyet düzeyi arasındaki ilişki durumu ve son olarak öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşlerini içeren nitel bulgular incelenmiştir. Elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

4.1. Betimleyici İstatistikler

Araştırmada kullanılan ölçeklerin ve alt boyutlarının betimsel istatistikleri; aritmetik ortalama (\bar{X}), standart sapma (SS), medyan, minimum-maksimum değerler üzerinden incelenmiştir. Puanların düzeylerinin belirlenmesinde Tekin (1993) tarafından önerilen 5'li Likert değerlendirme aralıkları esas alınmıştır (1.00-1.79: Çok Düşük; 1.80-2.59: Düşük; 2.60-3.39: Orta; 3.40-4.19: Yüksek; 4.20-5.00: Çok Yüksek). Ölçeklerden elde edilen betimsel istatistikler Tablo 4.1.'de sunulmuştur.

Tablo 4.1. Ölçeklerin ve Alt Boyutlarının Betimsel İstatistikleri

Ölçek ve Alt Boyutlar	N	\bar{X}	Median	SS	Min	Max
UETÖ - Bilişsel	94	3.90	4.00	0.85	1.00	5.00
UETÖ - Duyuşsal	94	3.29	3.20	1.02	1.00	5.00
UETÖ - Davranışsal	94	3.00	3.00	0.68	1.00	5.00
UETÖ Genel Toplam	94	3.66	3.75	0.79	1.00	4.95
ÜÖUEMÖ - Etkileşim	94	3.18	3.13	1.10	1.00	5.00
ÜÖUEMÖ - Ulaşılabilirlik	94	3.04	3.00	1.13	1.00	5.00
ÜÖUEMÖ Genel Toplam	94	3.11	3.00	1.08	1.00	5.00

Tablo 4.1'deki betimsel istatistik bulguları incelendiğinde; öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik genel tutumlarının yüksek düzeyde ($\bar{X}=3.66$) olduğu görülmektedir. Tutum ölçeğinin alt boyutları değerlendirildiğinde; Bilişsel boyut ortalamasının ($\bar{X}=3.90$) yüksek, Duyuşsal ($\bar{X}=3.29$) ve Davranışsal ($\bar{X}=3.00$) boyut ortalamalarının ise orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, öğrencilerin uzaktan eğitime bilişsel açıdan olumlu yaklaştıklarını, ancak duyuşsal ve davranışsal boyutta daha temkinli bir tutum sergilediklerini göstermektedir.

ÜÖUEMÖ bulgularına göre ise; ölçek genel ortalaması ($\bar{X}=3.11$) ile Etkileşim ($\bar{X}=3.18$) ve Ulaşılabilirlik ($\bar{X}=3.04$) alt boyut ortalamalarının tamamının 2.60–3.39 puan

aralığında yer aldığı belirlenmiştir. Bu bulgular, üniversite öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin memnuniyetlerinin orta düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır.

Ayrıca, ölçeklere ait standart sapma değerlerinin düşük olması, öğrenci görüşlerinin benzerlik gösterdiğini ve grubun homojen bir yapı sergilediğini işaret etmektedir. Aritmetik ortalama ve medyan değerlerinin birbirine yakınlığı ise verilerin normal dağılım eğilimini desteklemektedir. Minimum (1.00) ve maksimum (5.00) değerler incelendiğinde ise, çalışma grubunda hem çok olumlu hem de çok olumsuz görüş bildiren öğrencilerin bulunduğu ancak genel eğilimin orta noktada toplandığı görülmektedir.

Betimsel bulgular, öğrencilerin uzaktan eğitimi bilişsel düzeyde (fayda, uygunluk) benimsemelerine rağmen, duyuşsal (duygusal bağ, aidiyet) ve davranışsal (sistemi aktif kullanma eğilimi) boyutlarda daha çekingen kaldıklarını göstermektedir. Bu durum, uzaktan eğitimin bilgi aktarımı açısından kabul gördüğü, ancak geleneksel eğitimin sosyal ve etkileşimsel boyutlarının yerini tam dolduramadığı şeklinde yorumlanabilir (Bolliger & Halupa, 2018). Memnuniyetin orta düzeyde kalması ise, uzaktan eğitim sistemlerinin öğrenci ihtiyaçlarını tam olarak karşılamada eksiklikleri olduğunu düşündürmektedir.

4.2. Ölçeklerin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi

4.2.1. Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik genel tutum düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Levene's ve Bağımsız Örnekler t-Testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.2'de sunulmuştur.

Tablo 4.2. Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği Genel Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Levene's ve Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	Levene (F)	Levene (p)	t	p	Cohen's d
Uzaktan Eğitim Tutumu	Kadın	72	3.58	.794	2.231	.824	1.85	.067	.451
	Erkek	22	3.93	.728					

Tablo 4.2 incelendiğinde, öncelikle bağımsız örnekler t-testi analizinin temel ön koşullarından biri olan varyansların homojenliği varsayımı Levene testi ile kontrol edilmiştir. Test sonucunda hesaplanan değer istatistiksel olarak anlamlı olmadığı

($p > .05$) görülmüştür. Bu bulgu, kadın ve erkek gruplarına ait puan dağılımlarının benzer nitelikte olduğunu ve varyansların eşitliği varsayımının sağlandığını kanıtlamaktadır.

Analiz sonuçlarına göre; erkek öğrencilerin uzaktan eğitim tutum puan ortalaması ($\bar{X}=3.93$), kadın öğrencilerin ortalamasından ($\bar{X}=3.58$) aritmetik olarak daha yüksektir. Ancak uygulanan Bağımsız Örneklem t-Testi sonucunda, bu farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir ($t(92)=1.85, p=.067 > .05$). Her ne kadar etki büyüklüğü (Cohen's $d = .451$) orta düzeye yakın bir etkiye işaret etse de p değerinin $.05$ sınırının üzerinde olması nedeniyle; cinsiyet değişkeninin öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları üzerinde anlamlı bir farklılaşmaya yol açmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Bu bulgu, uzaktan eğitime yönelik tutumun cinsiyetten ziyade, bireylerin teknoloji öz-yeterliliği, öğrenme stilleri veya yaşadıkları teknik deneyimler gibi başka faktörlerden daha fazla etkilenebileceğini göstermektedir (Alqurashi, 2019). Ancak, erkek öğrencilerin ortalamasının daha yüksek ve etki büyüklüğünün orta düzeye yakın olması, bazı çalışmalarda erkeklerin teknoloji tabanlı öğrenmeye daha olumlu baktığını öne süren bulgularla kısmen örtüşmektedir.

4.2.2. Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Yönelik Memnuniyet Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik memnuniyet düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Levene's ve Bağımsız Örneklem t-Testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.3'te sunulmuştur.

Tablo 4.3. Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Memnuniyet Ölçeği Genel Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Levene's ve Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	Levene (F)	Levene (p)	t	p	Cohen's d
Uzaktan Eğitim Memnuniyet	Kadın	72	2.92	.99	2.231	.139	3.25	.002*	.791
	Erkek	22	3.73	1.15					

Not: *= $p < .05$

Tablo 4.3 incelendiğinde, öncelikle varyansların homojenliği varsayımı Levene's testi ile kontrol edilmiştir ve gruplar arası varyansların eşit olduğu görülmüştür ($F=2.231, p=.139 > .05$). Yapılan Bağımsız Örneklem t-Testi sonuçlarına göre; öğrencilerin uzaktan eğitim memnuniyet puanları cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t(92)=3.25, p=.002 < .05$).

Grupların aritmetik ortalamaları incelendiğinde; erkek öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin ($\bar{X}=3.73$), kadın öğrencilerin memnuniyet düzeylerinden ($\bar{X}=2.92$) anlamlı derecede daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılığın büyüklüğünü belirlemek amacıyla hesaplanan Cohen's $d = .791$ olarak bulunmuştur. Cohen'in (1988) sınıflandırmasına göre bu değer, cinsiyetin uzaktan eğitim memnuniyeti üzerinde "geniş/büyük" düzeyde (.80 sınırına oldukça yakın) bir etkiye sahip olduğunu ve farkın pratik açıdan da önemli olduğunu göstermektedir.

Erkek öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin anlamlı şekilde daha yüksek olması dikkat çekicidir. Bu bulgu, cinsiyet ve çevrimiçi öğrenme memnuniyeti ilişkisini inceleyen bazı araştırmalarla paralellik göstermektedir (Sun vd., 2008). Farkın büyük bir etki büyüklüğüne sahip olması, özellikle kadın öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları teknik zorluklar, ev içi rol dağılımından kaynaklanan ek yükler veya öğrenme ortamından beklentilerindeki farklılıklar gibi faktörlerin daha derinlemesine araştırılması gerektiğine işaret etmektedir.

4.2.3. Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Düzeylerinin Fakülte Değişkenine Göre İncelenmesi

Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik genel tutum düzeylerinin fakülte değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Levene's ve Bağımsız Örneklem t-Testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.4'te sunulmuştur.

Tablo 4.4. Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği Genel Puanlarının Fakülte Değişkenine Göre Levene's ve Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Fakülte	N	\bar{X}	SS	Levene (F)	Levene (p)	t	p	Cohen's d
Uzaktan Eğitim Tutum	Eğitim	60	3.69	.59	13.31	<.001*	-0.354	.724	-0.076
	Diğer	34	3.63	1.06					

*Levene testi $p < .05$ (Varyanslar homojen değildir)

Tablo 4.4 incelendiğinde, öncelikle varyansların homojenliği test sonucunun istatistiksel olarak anlamlı olması ($F=13.31$, $p<.001$), grupların varyanslarının eşit dağılmadığını göstermektedir. Özellikle diğer fakülte grubundaki standart sapmanın ($SS=1.06$), Eğitim Fakültesi grubuna ($SS=.59$) göre oldukça yüksek olması, diğer fakültelerdeki öğrencilerin tutumlarının daha heterojen bir yapı sergilediğini işaret etmektedir.

Bu durum dikkate alınarak yapılan t-testi sonucunda; Eğitim Fakültesi öğrencilerinin tutum puan ortalaması ($\bar{X}=3.69$) ile diğer fakültelerdeki öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3.63$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir ($t(92)=-.354, p=.724 > .05$). Etki büyüklüğü değerinin ihmal edilebilir düzeyde olması (Cohen's $d = -0.076$) ve aritmetik ortalamaların birbirine oldukça yakın seyretmesi; fakülte değişkeninin, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları üzerinde belirleyici bir etken olmadığını göstermektedir.

4.2.4. Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Memnuniyet Düzeylerinin Fakülte Değişkenine Göre İncelenmesi

Öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik memnuniyet düzeylerinin fakülte değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Levene's ve Bağımsız Örneklem t-Testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.5'te sunulmuştur.

Tablo 4.5. Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Memnuniyet Ölçeği Genel Puanlarının Fakülte Değişkenine Göre Levene's ve Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Fakülte	N	\bar{X}	SS	Levene (F)	Levene (p)	t	p	Cohen's d
Uzaktan Eğitim Memnuniyet	Eğitim	60	3.10	.92	7.48	.007*	.090	.929	.019
	Diğer	34	3.13	1.32					

* Levene testi $p < .05$ (Varyanslar homojen değildir)

Tablo 4.5'teki Levene's bulguları incelendiğinde, gruplar arası varyansların eşit dağılım göstermediği tespit edilmiştir ($F=7.48, p=.007 < .05$). Betimsel istatistiklere göre; Diğer fakülteler grubuna ait standart sapma değerinin ($SS=1.32$), Eğitim Fakültesi grubuna ($SS=.92$) kıyasla daha yüksek olması, bu gruptaki öğrencilerin memnuniyet algılarının daha heterojen bir yapıda olduğunu ve grup içi görüş ayrılıklarının daha belirgin olduğunu işaret etmektedir.

Bu varyans farklılığı dikkate alınarak değerlendirilen t-testi sonuçlarına göre; öğrenim görülen fakülte türünün, öğrencilerin uzaktan eğitim memnuniyet puanları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşmaya yol açmadığı belirlenmiştir ($t(92)=.090, p=.929 > .05$). Eğitim Fakültesi ($\bar{X}=3.10$) ile Diğer fakülteler ($\bar{X}=3.13$) arasındaki aritmetik ortalama farkının ihmal edilebilir düzeyde olması ve hesaplanan etki büyüklüğünün (Cohen's $d = .019$) sifıra oldukça yakın seyretmesi; fakülte değişkeninin uzaktan eğitim memnuniyeti üzerinde ayırt edici bir rol oynamadığını doğrulamaktadır.

Fakülte türünün ne tutum ne de memnuniyet üzerinde anlamlı bir fark yaratmaması, uzaktan eğitim deneyiminin farklı disiplinlerdeki öğrenciler için benzer şekilde algılandığını göstermektedir. Bu durum, sorunun daha çok fakültenin doğasından ziyade, kullanılan ortak öğretim yönetim sisteminin (LMS) işlevselliği, ders içeriklerinin sunulmuş biçimi ve öğretim elemanlarının bu sisteme uyum sağlama düzeyi gibi paylaşılan faktörlerden kaynaklanıyor olabileceğini düşündürmektedir.

4.2.5. Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Düzeylerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi

Sınıf düzeyi değişkeninin öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları üzerindeki etkisi irdelenmiştir. Öğrenim görülen sınıf seviyesinin (2. sınıf ve 3. sınıf), tutum puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşmaya neden olup olmadığını belirlemek amacıyla Levene's ve Bağımsız Örneklem t-Testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4.6. Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği Genel Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Levene's ve Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	SS	Levene's (F)	Levene's (p)	t	p	Cohen's d
Uzaktan Eğitim Tutum	2. Sınıf	45	3.61	.63	3.52	.064	-.684	.496	-0.076
	3. Sınıf	49	3.72	.92					

Tablo 4.6'daki veriler değerlendirildiğinde; analiz öncesinde varyansların homojenliği varsayımı Levene testi ile kontrol edilmiş ve gruplar arası dağılımın istatistiksel olarak benzer nitelikte olduğu saptanmıştır ($F=3.52$, $p=.064 > .05$). Betimsel veriler ele alındığında, 3. sınıf öğrencilerinin standart sapma değerinin ($SS=.92$), 2. sınıf öğrencilerine ($SS=.63$) kıyasla daha yüksek olduğu, dolayısıyla üst sınıflarda tutum puanlarının daha geniş bir aralığa yayıldığı belirlenmiştir.

Sınıf düzeyleri arasındaki aritmetik ortalamalar karşılaştırıldığında; 3. sınıf öğrencilerinin ($\bar{X}=3.72$) puanlarının, 2. sınıf öğrencilerine ($\bar{X}=3.61$) göre sayısal olarak kısmen yüksek olduğu gözlemlense de, uygulanan t-testi sonucunda bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($t(92)=-0.684$, $p=.496 > .05$). Hesaplanan etki büyüklüğü katsayısının (Cohen's $d = -0.141$) oldukça düşük seyretmesi, sınıf düzeyi değişkeninin öğrencilerin uzaktan eğitim tutumları üzerinde belirleyici bir faktör olmadığını doğrulamaktadır.

4.2.6. Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Yönelik Memnuniyet Düzeylerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi

Katılımcıların uzaktan eğitim sisteminden duydukları memnuniyet düzeyinin, öğrenim gördükleri sınıf seviyesine göre değişkenlik gösterip göstermediği Levene's ve Bağımsız Örneklem t-Testi ile analiz edilmiştir. Bulguları Tablo 4.7'de sunulmuştur.

Tablo 4.7. Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Memnuniyet Ölçeği Genel Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Levene's ve Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	SS	Levene's (F)	Levene's (p)	t	p	Cohen's d
Uzaktan Eğitim Memnuniyet	2. Sınıf	45	3.06	.97	2.10	.151	-0.411	.682	-0.076
	3. Sınıf	49	3.16	1.18					

Tablo 4.7'deki veriler incelendiğinde; analiz sürecinin ilk aşamasında varyansların homojenliği varsayımı Levene testi ile kontrol edilmiş ve gruplar arası dağılımın eşit olduğu ($F=2.10$, $p=.151 > .05$) doğrulanmıştır. Bu bulgu, her iki sınıf düzeyindeki puan dağılımlarının benzer karakteristikler taşıdığını göstermektedir.

Sınıf düzeyleri arasındaki farklılaşma durumu incelendiğinde; 3. sınıf öğrencilerinin memnuniyet puan ortalamasının ($\bar{X}=3.16$), 2. sınıf öğrencilerine ($\bar{X}=3.06$) kıyasla aritmetik olarak çok az bir farkla yüksek olduğu görülse de, uygulanan t-testi sonucunda bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı saptanmıştır ($t(92)=-0.411$, $p=.682 > .05$). Hesaplanan etki büyüklüğü değerinin (Cohen's $d = -0.085$) ihmal edilebilir düzeyde kalması, sınıf seviyesinin öğrencilerin memnuniyet algıları üzerinde ayırt edici bir parametre olmadığını kanıtlamaktadır.

4.3. Uzaktan Eğitim Tutumu ile Memnuniyet Düzeyi Arasındaki İlişki Durumunun İncelenmesi

Araştırmanın temel problemi kapsamında, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile memnuniyet düzeyleri arasındaki ilişkinin yönünü ve gücünü belirlemek amacıyla Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4.8'de sunulmuştur.

Tablo 4.8. Uzaktan Eğitim Tutumu ile Uzaktan Eğitim Memnuniyet Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	N	Tutum (r)	Memnuniyet (r)	p
Tutum	94	1	.619**	<.001*
Memnuniyet	94	.619**	1	<.001*

Not: *p < .001

Tablo 4.8’deki korelasyon analizi sonuçlarına göre; öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile memnuniyet düzeyleri arasında pozitif yönde, orta düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=0.619$, $p<.001$). Büyüköztürk (2017) tarafından önerilen sınıflandırma kriterlerine göre; korelasyon katsayısının 0.30-0.70 aralığında olması “orta düzeyde” bir ilişkiyi ifade etmektedir.

Bu bulgu, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutum puanları yükseldikçe, sistemden duydukları memnuniyet düzeyinin de paralel olarak artış gösterdiğini kanıtlamaktadır. Ayrıca ilişki katsayısının karesi alınarak hesaplanan determinasyon katsayısı ($r^2 = 0.38$) dikkate alındığında; öğrencilerin memnuniyet düzeylerinde meydana gelen değişimin (artış veya azalışların) yaklaşık %38’ini uzaktan eğitime yönelik tutumlar açıklamaktadır. Başka bir ifadeyle, öğrencilerdeki memnuniyet algısını belirleyen en önemli etkenlerden birinin %38’lik pay ile tutum olduğu ortaya konulmuştur.

Tutum ve memnuniyet arasında bulunan orta düzeydeki pozitif ve anlamlı ilişki, literatürde sıklıkla rapor edilen bir bulgudur ve beklentilerle uyumludur (Bolliger & Wasilik, 2009). Bu, öğrencilerin uzaktan eğitime karşı olumlu bir eğilim geliştirmelerinin, memnuniyetlerini artırdığını ve bu iki kavramın birbirini karşılıklı olarak beslediğini göstermektedir. Determinasyon katsayısı (%38), tutumun memnuniyeti açıklamadaki rolünü vurgulamaktadır. Alanyazında memnuniyeti açıklamada vurgulanan diğer değişkenler ise, sistem kalitesi, öğretim elemanı desteği, içerik tasarımı ve sosyal bulunuşluk vb. olarak sıralanabilir (Gunawardena & Zittle, 1997).

4.4. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecine İlişkin Görüşleri (Nitel Bulgular)

Araştırmanın nitel bulgularını detaylandırmak amacıyla katılımcılara iki adet açık uçlu soru yöneltilmiştir. Bu sorular; “Üniversitenizde sağlanan uzaktan eğitime yönelik iyileştirme önerileriniz nelerdir?” ve “Üniversitenizde uzaktan eğitim yoluyla aldığınız derslere ilişkin eklemek istediğiniz görüş/öneri/eleştiri varsa lütfen yazınız.” şeklindedir.

Her iki soruya verilen yanıtlar bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilerek içerik analizine tabi tutulmuş; elde edilen ham veriler “Sistemin Avantajları”, “Teknik ve Yapısal Sorunlar” ve “Eğitsel Süreç/Öneriler” olmak üzere üç ana tema altında kodlanmıştır. Bulgular, elde edilen görüşlerin tekrar edilme sıklığını gösteren frekans (f) dağılımları ile birlikte Tablo 4.9’da sunulmuştur. Araştırma etiği ve gizlilik ilkeleri gereği, katılımcıların gerçek kimliklerine yer verilmemiş; bunun yerine her bir katılımcı "K" (Katılımcı) harfi ve bir sıra numarası ile (Örn: K1, K5, K33...) kodlanarak ifade edilmiştir.

Tablo 4.9. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Sürecine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Temalar	Kodlar (Öne Çıkan İfadeler)	Frekans (f)
Sistemin Avantajları	Ders kayıtlarını tekrar izleyebilme (Pekiştirme)	14
	Mekân bağımsızlığı (Ev konforu)	8
	Zaman tasarrufu ve ekonomik kolaylık	5
Teknik ve Yapısal Sorunlar	İnternet bağlantısı ve altyapı yetersizliği	22
	Sistem hataları ve donma/çökme	12
	Ses ve görüntü kalitesinin düşüklüğü	6
	Odaklanma ve motivasyon eksikliği	15
Eğitsel Süreç ve Öneriler	Yüz yüze veya hibrit eğitim talebi	25
	Etkileşim eksikliği (Soru-cevap yapılamaması)	11
	Ders işlenişi (Sadece slayt okunması/Pasiflik)	7
	Ders saatlerinin düzenlenmesi (Geç saat sorunu)	4
Toplam Görüş		129*

*Not: Katılımcıların birden fazla kod içeren yanıtları nedeniyle toplam frekans, katılımcı sayısından farklılaşabilir.

Tablo 4.9’deki bulgular incelendiğinde; öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin algılarının teknik altyapı, pedagojik işleyiş ve sistemin sunduğu esneklikler ekseninde yoğunlaştığı görülmektedir.

1. Avantajlar: Uzaktan eğitim sisteminin öğrenciler tarafından en çok takdir edilen yönü, derslerin asenkron olarak tekrar izlenebilmesi olmuştur. Bu durumun, özellikle not alma ve sınavlara hazırlık sürecinde öğrenmeyi desteklediği belirtilmiştir. Ayrıca fiziksel ulaşım zorunluluğunun ortadan kalkması, ekonomik ve zamansal bir avantaj olarak nitelendirilmiştir. Konuya ilişkin bir öğrenci görüşü şöyledir:

“Dersin tekrarını izleyebiliyorsun, başka masrafların çıkmaz, kendi evinde kolaylıkla dersini alırsın. Sınavlara hazırlanırken tekrar izleyerek daha iyi akılda kalmasını sağlıyor.” (K5)

2. Teknik Sorunlar ve Odaklanma: Öğrencilerin en sık dile getirdiği şikâyetlerin başında internet altyapısı ve sistem kaynaklı kopmalar gelmektedir. Bağlantı sorunlarının ders takibini zorlaştırdığı, ayrıca ev ortamında derse odaklanmanın sınıf ortamına göre daha güç olduğu vurgulanmıştır.

“İnternet sorununun çözülmesi gerekiyor. Uzaktan eğitim ile verilen derslerden hiçbir şey anlamıyorum çünkü odaklanma sorunu oluyor. Sistem çökmemeli.”(K33)

3. Eğitsel Süreç ve Öneriler: Katılımcıların önemli bir bölümü, eğitimin tamamen uzaktan olması yerine yüz yüze veya ana derslerin yüz yüze, teorik derslerin uzaktan olduğu hibrit bir modeli önermiştir. Ayrıca derslerdeki etkileşimin artırılması gerektiği, bazı öğretim elemanlarının sadece slayt okuyarak ders işleminin verimi düşürdüğü ifade edilmiştir.

“Ana dersler yüz yüze, diğer dersler ise bence uzaktan olmalıdır. Online’da sadece slayt okuyup geçmek çok yetersiz. En çok eksikliğini hissettiğimiz şeylerden biri canlı etkileşim.”(K41) *“Ders saatleri çok geç olmamalı ve sorulara cevap verme konusunda daha dikkatli olunmalı.”(K28)*

Sonuç olarak öğrenciler uzaktan eğitimin sağladığı “tekrar izleme” olanağını güçlü bir avantaj olarak görseler de teknik aksaklıklar ve etkileşim eksikliği nedeniyle yüz yüze eğitimin pedagojik verimliliğini aradıkları tespit edilmiştir.

Nitel bulgular, nicel sonuçları zenginleştirmektedir. "Teknik ve Yapısal Sorunlar"ın en sık vurgulanan tema olması, memnuniyet düzeyinin orta seviyede kalmasının ana nedenlerinden biri olarak görülebilir ve altyapı yetersizliklerinin öğrenme deneyimini doğrudan etkilediğini göstermektedir (Rasheed vd., 2020). "Eğitsel Süreç"teki en güçlü vurgunun "yüz yüze veya hibrit eğitim talebi" olması, öğrencilerin uzaktan eğitimi geçici bir çözüm olarak gördüğünü ve sosyal etkileşimli, harmanlanmış modellere olan ihtiyacı açıkça ortaya koymaktadır. "Sistemin Avantajları"nın (tekrar izleme, zaman tasarrufu) vurgulanması ise, uzaktan eğitimin olumlu yönlerinin de farkında olduğunu ve gelecekteki hibrit modellerde bu esnekliklerin korunmasının önemini göstermektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma bulgularına dayanarak ortaya çıkan sonuçlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Araştırma sonucunda öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik genel tutumlarının yüksek düzeyde, sürece ilişkin memnuniyetlerinin ise orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tutum ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde; bilişsel boyutun en yüksek ortalamaya sahip olduğu, ancak duyuşsal ve davranışsal boyutların daha düşük kaldığı görülmüştür. Bu durum, öğrencilerin uzaktan eğitimin gerekliliğini ve işlevini zihinsel olarak kabul etmelerine rağmen, duygusal bağ kurma ve davranışa dönüştürme noktasında çekinceler yaşadıklarını göstermektedir.

Araştırma bulguları, uzaktan eğitime yönelik tutum ile memnuniyet düzeyi arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca determinasyon katsayısı, öğrencilerin memnuniyet algısındaki değişimin %38'inin tutum değişkeni tarafından açıklandığına işaret etmiştir. Bu anlamlı ilişki, öğrencilerin uzaktan eğitime karşı geliştirdikleri olumlu tutumun, memnuniyetlerini de artırabileceğini ve bu iki kavramın birbirini destekleyici bir dinamik içinde olduğunu göstermektedir.

Cinsiyetin tutum üzerinde anlamlı bir etkisi saptanmazken, memnuniyet düzeyinde erkek öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Uzaktan eğitim sürecindeki memnuniyet, cinsiyete göre farklılaşabilmekte ve kadın öğrencilerin deneyimlerini iyileştirmeye yönelik önlemlerin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Öğrenim görülen fakülte türünün ve sınıf düzeyinin (2. ve 3. sınıf) hem tutum hem de memnuniyet puanları üzerinde belirleyici bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Uzaktan eğitim tutum ve memnuniyet algısı, disiplinler veya sınıf seviyeleri arasında belirgin bir farklılık göstermemektedir. İyileştirme çabalarının tüm fakülte ve sınıfları kapsayacak genel bir yaklaşımla ele alınması uygun olacaktır.

Elde edilen nitel veriler, katılımcıların tamamen uzaktan bir model yerine, yüz yüze eğitim unsurlarını da içeren hibrit (karma) öğrenme modellerine yönelik belirgin bir tercih ve talep içinde olduğunu ortaya koymaktadır. Bu eğilim, öğrencilerin salt dijital bir ortamın sınırlılıklarını aşarak, sosyal öğrenme ve doğrudan etkileşim ihtiyaçlarını da

karşılayan daha dengeli ve bütüncül bir eğitim deneyimi arayışında olduklarına işaret etmektedir.

Araştırma sonucunda öneriler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Öğrencilerin en çok dile getirdiği sorun olan sistem hataları ve altyapı sorunlarının çözümü için sunucu kapasiteleri artırılabilir ve kullanıcı dostu arayüzler geliştirilebilir.
- Nitel bulgularda dile getirilen "pasiflik" sorununu aşmak adına; öğretim elemanlarının dijital yeterlilikleri artırılabilir, derslerde canlı soru-cevap ve etkileşimli araçlar daha aktif kullanılabilir. Özellikle yapay zekâ konusu bağlamında etkileşimin artırılmasına yönelik çalışmalar, gelecekteki uzaktan eğitim süreçlerinin kalitesini artıracaktır.
- Öğrencilerin yüz yüze iletişim talepleri ve asenkron izleme avantajı birleştirilerek, teorik derslerin uzaktan, uygulamalı veya temel derslerin yüz yüze yapıldığı hibrit modeller müfredata entegre edilebilir. Bu modellerin işlevi ile ilgili daha ayrıntılı araştırmalar yapılabilir.
- Öğrenci görüşlerine ek olarak, öğretim elemanlarının deneyimlerinin de araştırıldığı kapsamlı çalışmalar önerilmektedir.
- Uzaktan eğitim süreçlerine dair dönemlik tutum ve memnuniyet anketleri uygulanarak, öğrenci geri bildirimleri doğrudan sistem iyileştirme sürecine entegre edilebilir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, A. (2020). Salgın sürecinde uzaktan eğitim ve öğrenci başarısını değerlendirmeye ilişkin öğretmen görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 253–271.
- Akça, G., & Akgün, Ö. E. (2024). Essential Learner Characteristics in Distance Education According to Experts. *Sakarya University Journal of Education*, 14(2), 376–390.
- Ali, A., & Ahmad, I. (2011). Key factors for determining student satisfaction in distance learning courses: A study of Allama Iqbal Open University. *Contemporary Educational Technology*, 2(2), 118–134.
- Allen, M., Bourhis, J., Burrell, N., & Mabry, E. (2002). Comparing Student Satisfaction with Distance Education to Traditional Classrooms in Higher Education: A Meta-Analysis. *American Journal of Distance Education*, 16(2), 83-97.
- Alqurashi, E. (2019). Predicting student satisfaction and perceived learning within online learning environments. *Distance Education*, 40(1), 133–148.
- Anderson, T. (2004). *Theory and practice of online learning*. Athabasca University Press.
- Anderson, T. (2008). *The Theory and Practice of Online Learning*. Au Press.
- Anderson, T., & Dron, J. (2011). Three generations of distance education pedagogy. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 12(3), 80–97.
- Anderson, T., Rourke, L., Garrison, D. R., & Archer, W. (2001). Assessing teaching presence in a computer conferencing context. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 5(2), 1–17.
- Aristovnik, A., Keržič, D., Ravšelj, D., Tomaževič, N., & Umek, L. (2020). Impacts of the COVID-19 Pandemic on Life of Higher Education Students: A Global Perspective. *Sustainability*, 12(20), 8438.
- Bali, S., & Liu, M. C. (2018). Students' perceptions toward online learning and face-to-face learning courses. *Journal of Physics: Conference Series*, 1108, 012094.
- Baltacı, A., Mercan-Annak, İ., Akbay, C., Akaydın, H., & Sökmensüer, T. Ş. (2021). *Üniversite öğrencilerine yönelik uzaktan eğitim uygulamaları için bir memnuniyet ölçeği önerisi*. K. Karabulut (Ed.), 2. Uluslararası İstanbul Modern Bilimsel Araştırmalar Kongresi Bildiri Kitabı, 1303–1314.
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E., & Şahin, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Sürecinin Getirisi Olan Uzaktan Eğitimin Etkililiği Üzerine Bir Çalışma. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 368–397.

- Bates, A. W. (2005). *Technology, e-learning and distance education*. Routledge.
- Bolliger, D. U., & Halupa, C. (2018). Online student perceptions of engagement, transactional distance, and outcomes. *Distance Education*, 39(3), 299–316.
- Bolliger, D. U., & Martindale, T. (2004). Key factors for determining student satisfaction in online courses. *International Journal on E-Learning*, 3(1), 61–67.
- Bolliger, D. U., & Wasilik, O. (2009). Factors influencing faculty satisfaction with online teaching and learning in higher education. *Distance Education*, 30(1), 103–116.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (23. Baskı). Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (24. Baskı). Pegem Akademi.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Demir, S., & Eren, E. (2021). Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi öğrenme ortamına ilişkin memnuniyet düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 4(2), 67–84.
- Duha, M.S.U., Richardson, J.C., Maeda, Y., & Kucuk, S. (2022). The role of prior online learning experience on student Community of Inquiry, engagement, and satisfaction scores, *Online Learning*, 26(4), 475-493.
- Efe, E., Savaş, S., Yüksel, E., & Türker, C. (2022). Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Sistemine Yönelik Memnuniyetlerinin Kullanılabilirlik, Kalite ve Değer Algılarına Göre İncelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder)*, 10 (1), 114-149.
- Eom, S. B., Wen, H. J., & Ashill, N. (2006). The determinants of students' perceived learning outcomes and satisfaction in university online education: An empirical investigation. *Decision Sciences Journal of Innovative Education*, 4(2), 215-235.
- Eygü, H., & Karaman, S. (2015). Uzaktan eğitim öğrencilerinin memnuniyet algıları üzerine bir araştırma. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 36–59.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (4th ed.). SAGE Publications.

- Garrison, D. R. (2007). Online community of inquiry review: Social, cognitive, and teaching presence issues. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 11(1), 61–72.
- Garrison, D. R. (2011). *E-learning in the 21st century: A framework for research and practice*. Routledge
- Garrison, D. R., & Cleveland-Innes, M. (2005). Facilitating cognitive presence in online learning: Interaction is not enough. *The American Journal of Distance Education*, 19(3), 133–148.
- Garrison, D. R., & Shale, D. (1987). Mapping the boundaries of distance education: Problems in defining the field. *The American Journal of Distance Education*, 1(1), 7-13.
- Geçer, E., & Bağcı, H. (2022). Examining students' attitudes towards online education during COVID-19: Evidence from Turkey. *Culture and Education*, 34(2), 297–324.
- Gedik, N., Kiraz, E., & Ozden, M. Y. (2013). Design of a blended learning environment: Considerations and implementation issues. *Australasian Journal of Educational Technology*, 29(1).
- George, D., & Mallery, P. (2010). *SPSS for windows step by step : A simple guide and reference, 17.0 update* (10th ed.). Pearson.
- George, D., & Mallery, P. (2016). *IBM SPSS statistics 23 step by step: A simple guide and reference* (14th ed.). Routledge
- George, D., & Mallery, P. (2019). *IBM SPSS statistics 26 step by step: A simple guide and reference* (16th ed.). Routledge
- González, L. F. M., & Quiroz, V. G. (2019). Instructional Design in Online Education: a Systemic Approach. *European Journal of Education*, 2(3), 43-52.
- González, T., de la Rubia, M. A., Hincz, K., Comas-Lopez, M., Subirats, L., Fort, S. et al. (2020). Influence of COVID-19 Confinement in Students' Performance in Higher Education. *PLoS ONE*, 15(10), e0239490.
- Gök, T., & Yıldırım, S. (2014). Uzaktan eğitim öğrencilerinin memnuniyet algıları üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(1), 281–298.
- Gunawardena, C. N., & Zittle, F. J. (1997). Social presence as a predictor of satisfaction within a computer-mediated conferencing environment. *American Journal of Distance Education*, 11(3), 8–26.

- Gül, A., Tuncer, M., & Yılmaz, Ö. (2024). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Çevrimiçi Öğrenme Öz-Yeterlik Algıları, Çevrimiçi Derslere Yönelik Memnuniyetleri ve Çevrimiçi Derslere Katılım Durumlarının İncelenmesi. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 95-109.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Pearson Education.
- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., & Bond, A. (2020). *The difference between emergency remote teaching and online learning*. EDUCAUSE Review.
- Hrastinski, S. (2008). Asynchronous and synchronous e-learning. *Educause Quarterly*, 31 (4), 51–55.
- Hu, C., Wei, H., Zhou, R., & Ma, Y. (2024). Study on the influence of online course design on Students' online learning satisfaction—The moderating effect of MOOC platform quality. *Applied Mathematics and Nonlinear Sciences*, 9(1), 20242257.
- Kaban, A. (2021). University students' attitudes towards distance education. *International Journal of Technology in Education and Science*, 5(3), 311–322.
- Kaçan, A., & Gelen, İ. (2020). Türkiye'deki uzaktan eğitim programlarına bir bakış. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(1), 1–21.
- Kafes, A. Y., & Yıldırım, A. (2021). Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim memnuniyet ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi*, 15(3), 198–215.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler* (35. Baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaspar, K., Burtniak, K., & Rütth, M. (2023). Online learning during the Covid-19 pandemic: How university students' perceptions, engagement, and performance are related to their personal characteristics. *Current psychology (New Brunswick, N.J.)*, 1–20.
- Keegan, D. (1996). *Foundations of distance education*. Routledge.
- Korucuk, M. (2023). Uzaktan eğitim tutum ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 52(238), 1133–1156.
- Kuluşaklı, E. (2024). Distance Education Students' Attitudes Towards Online Exams in Higher Education. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 15, 279-294.
- Kuo, Y. C., Walker, A. E., Belland, B. R., & Schroder, K. E. E. (2014). A case study of integrating Interwise: Interaction, internet self-efficacy, and satisfaction in

- synchronous online learning environments. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 15(1), 161–181.
- Kurnaz, A., Kaynar, H., Şentürk Barışık, C., & Doğrukök, B. (2020). Öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 293–322.
- Martin, F., & Bolliger, D. U. (2022). Developing an online learner satisfaction framework in higher education through a systematic review of research. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 19(1), 50.
- McKillup, S. (2012). *Statistics explained: An introductory guide for life scientists* (2nd ed.). Cambridge University Press.
- Means, B., & Neisler, J. (2021). Teaching and Learning in the Time of COVID: The Student Perspective. *Online Learning*, 25(1), 8-27.
- Mercan, A. (2018). *Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim ile ilgili görüşleri ve hazırbulunuşlukları: Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Moore, M. G., & Kearsley, G. (2011). *Distance education: A systems view of online learning* (3rd ed.). Wadsworth Cengage Learning.
- Moore, M. G., Dickson-Deane, C., & Galyen, K. (2011). eLearning, online learning, and distance learning environments: Are they the same?. *The Internet and Higher Education*, 14(2), 129–135.
- Moore, M.G. (1993). Theory of transactional distance. Ed.: Keegan, D., *Theoretical Principle of distance education*. Routledge.
- Öztaş, S. (2023). Satisfaction levels of undergraduate students with distance education during the COVID-19 pandemic. *Journal of Innovative Research in Teacher Education*, 4(1), 150–166.
- Pallant, J. (2020). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using IBM SPSS* (7th ed.). Allen & Unwin.
- Qi, Q., She, Y., & Wang, Y. (2024). The impact of online education on academic performance of undergraduates. *Addressing Global Challenges—Exploring Socio-Cultural Dynamics and Sustainable Solutions in a Changing World* (1. bs, ss. 622-632). Routledge.
- Rasheed, R. A., Kamsin, A., & Abdullah, N. A. (2020). Challenges in the online component of blended learning: A systematic review. *Computers & Education*, 144(1), 103701.

- Richardson, J. C., & Swan, K. (2003). Examining social presence in online courses in relation to students' perceived learning and satisfaction. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 7(1), 68–88.
- Sezgin, S., & Firat, M. (2020). Covid-19 pandemisinde uzaktan eğitime geçiş ve dijital uçurum tehlikesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 37–54.
- Shea, P., Pickett, A. M., & Pelz, W. (2003). A follow-up investigation of teaching presence in the SUNY Learning Network. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 7(2), 61–80.
- Simonson, M., Smaldino, S., Albright, M., & Zvacek, S. (2015). *Teaching and learning at a distance: Foundations of distance education*. Information Age Publishing.
- Suhandiah, S., Suhariadi, F., Yulianti, P., Wardani, R., & Muliatie, Y. E. (2022). Online learning satisfaction in higher education: What are the determining factors? *Jurnal Cakrawala Pendidikan*, 41(2), 351–364.
- Sun, P. C., Tsai, R. J., Finger, G., Chen, Y. Y., & Yeh, D. (2008). What drives a successful e-learning? An empirical investigation of the critical factors influencing learner satisfaction. *Computers & Education*, 50(4), 1183–1202.
- Şener, B., Sağlam Ertem, İ., & Meç, A. (2020). Online teaching experiences of ELT instructors. *Journal of Educational Technology and Online Learning*, 3(3), 340–362.
- Şimşek, T., & Gümüşeli, A. İ. (2022). Üniversite öğrencilerinin uzaktan öğretime ilişkin hazır bulunuşluk ve memnuniyet düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Toplum Bilimleri Dergisi*, 6(2), 330–363.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson.
- Talan, T. (2022). Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin memnuniyet algıları üzerine bir araştırma. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(34), 537–558.
- Taşkın, N., Kandemir, B., & Erzurumlu, K. (2023). University Student Satisfaction and Behavioural Engagement During Emergency Remote Teaching. *Canadian Journal of Learning and Technology*, 49(1), 1–26.
- Tekin, H. (1993). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Yargı Yayınları.
- Tuckel, P., & Pok Carabalona, K. (2023). Student attitudes towards distance learning at a large urban public college. *Online Learning Journal*, 27(2), 94–118.
- Uyurdağ, N., & Çerçi, S. (2023). Öğrencilerin e-öğrenmeye ilişkin memnuniyeti: Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu örneği. *Sağlık ve Yaşam Bilimleri Dergisi*, 5(1),

- Üstündağ, M. T., Solmaz, E., & Özcan, S. (2022). Developing and implementing a student satisfaction scale for the emergency remote teaching in higher education. *Journal of Educational Technology and Online Learning*, 5(4), 916–935.
- Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B., & Davis, F. D. (2003). User acceptance of information technology: Toward a unified view. *MIS Quarterly*, 27(3), 425–478.
- Yakar, L., & Yıldırım Yakar, Z. (2021). Eğitim fakültesi öğrencilerinin uzaktan eğitime karşı tutumlarının ve e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarının incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 1–21.
- Yamson, G. C., Akoto, B. O., Yamson, E. D. & Donkor, A. B., (2025). Online Learning in the New Normal: University Students' perceptions, experiences and challenges in the post-COVID-19 Era. *Issues and Trends in Learning Technologies*, 13(1), 70–92.
- Zimmerman, B. J. (2002). Becoming a self-regulated learner: An overview. *Theory into Practice*, 41(2), 64–70.

EKLER

EK-1

Etik Kurul İzni

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ ETİK KURUL DEĞERLENDİRME VE KARAR FORMU

Değerlendirme Talebinde Bulunan Kişi/Kurum	Tarık Yasin ÇETİNER		
Değerlendirme Başvuru Tarihi	26.05.2025		
Değerlendirilmesi Talep Edilen Eserin/Araştırmanın Adı	“Lisans Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının ve Memnuniyetlerinin İncelenmesi ve Uzaktan Eğitim Süreçlerine Yönelik İyileştirme Önerileri”		
Değerlendirilmesi Talep Edilen Araştırma/Ölçek/Anket/Görüşme Formu			
Değerlendirmeyi Yapan Etik Kurul	KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULU		
Değerlendirme Toplantı Bilgileri	Yeri	Tarihi	Saati
	İlahiyat Fakültesi Toplantı Salonu	25.06.2025	11:30
Karar No	Karar Tarihi	25.06.2025	
	Karar No	2025/11/05	
Karar Sonucu	(X) Kabul	(X) Oybirliği	
		() Oy Çokluğu	
	() Ret	() Oybirliği	
		() Oy Çokluğu	

Etik Kurulumuz, yukarıda başvuru bilgileri yer alan eser/araştırma için toplanarak bilimsel araştırmalar ve yayın etiği açısından değerlendirme yapmış ve aşağıda gerekçesi açıklanan karar(lar)ı almıştır:

Karar ve Gerekçesi

Tarık Yasin ÇETİNER'e ait “Lisans Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının ve Memnuniyetlerinin İncelenmesi ve Uzaktan Eğitim Süreçlerine Yönelik İyileştirme Önerileri” başlıklı araştırmanın, bilimsel araştırmalar etiği açısından yapılan değerlendirme sonucunda kabulüne ancak YÖK Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi 4. maddesinin 2/g fıkrasına göre araştırma verilerinin yayımlanabilmesi için araştırma yapılan kurumdan resmi izin alınması sorumluluğunun araştırmacıya ait olduğuna *oy birliğiyle karar verildi.*

Etik Kurul Başkanı
Prof. Dr. Ayfer ŞAHİN

EK-2

Ölçek Kullanım İzinleri

"Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği" Kullanım İzni Hakkında Gelen Kutusu x

Tyasin <tyasin321@gmail.com>
Alıcı: muratkorucuk, erhan

12 Mar Çar 13:27 ☆ 😊 ↩ ⋮

Sayın Murat Hocam,

Ben Tarık Yasin ÇETİNER, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi'nde yüksek lisans tez çalışmamı sürdürmekteyim. Tezimin başlığı "**Lisans Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının ve Memnuniyetlerinin İncelenmesi ve Uzaktan Eğitim Süreçlerine Yönelik İyileştirme Önerileri**" olup, danışmanım **Prof.Dr. Erhan Güneş** rehberliğinde çalışmaktayım.

Tez çalışmamda, uzaktan eğitime yönelik tutumları ölçmek amacıyla sizin tarafınızdan geliştirilen "**Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması**" başlıklı çalışmanızda yer alan ölçeği kullanmayı planlamaktayım. Çalışmanızın akademik alanda önemli bir katkı sunduğunu düşünüyorum ve ölçeğin tez araştırmam için uygun olduğunu değerlendiriyorum.

Bu kapsamda, söz konusu ölçeği tez çalışmamda kullanabilmem için tarafınızdan gerekli izni rica ediyorum. Ölçeği orijinal haliyle veya sizin belirteceğiniz kullanım koşulları doğrultusunda kullanarak, çalışmamza gerekli atıfları yapacağımı belirtmek isterim.

Gerekli izin ve şartlarla ilgili geri dönüşünüzü bekler, akademik çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Saygılarımla,

Tarık Yasin ÇETİNER
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
tyasin321@gmail.com

MURAT KORUCUK <muratkorucuk@hotmail.com>
Alıcı: ben, erhan@ahievran.edu.tr

12 Mar Çar 19:10 ☆ 😊 ↩ ⋮

Merhaba,

Tabii ki kullanabilirsiniz. Çalışmanız da başarılar dilerim.

Re: Uzaktan Eğitim Memnuniyet Ölçeği" Kullanım İzni Hakkında Gelen Kutusu x

Ali Yasin Kafes <alikafes@sdu.edu.tr>
Alıcı: ben

13 Mar Per 01:19 ☆ 😊 ↩ ⋮

Hocam selamlar,

Tabii ki kullanabilirsiniz. Memnuniyet duyuyorum. Makalede ve TOAD sisteminde kullanım ve puanlama hakkında bilgilendirme bulunuyor. Destek olabileceğim bir konu olursa da mail atmanız yeterlidir.

İyi çalışmalar dilerim.

12 Mar 2025 16:07 tarihinde Tyasin <tyasin321@gmail.com> yazdı:

Sayın Ali Yasin Hocam,

Ben Tank Yasin ÇETİNER, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi'nde yüksek lisans tez çalışmamı sürdürmekteyim. Tezimin başlığı "**Lisans Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının ve Memnuniyetlerinin İncelenmesi ve Uzaktan Eğitim Süreçlerine Yönelik İyileştirme Önerileri**" olup, danışmanım **Prof.Dr. Erhan Güneş** rehberliğinde çalışmaktayım.

Tez çalışmamda, uzaktan eğitime yönelik memnuniyeti ölçmek amacıyla sizin tarafınızdan geliştirilen "**Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Memnuniyeti Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması**" başlıklı çalışmanızda yer alan ölçeği kullanmayı planlamaktayım. Çalışmanızın akademik alanda önemli bir katkı sunduğunu düşünüyorum ve ölçeğin tez araştırmam için uygun olduğunu değerlendiriyorum.

Bu kapsamda, söz konusu ölçeği tez çalışmamda kullanabilmem için tarafınızdan gerekli izni rica ediyorum. Ölçeği orijinal haliyle veya sizin belirteceğiniz kullanım koşulları doğrultusunda kullanarak, çalışmamza gerekli atıfları yapacağımı belirtmek isterim.

Gerekli izin ve şartlarla ilgili geri dönüşünüzü bekler, akademik çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Saygılarımla,

Tarık Yasin ÇETİNER
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Tarık Yasin ÇETİNER
Uyruğu	T.C.
Orcid Numarası	0009-0004-7846-825X

Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Fakülte	Eğitim Fakültesi
Bölümü	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi
Mezuniyet Yılı	2021
Yüksek Lisans	
Üniversite	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Enstitü Adı	Fen Bilimleri Enstitüsü
Anabilim Dalı	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi
Programı	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi
Mezuniyet Tarihi	2025